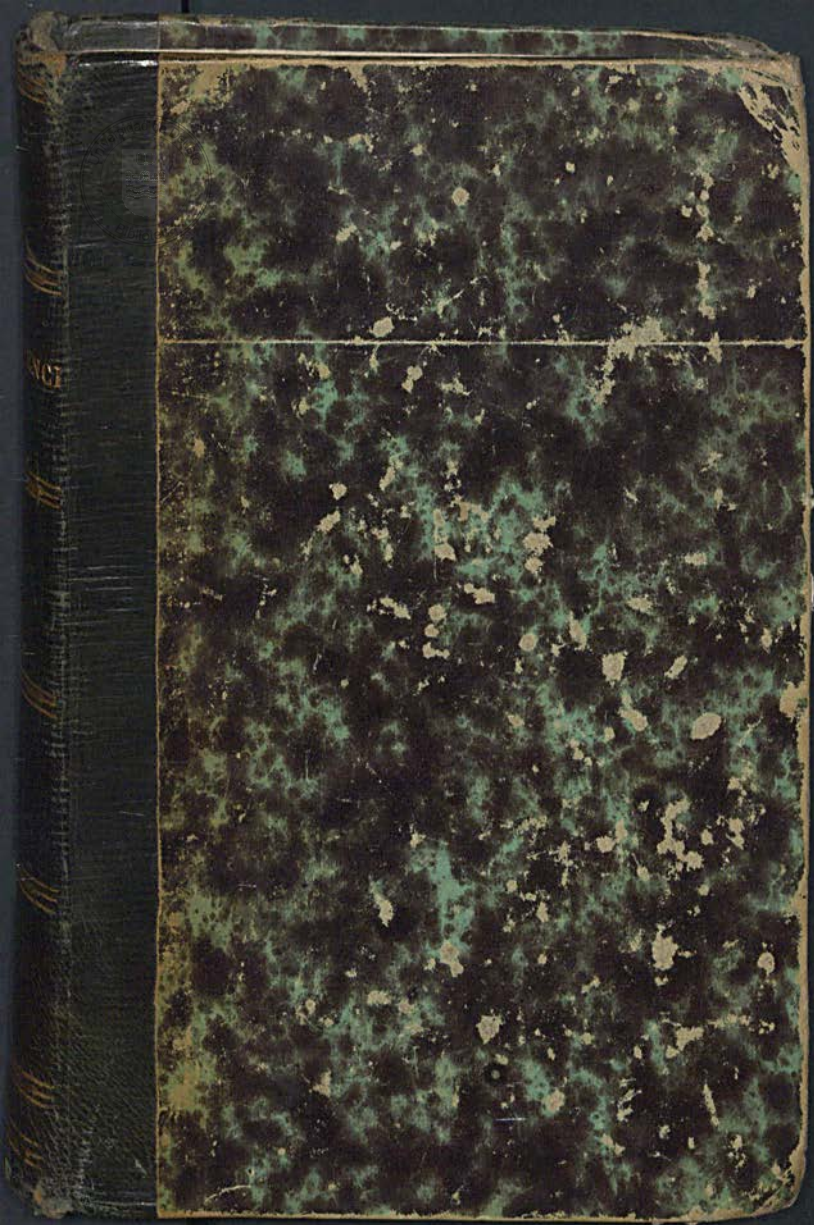

© JYVENC

C. IVVENCII, ET
ARATORIS SACRA
POESIS.

CUM PRIVILEGIO.

MEDIOLANI,
Imprimebat Pacificus Pontius,

M D LXIX.

IVVENCII PRESBY-
TERI POETAE CHRIS-
tiani de Historia Euangelica.

LIBRI IIII.

PROLOGVS.

IMMORTALE nihil mundi compage tenetur,
Non orbis, non regna hominum, nō aurea Roma,
Non mare, non tellus, non ignea sydera cæli.
Nam statuit genitor rerum irrevocabile tempus,
Quo cunctum torrens rapiat flāma vltima mundum.
Sed tamen innumeros homines sublimia facta,
Et virtutis honos, in tempora longa frequentant,
Accumulant quorum famam, laudesque poetæ.
Hos celsi cantus Smyrnæ de fonte fluentes,
Illos Miciadæ celebrat dulcedo Maronis.
Nec minor ipsorum discurrit gloria vatum,
Quæ manet æternæ similis, dum secula volabunt,
Et vertigo poli terras atq. æquora circum,
Aethera sydereum iussu moderamine voluet.
Quod si tam longam meruerunt carmina famam,
Quæ veterum gestis hominum mendacia nectunt,
Nobis certa fides, æternæ in secula laudis
Immortale decus tribuet, meritumque rependet.
Nam mihi carmen erunt Christi vitalia gesta,
Diuinum in populis falsi sine crimine donum.
Nec metus, vt mundi rapiant incendia secum
Hoc opus: hoc etenim forsan me subtrahet igni,
Tunc, cum flammivoma descendet nube corrulcans
Iudex altitoni genitoris gloria Christus.
Ergo age sanctificus adsit mihi carminis autor
Spiritus, & puro mentem riget amne canentis
Dulcis Iordanis, vt Christo digna loquamur.

LIBER PRIMVS

LVCAE. PRIMO.

Rex fuit Herodes Iudæa in gente cruen-
tus,
Sub quo seruator iusti templique sacer-
dos

Zacharias, vicibus cui templum cura tueri,
Digesto instabat lectorum ex ordine vatum.
Huius inharebat thalamis dignissima coniux,
Cura iis ambobus parilis moderaminis æqui,
Ambos annexos legis præcepta tenebant.
Nec fuit ijs soboles, iam tum vergentibus annis,
Gratius vt donum iam desperantibus esset,
Sed quum forte adytis arisque inferret odores
Zacharias, visus cælo descendere aperto
Nuncius, & soli iussas perferre loquellas.
(Cætera nam foribus plebes astrata rogabat.)

Quem tibi terribilis concussit corde pauorem
Visus, cum lati sermonis gratia placet?
Iam me demissum rerum pater vnicus, alto
Æcclī solio tibi nunc in verba venire,

A 2 Præci-

Præcipit, & chara tibi mox e coniuge natum
Promittit, grandis rerum cui gloria restat.
Plurima qui populis nascendo gaudia quæret,
Sobrius æternum, clausum quem spiritus ipsis
Visceribus matris complebit numine claro.
Illiis hic populi partem pleramque reuerti
Ad verum suadebit iter, dominumque Deumque
Continuo primus noscet, plebemque nouabit.
Nomine Ioannem, hunc tu vocitare memento.
Olli confusa respondit mente sacerdos:
Æmula promissis obsistit talibus ætas,
Nec senibus soboles poterit contingere fessis,
Quam Deus auertens, primæuo in flore negauit.
Hæc trepidans vates: cui talia nuncius addit:
Si tibi mortalis prolem promitteret vllus,
Ad desperandum forsân cunctatio mentis
Debuerat tardis hærens insistere verbis.
Nunc ego, quem dominus cæli terræque repertor
Ante suos vultus voluit parere ministrum,
Auribus ingratis hominis, visuque receptus,
Summi iussa Dei non contemnenda peregi.
Quare promissis manet irrenocabile donum.
Sed tibi claudetur trepidæ vox nuncia mentis,
Donec cuncta Dei firmentur munera vobis.
Hæc ait, & subito tenues se misit in auras.
Interea populus miracula longa trahebat,
Quid tantum in templo vellet cessare sacerdos.
Egressus trepide numen vidisse supernum
Nutibus edocuit, miseræ & dispendia vocis.

Inde

Inde domum remeat completo ex ordine vates,
Officio, amissamque leuant promissa loquellam,
Nec dilata diu venerunt munera prolis,
Anxia sed ventris celabat gaudia coniux,
Donec quinque cauam camplerent lumina Lunam.
Tunc maiora dehinc idem mandata minister
Detulit ad Mariæ demissus virginis aures.
Hæc desponsa suo per tempora certa propinquo
Abdita virgineis caste pubescere testis,
Et seruare diem, iussis permissa parentum.
Ad quam tranquillum sermonem nuncius insit:
Salue progeniem terris paritura salubrem,
Desine conspecta mentem turbare nerendo:
Nam tua concipient cælesti viscera iussu
Natum, quem regnare Deus per secula cuncta
Et propriam credi sobolem, gaudetque iubetque.
Huic, vbi sub lucem dederis, sit nomen Iesus.
Ad quem virgo dehinc, pauido sic incipit ore:
Nullo conceptus fieri sine coniuge dicunt,
Vnde igitur sobolem mihi nunc sperabo uenire?
Nuncius hæc contra celeri sermone profatur:
Virtus celsa Dei circumuolita aut obumbrans,
Spiritus & veniet purus, lectissima iurgo,
Ac tibi mox puerum casto sermone iubebit
Magnificum gigni, populis quem credere sanctum
Supremique Dei natum, vocitare necesse est.
Sic cognata tibi, sterilis quæ credita cunctis
Zachariæ coniux, mortali germine nuper
Æuo defessis auxit miracula membris.

Sextus

Sextus adest mensis, parent sic omnia iussis.
Virgo dehinc: Domino famulam nunc esse iubenti
Vt tua verba sonant cernis servire paratam.
Nuntius abscedens vacuis se condidit auris.
Illa dehinc rapidis Iudæam passibus urbem,
Zachariæque domum penetrat, gravidamque salutat
Elisabeth: clausæ cui protinus anxia prolis
Membra vteri gremio motu maiore resultant,
Et simul exsiluit mater concussa tremore,
Divinæ vocis completa afflamine sancto.
Et magnum clamans, Felix o femina salve,
Felicem gestans vteri sinuamine sætum.
Vnde meam tanto voluit Deus æquus honore
Illustrare domum, quam mater numinis alti
Viseret? Ecce meo gaudens in viscere proles
Exsultat, Mariæ quum prima assamina sensit.
Felix quæ credit finem mox affore verbis,
Quæ Deus ad famulos, magni dignando, loquetur.
Illa trahens animum per gaudia mixta pudore,
Suppressæ vocis pavitantia dicta volutat.
Magnificas laudes animo, gratesque rependit
Immensi domino mundi, uix gaudia tanta
Spiritus iste capit, quod me dignatus in altum
Erigere ex humili celsam, cunctisque beatam
Gentibus, et seclis voluit Deus æquus haberi.
Sustulit ecce thronum sævis, fregitque superbos.
Largifluis humiles opibus ditavit egentes.
Tunc illic mansit trinos ex ordinem enses,
Ad propriamque domum repedit iam certa futuri.

Iamque

Iamque aderat tempus, quo iussum fundere sætum
Elisabeth, voluenda dies in luminis auras
Cogeret ad partus famam: collecta cucurrit
Turba propinquorum, tum gaudia mira frequentes
Concelebrant, nomenque iubent genitoris habere.
Abnuat hoc genitrix, sed Ioannes vocitetur,
Ingeminat: placuit muti tunc iussa parentis
Consulere, scriptoque rogant edicere nomen.
Sed prob mira fides, tabulis quum scribere tentat,
Implicitam soluit per verba sonantia linguam.
Mox etiam assuetam penetrant spiracula mentem,
Completusque canit ventura conscia dicta:
Concelebrent cuncti laudes gratesque frequentent
Astrorum et terræ, pontique hominumque parenti,
Visere quod voluit, propriamque absolvere plebem.
En beat antiquam gentem, cornuque salutis
Erecto, indulget Davidis origine lumen.
Hoc est quod prisci cecinere ex ordine vates:
Hæc est illa salus, quæ nos ex hostibus atris
Eripit, vt iuste iusto servire queamus.
At tu parve puer sanctus dignusque Propheta
Dicere, et dominum mox prægrediende viando.
Illius et populum duces per limen apertum.
Errorem per te spernent, mortisque tenebras
Abrumpent omnes, tua qui præcepta sequentur.
Exin secretis in vallibus abdita semper
Vita fuit puero, donec poscentibus annis,
Vatis ad officium, pleno pubesceret ævo.

A 4 MAT

Interea Mariæ sponso miracula mentem
Sollicitant, manifesta vteri quod pondera vidit,
Et secum voluit, qua nam ratione propinqua
Dedecus oppressum celet, thalamosque recuset.
Talia tractanti torpescunt membra sopore,
Audiuitque Dei super horrida somnia vocem,
Accipe coniugium nullo cum crimine pactum,
Spiritus implevit sancto cui viscera fœtu,
Hanc cecinit vates venturam ex virgine prolem,
Nobiscum Deus, est cui nomen. protinus ille
Hæc præcepta sequens, seruat sponsalia pacta.

Sed tum forte noui capitum discussa census
Cæsaris Augusti iussis per plurima terræ
Describebatur Syriæ, quam iure regebat
Cyrinus, proprii cui tota per opida fines
Addebant populi vires, nomenque genusque.
Vrbs est Iudææ Bethlem, Dauida canorum
Quæ genuit, generis censum quæ iure petebat.
Obtulit hic illum, genus hinc quod vterque trahebat,
Desponsamque sibi scribens, gravidamque professus:
Hospitium amborum Bethleem sub mænibus vrbis
Angusti fuerant perparua habitacula ruris.
Illic virgo nouo completo in tempore fœtu
Soluitur, et puerum veteri cunabula textu
Inuoluunt, durumque datur præsepe cubili.

Circa sollicitæ pecudes custodia noctis
Pastores tenuit vigiles per pascua lata:

Ecce Dei monitu visus descendere calo
Nuncius, ac subitus terror tremefacta pauore
Prostrauit viridi pastorum corpora terræ.
Talis & attonitis calo vox missa cucurrit;
Ponite terrorem mentis, mea sumite dicta
Pastores, quibus hæc ingentia gaudia porto.
Nam genitus puer est, Davidis origine clara,
Qui populis lucem mox lætitiæque propagat.
Hoc signum dicam, puerum quod cernere vobis
Iam licet, implentem gracili præsepia voce.
Talia dicenti iunguntur millia plebis
Cælestis, cunctique Deum laudantque rogantque,
Talis & vniti vox agminis aera complet:
Gloria supremum comitetur debita patrem,
In terris iustos homines pax digna sequatur.
Et simul his dictis, cæli secreta reuisunt.
Pastores propere veniunt, puerumque iacentem.
Præsepis gremio cernunt, post inde frequentes
Dispergunt late celeris vaga semine famæ.
Mirantes laudant, lætantes constupuerunt,
Omnia nocturnis monitis quod vera recurrant.
Viderat octauam lucem puer, ecce recidi
Ad morem legis, nomenque aptare necesse est,
Impositumque illi (monitis cælestibus olim
Quod Mariæ vox missa Deo præcepit) IESVS
Scripserat antiquæ Moses moderamina legis,
Inter quæ primos prisco de sanguine uatum,
Observare dedit, fœtus offerre sacrandos.
Implumesque simul ferre ad delubra columbas.

Hæc ubi per Mariam templo seruata feruntur,
Ecce senex Simeon, dignus comprehendere sensu
Cælestes voces, cui quondam præscia rerum
Virtus prodiderat, quod carcere corporis ægri
Deposito, mortem liber requiemque uideret,
Cum primum celi laudem terræque salutem
(Omnia quem uatum spondent oracula) Christum
Vidisset templo solennes ferre palumbos,
Isque ubi, curato desessus corpore templum
Iam grauior penetrat, monuit quod spiritus autor,
Ecce simul paruum gremio genitricem Iesum
Ad templum sensit, uenisse, trementibus ulnis
Accepit puerum, latusque hæc dicta profatur:
Nunc me famulum dominus, nunc liberet ætatis
Corporis e uinculis, finemque imponere uerbis
Dignetur cum pace suis, en splendida nostros
Lux oculos tua circumstat, radiisque refulget,
Quam cunctis hominum lustratis mentibus addet
Israelitarum cumulatæ gloria plebis.
Hinc ait: ecquid uirgo tibi tam mira uidentur?
Quid tantum Mariæ stupuerunt pectora matris?
Hic puer ad casum populi datur, iste renasci
Concedet populos, illi signum esse negabunt
Fœderis, hi contra celo uenisse tenebunt.
Liuior edax faciet, letum ut percurrat amarum:
Atq. tuam fulgens animam (mibi crede) machera:
Quo pateant tecti tenebrosa uolumina cordis.
Hæc ait in Simeone Deus, uox ecce Prophetæ.
Famincam sancto complet spiramine mentem.

Anna

Anna fuit natus grauior, quàm in flore iuuenta
Destituit uiduam mors immatura mariti.
Hinc fruitur casta caro pro coniuge uita,
Continuoque Dei cultu, quæ numine ducta
Cognouit Christum, & simili sermone locuta est.
Inde ubi solennem pueri pro nomine legem
Compleuit genitrix, & Ioseph omnia mirans,
Ad patriam læti repedant, puerumque reportant.

MATTHÆI II.

Gens est ulterior surgenti conscia soli,
Astrorum solers, ortusque obitusque notare:
Huius primores nomen tenuere Magorum.
Hinc lecti procures, Solymas per longa uiarum
Deueniunt, regemque adeunt, orantque doceri,
Quæ regio imperio puerum Iudæa teneret
Progenitum, sese stellæ fulgentis ab ortu
Admonitos uenisse uiam, quo supplice dextra
Exortum terris uenerabile numen adorent.
Territus Herodes Solymorum culmina uatum,
Quiq. Prophetarum ueterum prædicta recensent,
Imperio accitos iubet omnia querere legis.
Quo pateat, quæ sint genitalia mœnia Christo,
Omnia uenturum spondent quem oracula uatum.
Tunc manifestatur, Bethleem quod mœnibus illum
Progigni maneant, cui sacram ducere plebem
Israelitarum sancta uirtute necesse est.
Tunc iubet Herodes Persas, pertendere gressum,
Inuentumque sibi puerum monstrare colendum.
Ecce iteris medio stellam præcurrere cernunt.

Sulca

Sulcantem flammis auras, quæ in culmine summo
 Restitit, & pueri lustrata habitacula monstrat.
 Gaudia magna Magi gaudent, sidusque salutant.
 Et postquam puerum uidere sub ubere matris,
 Deiecti prono texerunt corpore terram:
 Submissique simul mox mystica munera promunt.
 Aurum, thus, mirram, regique Deoque hominique
 Dona ferunt: totam mox horrida somnia noctem
 Sollicitant, secumque iubent uitare tyrannum.
 Deniq; diuersis Herodis callibus aulam
 Diffugiunt, patriamque Magi rediere latentes.

Ipsam etiam puerum monitis cælestibus actus
 Aegyptum cum matre simul transportat Ioseph.
 At ferus Herodes sibimet succedere credit,
 Quem callens astris quæsisset cura Magorum
 Quorum præcauto discessu sollicitatus,
 Crudeli tinxit Bethleemica compita cæde,
 Infantes mandans, teneramque sub ubere plebem
 Innocuam, in sinibus rigido succumbere ferro.
 Hæc etiam cædes olim præscripta manebat,
 Nam pius hanc uates diuino numine iussus
 Complorat misero sobolis pro funere matres
 Horrendis grauiter cælum pulsare querellis.
 Ast ubi sopitus furor est, & seua tyranni
 Infantum horribili feritas satiata cruore,
 Extinxisse putat cunctos, quos unus & alter
 Annus letiferi miseros suppresserat æui.

Mirandis rursus deninctus membra sopore
 Ioseph urgetur monitu, Mariam puerumque

Aegypto

Aegypto ad patriam uestare, ubi Nazara felix
 Olim prædictum puero dedit addere nomen.
 Dixit & alterius quondam prænuncia uatis
 Vox instincta Deo, Veniet ueniet mea proles
 Aegypto ex alta, terris lumenque salusque.
 Crescebat rapidis annorum gressibus insans,
 Occurrens æui sapientia præueniebat,
 Gratiaque in vultu & uerbis ueneranda micabat.

L V C A E II.

Et iam bisseños æui comprehenderat annos
 Cum pasche ritum seruando ex more parentes
 Ad templum letis puerum perducere festis
 Omnibus annorum uicibus de more solebant.
 Ergo aderant paschæ pariter, cunctisque diebus
 Festorum impletis, patriam remeare parabant.
 Tum puer in populo comitis negligia matris
 Deseruit, templique libens secreta petiuit.
 Illum per uicos urbis, perque abdita tecta
 Perque iteris stratas, per notos, perque propinquos
 Querebat genitrix: sed lux ubi tertia uenit,
 Ad templum propere remeat, uatumque choreis
 Inuenit insertum, legumque obscura senili
 Tractantem cætu: uix admiratio digna
 De pueri uerbis senibus fuit: ac pia mater,
 Nate, ait, amissum lacrymis te quæro profusis
 Anxia, cum genitore gemens, quæ causa parentum
 Secreuit gressu, templique in sede retentat?
 Ille autem, quid me tantum, quid quæritis, inquit?
 An nondum sentis genitrix quod iure paternis
 Sedibus

Sedibus & domibus natum est habitare necesse?
 Hæc ait, & gressum sociat, patriamque renisit.
 Nec genitrix tanti persensit pondera uerbi,
 Ordine cuncta tamen cordis secreta reservat.
 At puer obsequiis apte prædulcibus ambos
 Ad proprium semper cogens necessebat amorem

MATTHÆI III. MARCI I. LV.

CAE III. IOANNIS I.

Interea ueteris scripti per debita currens
 Omnia seclorum series promissa trahebat.
 Zachariæ soboles desertis uallibus omnes
 Ad deponendas maculas clamore uocabat,
 Fluminis ut liquidi caperent miranda lauacra,
 Quis animæ specie abluta sorde niteret.
 Esaias uates cecinit quod numine iussus:
 Vox late resonat desertis uallibus amplas
 Sternite iam stratas, omnis sit recta uiarum
 Semita, quæ domini digne uestigia gestet,
 Subsident colles, uallis complebitur omnis:
 Corriget anfractus iteris bona lineæ recti.
 Corporeisque oculis lumen tractare serenum
 Omnibus indulget genitor, dominusque salutis
 Ergo aderant populi, passimque hinc inde ruentes
 Complebant ripas auidique lauacra petebant.

Texta camelorum fuerant uelamina setis,
 Et zonæ pellis medium cinxere Prophetam,
 Aruis qui solitus ruralibus esse locustas,
 Et tenuem uictum syluestria mandere mella.
 Isque ubi tot populos diuersis sedibus ortos,

Irruere

Irruere ad fluuium cernit, sic increpat ore:
 Vipereæ gentis soboles, quis debita uobis
 Supplicia, urgentesque iras euadere monstrat?
 Sed facite o miseri fructum (si pœnitet) aptum,
 Nec generis uestri tollat fiducia mentes.
 Nam facile e saxis etiam pro nomine plebes
 Succedent uestro, soboles quia degener errat.
 Proxima roboreis iamiam radicibus instat
 Cunctorum ante oculos aciesque leuata securis.
 Cædentur syluæ steriles, ignemque fouebunt.
 Nunc ego præteritas maculas influmine puro
 Abluere institui: ueniet sed fortior alter
 Cuius uinclæ pedum non sum contingere dignus.
 Abluet ille homines sancto spiramine mergens,
 Flammæque globis purgabit noxia corda.
 Illius & manibus ruralis pala tenetur,
 Et propria ipsius purgabitur area frugum,
 Horreaque implebit secreti copia farvis,
 Aeternusque leues paleas populabitur ignis.
 Hæc ait; & properis per syluam passibus ipsum
 Cernit Iordanis ueneranda lauacra petentem.
 Sed uetat increpitans uates: & talia satur:
 Tune meis manibus digneris mergier undis,
 Cum tua me melius possint purgare lauacra?
 Dixit Ioannes: cui talia reddit Iesus.
 Nunc sine, nã decet hoc: sic sancta per omnia nobis
 Iustitiæ confectandus complebitur ordo.
 Hæc memorans, uitreas penetrabat fluminis undas
 Surgenti manifesta Dei præsentia claret,
 Scinditur

Scinditur auricular cali septemplex aethra,
Corporeamque gerens speciem, descendit ab alto
Spiritus aeream simulans ex nube columbam,
Et sancto flatu corpus perfudit Iesu.
Tunc vox missa Dei longum per immane cucurrit,
Ablutumque undis Christum, flatuque perunctum
Alloquitur: te nate hodie per gaudia testor
Ex me progenitum, placet haec mihi gloria prolis.

MATTHAEI ET LUCAE IV.

MARCI I.

Tum petit umbrosos montes, & lustra ferarum
Obsequiumque illi patris praebere ministri
Certabant, rabidi mox liuor demonis atram
Cum terrore rapit mentem, nec defuit agro
Tentandi interea Christum uersutia fallax.
Quadraginta illi fuerant ex ordine soles,
Ex quo nulla cibi potusue alimenta dabantur,
Sed contexta simul firmi ieiunia cordis,
Terrarum ad regnum mentis secreta tenebant.
Tunc epulas demum monuit conquirere corpus.
Horrendi interea sceleris fallacia tentans,
Si te pro certo genuit Deus omnibus, inquit,
His poteris saxis forti sermone inbere
Vsum triticeae, firmamque capeßere panis.
Christus ad haec fatur: Nil me iam talia terrent,
Nam memini scriptum: quoniam non sola tenebit
Vitam credentis facilis substantia panis,
Sed sermone Dei complet pia pectora uirtus.
Rursus at ille dolos uersutus artibus aptans

Nectere

Nectere tentator properat: nam maenibus urbis
Mox inferre pedem sensit, uis liuida Christum
Culmine marmoreo fecit consistere templi.
Tunc sic aggreditur uocis fallente ueneno:
Si Deus est uere genitor tibi, culmine templi
Aera per uacuum saltu iaculabere corpus.
Testis erit scriptura tibi, quae spondet aperte
Mandatum summi genitoris id esse ministris,
Vt lapsum studeant casu descendere corpus,
Et famulis manibus curent tua membra leuare,
Ne lapidis ledat summas offensio plantas.
Reddidit his dictis Christus contraria dicta:
Me meminisse magis scripti caelestis oportet,
Ne uires Domini fidens audacia tentet.

Rursus in abrupti montis consistere celsis
Mox furibunda iugis sensit fallacia Christum.
O stendens illi fulgentia regna per orbem,
Cernis, ait, quae sit tantarum gloria rerum?
Cuncta tuo possum iam iam concedere regno
Talia donantem si me ueneratus adores.
Tum sic instantem dictis reiecit Iesus:
Effuge postiferi rabies uesana ueneni,
Hergeat ut semper nobis immobile iussum,
Vt iustus caeli Dominum deuotus adoret,
Vnius & famulans ueneretur nomen in euum.
Talibus excussus fugit per denia demon.

Ille ubi Ioannem cognouit carceris umbris
Demersum, tristi compressit corda dolore,
Finibus & statuit Zabulonem ponere sedes,

B

Ve

*Vt dictum Isaiæ concurreret ordine seclī:
Terra Zabulon, & regio cui Nephthalia nomen,
Et uia trans pelagus longe, Galileæque rura,
Trans & Iordanem gentes, populique tenebris
Inclusi magnum lumen subitumque uidebunt.
In mortisque illis umbra residentibus, alma
Exoritur fidei resplendens luce uoluntas.
Ergo instare Dei regnantis munera Christus
Nunciat, increpitans præconia larga salutis.*

*Præteriensque uidet ponti per littora fratres,
Præsolidum Symonem, dignum connomine Petri,
Andreamque simul, sinuosa uolumina lini
Piscibus insidiis disponere marmoris undis:
Nunc inquit pisces capitis maris æstibus altis,
Sed me si libeat sectari, sortia uobis
Proueniunt hominum præpulchra indagine lucra.
Illi confestim firmato pectore certi
Retibus abiectis, pariter præcepta sequuntur.
Post fratres geminos Iacobum Ioannemque marinis
Insidias gregibus maculoso innectere textu,
Vt uidit, similemque dedit de littore uocem.
Illi Zebedæum genitorem in puppe relinquant,
Illico sectantes pulcherrima iussa salutis.*

MATTH. IIII. MARC. III.

IOANNIS VI.

*Exin per terram Galileæ, sancta serebat
(Insinuans populis) regni præconia Christus.
Donabatque citam sessis egrisque medelam.
Et mox crebra procul Syriam iam fama tenebat,*

Mille

*Mille sonans linguis præsentia munera Christi
Deniq. certatim languoris tabe peresos
Diuersisque malis nexos, quis longa dolorum
Absumpsit populans membrorum robora tabes,
Monstrabant Christo, facili sed munere cunctos
Reddebat propere miranda ad gaudia sanos,
Iamq. animæ ipsius morbi seuique furores.
Et lunę cursum comitata insania mentis
Discessere, grani sermonis pondere iussa.
Illum stipantes miracula magna mouentem
Mixtę sectantur turbe, Solymique Syrique
Et Iudæa frequens populis Galilæaque plebes,
Quos & Iordanis dirimit stagnante fluento.*

MATTH. V. LVC. VI.

*Hos populos cernens, præcelsa in rupe resedit,
Ac sic discipulis gremium cingentibus infir:
Felices humiles, pauper quos spiritus ambit,
Illos nam celi regnum sublime receptat.
His similes mites, quos mansuetudo coronat,
Quorum debetur iuri pulcherrima tellus.
Hic modo lugentes, solatia digna sequuntur,
Tabula iustitię qui nunc potiusque requirunt:
Illos plena manet saturandos copia mensę,
Felix qui miseri doliuit de pectore sortem,
Illum nam domini miseratio larga manebit.
Fælices, puro celum qui corde tuentur,
Visibilis Deus his per secula cuncta manebit,
Pacificos Deus in numerum sibi prolis adoptat.
Felices nimium, quos insectatio frendens*

B 2

Propo

Propter iustitiam premit, iis mox regia celi
Pandetur: Gaudete operum quos iusta tenentes
Urgebit præceptis stimulis iniuria seuis,
Plurima nam merces vobis servatur in æthra,
Namq. Prophetarum fuit insectatio talis.

Discite vos hac in terra salis esse saporem.
Hic sapor amissa si iam virtute senescit,
Quæ salis absumptos acuet substantia gustus?
Nec quisquam uani post hæc superest salis usus,
Ni longe abiectum cuncta ut uestigia calcant.

Vos estis mundi clarum (ne abscondite) lumen:
Nam, qui præcellis impostam rupibus urbem
Occultare queat? uestrum sed lumen ad omnes
Perueniat, uerumque decus sub luce serena
Ponatur, cunctis genitoris gloria uestri
Laudetur, celsi thronus est cui regia celi.

Non ego nunc priscas leges dissolvere ueni,
Vertere nec ueteres, ponunt quæ iussa Prophetæ,
Omnia nam uobis per me complenda manebunt.
Vera loquor, donec celi terræque, marisque
Interitus ueniat, legis ne litera saltem
Aut apicis parui gracilis distinctio derit,
Omina quin fiant digesto ex ordine secli.
Si quis enim minimam mandati soluere partem
Ausus erit, pariterque homines suadendo docebit,
Hic minimi nomen caelesti in sede tenebit.
At quicumque operis proprii moderamina seruans,
Iniolata simul tradet præcepta piorum:
Magnus erit, magnique feret trans sydera nomen.

Audistis

Audistis ueteris iussum moderamine legis,
Humano si quis macularit sanguine palmas,
Ille reus ferro persoluet uindice penas.

Ast ego præcipiam ne quis consurgere in iras
Audeat, atq. odio fratris feruente moueri.

Nam reus hic æquo penas sub iudice pendet.
Nec minor illorum conuitia flamma sequetur,
Qui fatui miseriue cient sub nomine fratrem.

Sin offerre uoles, uenerans altaria munus,
Et tua tunc tacita mentis penetralia tanget,
Quod tibi sit cum fratre domi suscepta simultas,
Munera cuncta adytis illic admota relinque,
Et prius ad pacem properans transcurrere petendam,
Fraterno demum iam conciliatus amorì,
Offer grata Deo tranquillo pectore dona.

Est tibi præterea semper contraria uirtus,
Corporis hæc casti celeri curetur amore,
Dum rapida tecum graditur per compita uitæ,
Accusabit enim polluti corporis usus,
Et te sublimi statuet sub iudice uinctum.
Damnatum rapient ad uincula seuæ ministri,
Nec prius e tenebris solueris carceris atri,
Ultima quam minimi reddatur portio nummi.

Haud ignota, reor, uobis stat cantio legis,
Corpus adulterio prohibens: sed nunc mea iussa
Occulta interna frangent molimina mentis:
Nec minus optati quam facti pena lenda est.

*Si te forti oculi dextri laqueauerit error,
Autorem misere properans conuellito labis,
Et iaculare procul : nam membrum perdere prestat
Exiguum, flammis quam totum dedere corpus,
Perpetuisque animam pariter conuoluere pœnis.
Et si dextra manus mentem per denia ducit,
Erroris causam prestat decidere ferro,
Quam totum æternis corpus concedere flammis.*

*Præcipiunt ueteres, si quis connubia rumpit;
Scribere dissidium iuris sceralia uerba:
Sola uiri recte discedet adultera testis.
Ast aliq̃ maneant : nam casti iura pudoris
Autore amittet mulier deserta marito.*

*Antique leges prohibent periuria linguis,
Sed nostris cedat iurandi audacia iussis.
Nec fas est homini calum iurare per altum,
Quod sede Domini, nec quæ uestigia gestat,
Terra Dei, Solymæne urbis uenerabile nomen,
Quod regis magni patria est, iurabitur umquam.
Nec caput in proprium cuiquam iurare licebit,
Namq. potestatem minimi non esse capilli
Cernitis, albumue, aut nigrum mutare colorem.*

*Est est, sufficiat, quod non est, dicere non est.
Quod superest istis, totum fallaciter ægro
Suggerit obreptans animo uis tetra ueneni.*

*Peruulgata diu legis præcepta tenetis,
Ludentem semper similis vindicta sequatur.
Sed tranquilla malum melius patientia uincet :*

*Si tibi quis partem palma percusserit oris,
Mox aliam partem uultus præbere memento.
Auferat aut tunicam si quis ui iudicis instans
Cede libens, pariterque ferat tua pallia secum.*

*Si te forte aliquis passus per mille iubebit
Ire uiam, grauidumque oneris perferre laborem,
Mox perges aliudque iteris comitabere duplum.*

*Si quis egens poscet, uel si simulabit egentem,
Ex animo miserans largire : aut mutua si quis
Orabit, tribue, & mitte ne subtrahere uultum.*

*Nec tibi sit placitum, solis succurrere amicis,
Aut cæcis odiis inimicos ducere dignos.*

*Quin ego præcipiam semper blando esse per omnes
Obsequio, precibusque Deum mollire benignis
Pro uita ipsorum, qui uos excindere gaudent,
Aduersisque truces animis, odiisque sequuntur.
Nam genitor uester communia lumina solis,
Communesque dedit pluuias, iustisque malisque,
Quod si coniunctos tantum ueneramur amicos,
Quis locus hic iuste poterit mercedis haberi ?
Seruit amicitie tantum gens dedita lucris.
Sed uox perfecto similes estote parenti.*

*Sic ubi iustitie pandetur pulchra facultas,
Deuitare oculos hominum : nam nulla manebis
Merces in celo, quæ factum tale sequatur,
Ut audet tantum sterilis iactatio uulgi.
Sed quod dextra facit, facias nescire sinistram
Conueniet, iustis meritis tunc digna rependet*

Occulti solus scrutator præmia cordis.

Sunt quos prætumida tollit iactatio mentis,
Et precibus propriis gaudet assistere turbas,
Multifluisque diem uerbis ducendo fatigant
His uotis pompæ fructus succedit inanis,
Sed secreta domus precibus penetralia castis
Claudantur, paucisque Deum uenerabere uerbis.
Scit pater ipse, tui quæ sit trepidatio cordis,
Nil absente Deo loquimur, nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt: præsens Deus omnia cernit,
His igitur uotum placeat concludere uerbis.

Sydereo genitor residens in uertice cæli,
Nominis oramus ueneratio sanctificetur
In nobis pater alte tui, tranquillaque mundo
Adueniat; regni que tui lux ampla pateat.
Sic cælo ut terris fiat tua clara uoluntas.
Vitalisque hodie sancti substantia panis
Proueniat nobis: tua mox largitio soluat
Innumera indulgens erroris debita præui:
Et nos haud aliter concedere fœnora nostris.
Tetri sæua procul tentatio dæmonis absit:
Eque malis tua nos in lucem dextera tollat.
Sic etenim genitor populis delicta remittet
Si uestra alterni uobis peccata uelitis
Cedere, nec durum erratis intendere pectus.

Sunt etiam pergrata Deo ieiunia plebis,
Sed propriam multi faciem sædare laborant,
Quo uanam captent hominum ieiunia famam.
Tu uero & grato crinem nitescens oliuo,

Latan-

Latantem puris de fontibus ablue vultum:
Vt solus genitor deuoti pectoris aptum
Seruitium cernens, laudem, meritumque rependat.
Vanum est defossis terræ inuigilare talentis:
Illic ærugo & tineæ dominantur edaces,
Cunctaque diripiunt fures egesta latebris,
Condite thesauros uobis in uertice cæli:
Non ærugo illos tineæ ue, aut horrida furum
Fassio diripiet: uobis ubi condita res est,
Illic corda etiam simili ditione tenentur.
Corporis est lumen quo publica lumina cernis:
Sed si pura acies oculis simplexque nitebit,
Clare totius splendebunt corporis artus.
Sin uero nequam fuerit, præuiumque uidebit,
Obscuræ incumbunt super omnia membra tenebræ.
In nigras lumen sed si conueriuntur umbras,
Ipsis horror erit, quantus sine luce tenebris?

Nemo potest dominis æque seruire duobus,
Vnius aut odiis cedet, uel cedet amori.
Nec pariter dominum seruus patietur utrumque.
Haud unquam poterit quis diuitiisque Deoque
Inservire simul: sed uos hæc iussa tenete,
Sollicitet proprio ne uos pro corpore uestis,
Neu faciles uictus ægra disquirite cura.
Nonne animâ pluris facimus quàm corporis escas?
Haud dubitet corpus quisquam præponere uesti?
Aerias spectemus aues, non uomere presso
Terga soli subigunt, iaciunt nec semina farris,
Aut segetum culmos incurua falce recidunt

Prone-

Proveniet tamen his saties potusque cibiꝫ ue
Nonne Deo magis est hominum curatio cordi?
Nec dignum fuerat, uestis suspendere curam
Pectoribus, si nunc habitam transire figuram
Per se nemo potest, aut quicquam imponere mēbro:
Cernite per pingues agros ut lilia florent,
Non ulli tamen his umquam incubuere ligones.
Nec Salomona grauem quum regni diuitis aula
Afflueret, talis contextit gratia uestis.
Quod si pratorum fruticumque uirentia læta
Ipse Deus uestit, nostris obnoxia flammis:
Cur uobis potior non est fiducia patris?
Ergo cibum, potum, uestemque & inania cuncta
Gentibus infidis terrenam linquite curam.
Vos potius digne cœlestia querite regna,
Iustitiamque Dei: spontanea cetera current
Crastina nec uobis curetur copia rerum:
Quisq. dies sibimet satis est pro fraude diurna.

MAT. VII. LVC. VI.

Iudicium uestrum fugiat damnatio seuā.
Nam dominus uestri iuris documenta sequetur
Quæcunq. in terris statueris tempore rapti,
Hęc eadem uobis genitor seruabit in æthra.
Mensuram tibi quam ponis, portare necesse est.
Cernis adherentem festucam in lumine fratris,
Nec tamen in proprio tignum consistere sentis,
Atq. oculum prius alterius purgare laboras?
Diripe sed proprio fallax de lumine tignum,
Tum minimam alterius curabis demere aristam.

Nec

Nec canibus sanctum dederitis: ne ue uelitis
Turpiter immundis iactare monilia porcis.
Nanq. illa in ceno pedibus subiecta iacebunt:
Conuersique canes uasto uos uulnere rumpent.

Poscenti dabitur, querens inuenta tenebit:
Pulsantique aditus foribus pandetur apertis.
Vos homines natis panem poscentibus omnes
Num lapidē dabitis? piscem ue petentibus anguem?
Vos inquam rigidi, quibus alte est insita cordi
Durities uestris dabitis semper bona natis.
Indulgens hominum genitor bona mitia digne,
Quam prestare magis gaudet poscentibus equis?
Quę cupitis uobis hominum benefacta uenire,
Hęc eadem uestro cunctis prestare fauore:
Hęc legis summa est, hoc ins dixere Prophetę.

Ite per angustam, iusti, super æthera portam,
Quam lata & spatiosa uia est, quę limite læuo
Præruptum conuoluit iter caligine mortis,
Immunereque illam penetrant per prona cateruę.

Vitalis uastis stipatur semita saxis
Celsaque uix paucos ducit per scrupēa uirtus.
At si quos nimium fallax, illexque malorum.
Planicies suasit, deformi lubrica lapsu
Arripit hos, pronosque trahit uelut impetus annis,
Aut alacer sonipes ruptis effrenus habenis,
Aut rectoris egens uentosa per equora puppis.

Obseruate illos, falso qui nomine uobis
Insidias faciunt, appellanturque prophetę:
Hos ouium species uestit, sed seuā luporum

Pectora

Pectora fraude tegūt, lacerantq; incauta trahentes
Agmina credentum, seuus quos decipit error.
Fructibus e propriis noscuntur talia monstra:
Quemque petat finem fallax doctrina, uidendum est,
Quapropter rerum molitio perspiciatur:
Nam neq. de tribulis ficus, nec sentibus uuas
Prouenisse vnquam ruris per terga notastis.
Vtque arbor proprio uestitur g ermine pomi:
Sic dolus illorum, fructu monstrante patefcit.

Non ego palpantum uerbis & honore mouebor,
Nec me quod dominum preblanda adulatio dicit,
Præmia caelestis capiet spontanea sedis:
Olli sed merito gaudebunt munere regni,
Qui faciunt nostri genitoris iussa volentes.
Adueniet mox summa dies, quæ iure se uero
Præmia iustitiæ tribuet, scelerique gehennam.
Tum mihi multorum clamabit talia fletus:
Nonne tuo quondam nobis sub nomine uirtus
Extitit: & nostris parebant omnia iussis?
Sæpe etiam nostra est vox annumerata prophetis,
Seruiuitque tuo nobis sub nomine dæmon?
Tunc iurabo illis, quod talis cognita nunquam
Vita mihi est hominum, gestis quæ sordet iniquis.

Quisq. meis monitis, auresque & facta dicabit,
Hunc æquabo viro, solidis fundamina saxis
Ponenti, librata super quæ mœnia surgent:
Illa domus pluuijs uentisque illæsa manebit,
Torrentumque minas firmato robore uincet:
Hærent immota quoniam fundamine petra.

Qui

Qui uero auditu tantum mea iussa tenebit,
Diuersisque procul factis per lubrica perget:
Hunc similem faciam, uolucris qui sulcit arena
Fundamenta domus, cui mox ut flammæ uenti,
Et pluuiæ effusis cæpere incumbere riuis,
Omnis subuerso procumbit pondere moles,
Insequiturque graui tectorum strage ruina.
Talia dicentem magna admiratio plebis
Immensum stupuit, quoniam transcenderet alte
Doctrinam ueterum, Christo concessa potestas.

MATTH. VIII. MARC. I.

LVCAE. V.

Deniq. linquentem celsi fastigia montis
Stipabat gaudens populorum turba sequentum,
Ecce sed horrenda confixus uiscera tabe,
(Quem toto obsessum sædarat corpore lepra)
Procubuit uenerans iuuenis, Christumq; precatur,
Vt careat tandem languoris pondere tanti.
Sufficiat uoluisse tuum: tum dextera Christi
At tactu sola purgauit lurida membra,
Incolumique dehinc celare hæc gaudia iussit,
Et legi parens offerri munera templo.

Inde recedenti supplex se protinus offert
Centurio, & precibus proiectus talibus orat:
Impubis pueri cruciatur spiritus eger:
Cuius cuncta tepens membrorum munia languor
Dissoluit, uitamque tenet iam pœna superstes.
Sed iussu miserere precor: nam tecta subire
Crimina nostra uetant, uite lucisque parentem.

Nunc

Nunc uerbo satis est iubeas remeare salutem.
Subiectos mihi sepe uiros, sic nostra potestas
Officiis uerbo iussis parere coegit.

Dixerat : ille uiri motus precibusque fideque
Talia conuersus populo dat dicta sequenti :
Haud umquam talem memini me gentis auite
Inuenisse fidem : sed ueris discite dictis,
Quod multos homines diuersis partibus orbis
Progenitos, cæli regnum sublime uocabit,
Cum patribus nostris uitali accumbere mense :
Progenies quorum cecis demersa tenebris,
Dentibus horrendū stridens, fletumque frequētans,
Perpetuis pœnam cruciatibus acta subibit.
At tibi iam inuenis mentis uirtute fidelis,
(Vt credis) ueniet fructus cum luce salutis.
Dixerat, & dicto citius cum uoce loquentis
Ad puerum celeris transcurrunt munera uerbi,
Ingressusque domum miles properante recursus
Præuenisse Dei letatur dona medentis.

Aedes inde Petri sanctus penetrabat Iesus,
Cuius anhela socrus estu, febrique iacebat.
Vtque illi dextram tetigit saluator Iesus,
Sana ministerium præbebat sœmina mensis.

LIBER SECVNDVS.

MATTHAEI VIII. LVCAE IX.

IAMQUE dies prono decedens lumine pontū
Contigerat, fuluamque super nox æmula pallā
Sydereis pictam flammis, per inane traherat,
Cum multos homines, mentis languore ruentes,
Deuictasque animas scelerata dæmonis arte
Certatim populi cæca iam nocte ferebant :
Sed uerbum Christi tanto languore remoto,
Omnibus indulgens, præbebat munera patris.

Ecce sed exorta maior cum luce tumultus
Gratantis populi, cum turbis anxius ille,
In mare uelinolum celsam deducere iussit
Discipulis puppim, precibus tum scriba profusis
Nauigio sancti pariter poscebat abire.
Olli Christus ait, quo me tu scriba sequeris
Vulpibus in saltu rupes excisa latebram
Præbet, & æcreis auibus dat sylua quietem,
Ast hominis nato, nullis succedere tectis
Est licitum, gentis sic sunt molimina uestre.

Tunc e discipulis unus sic ore rogabat:
Vltima defuncto debentur munera patri,

Hino

Hinc spacium tribuat nobis tua sancta uoluntas,
Vt liceat miseri genitoris condere corpus.
Christus ad hæc: itiner melius comitabere nostrum,
Et sine defunctis defunctos condere terræ,

Conscendunt nauem, uentoque inflata tumescunt,
Vela suo, fluctuque uolat stridente carina.

Postquam altum tenuit puppis, consurgere in iras

Pontus, & immissis hinc inde tumescere uentis
Cæpit, & ad cælum rapidos sustollere montes,

Et nunc mole serit puppim, nunc turbine proram.

Illisofque super laterum tabulata receptant

Fluctus, dissectoque aperitur terra profundo.

Interea in puppi somnum carpebat Iesus.

Illum discipuli pariter nautæque pauentes

Euigilare rogant, pontique pericula monstrant.

Ille dehinc: quàm nulla subest fiducia uobis.

Infidos animos timor irruit, inde procellis

Imperat, & placidam sternit super aquora pacem.

Illi inter sese timidis miracula miscent

Colloquiis: quæ tanta illi permissa potestas,

Quodue sit imperium, cui sic freta concita uentis,

Ereftæque nimis submittant colla procelle.

Iam Gerasenorum steterat sub littore puppis,

Ecce sed egresso iuuenis (mirabile dictu)

Occurrit miseram cui mentem spiritus ater

Horrenda implebat lacerans uirtute furoris.

Illi grata domus tetrìs habitare sepulcris,

Nec poterat rabidum quisquam retinere furorem,

Ferrea quin etiam rumpebat uincula membris,

Scinde-

Scindebatque graues ut lanæ fila catenas:

Et iam compedibus leuis insultare solutus

Ludus erat: saxisque ferum concidere pectus,

Isque ubi pergentem Christum per littora uidit,

Cum clamore ruit, longeque accurrit adorans:

Regnantis semper domini certissima proles.

Oramus, solita ne nos regionis ab oris

Excutias, longe tormentis excruciatos.

Nam nomen legio est nobis, multosque sub uno

Nomine consociat status uis sola nocendi.

Cernis ut immundi subigant hæc pascua porci

His saltem liceat rabiem satiare repulsam,

Per patris altitoni nomen sublime rogamus.

Imperat iis hominis mentem dimittere Christus,

Porcorumque sinit gregibus finire furores.

Iamque hominis stupidum discusso dæmone, pectus

Insuperata suæ ueneratur dona salutis:

Et iam præcípites scopulorum margine porci

In mare deiecti, properant disperdere uitas.

At uero e speculis miracula tanta pauentes

Diffugiunt, urbisque ruunt ad tecta subulci,

Et famam accendunt, populosque ad littora cogunt.

Insanum iuuenem postquam resipisse uidebant,

Credere cernentum populorum turba coacta est,

Orabant pauidi regionem linqueret illam.

MATTHÆI IX. MARCI II. LV.

CAE V. IOANNIS V.

Inde domum repedat terrarum lumen Iesus.

Ecce reuertenti iuuenis torpentia membra

C (Officium

(Officium quorum morbus dissoluerat acer)
Ante pedes ponunt tepido recubantia lecto.
Quem miserans animo uerbis compellat Iesus :
Ad sit certa tuæ iuuenis constantia menti,
Nam tibi præteritus vitæ donabitur error.
Hoc dictum Scribæ mentis per operta malignæ
Carpebant, quod uerba Dei uirtute ferenda
Protulerat Christus, sed pectora talia cernens,
Hoc, inquit, uerbum Scribarum dicta retrectant.
Quod quanto lenius fuerit dixisse, sequentis
Et dicti & facti pariter uirtute probabo,
Ut mihi concessum peccata remittere cernant :
Quapropter iuuenis firmato corporis usui
Surge uigens, stratumque tuum sub tecta referto.
Surrexit, lectumque humeris iam fortibus aptat,
Per mediumque uigens populi mirantis abibat.
Tum timor & laudes domini per pectora plebis
Concelebrata, simul miracula lata frequentant.

Progrediens tunc inde ad uetigalia, uidit
Confessu in medio Mattheum, protinus illi
Discipulis hæere iubet : nil ille recusans
Imperio Christi paret, gaudetque sequutus.

IOANNIS I.

Inde iter ingrediens, simili sermone Philippum
Hortatur, comitemque suis adsciuuit amicis.
Ille ubi cognouit Christi uiresque uiamque
Tum primum iusto concurrat Nathanaeli,
En nostris, inquit, concessum est uisere seclis,
Quem uoces ueterum, & sancti cecinere prophetæ.

Hunc

Hunc genuit ueniens Dauidis origine Ioseph,
Nazara cui felix patria est, & nomen Iesus
Ille refert, genuit quicquam si Nazara (miror)
Quod dignum tantis umquam uirtutibus esset.
Inde Philippus ait : cernes, dubitare quiesce,
Progrediensque uide : nam oculis spectare licebit.
Illum ubi tendentem longe respexit Iesus,
Vere, ait, hic iustus, cui pectora nescia falsi,
Virtutem puram seruant, sine fraude maligna.
Ille sub hæc : Vtinam, uel quo me tempore nosti?
Cui dominus dicta hæc diuino pectore promit:
Cum te diffusa tegerent umbracula ficus,
Ante etiam quam te vocitarent uerba Philippi,
Vidit, & elegit comitem te spiritus autor.
Talibus attoniti sequitur vox Nathanaelis
Progenies ueneranda Dei, rex inclyte gentis,
Tu populis terræque salus, uitæque magister.
Christus ad hæc : Facilis suasit tibi credere uirtus
Arborea quod te uidi recubare sub umbra,
Sed maiora dehinc rerum miracula restant.
Cernetis pariter totum se scindere calum,
Atq. Dei celeres æthram penetrare ministros,
Inde hominis nato claram deferre coronam.

IOANNIS II.

Interea thalamis connubia festa parabant
In regione Chanan, ubi mitis mater Iesu
Cum nato pariter conuiuia concelebrabat.
Vina sed interea conuiuus deficiebant,
Tunc mater Christum per talia dicta precatur :

C 2 Cernis

Cernis letitiæ iam defecisse liquorem?
Ad sint nate bonis ex te data munera mensis.
Olli respondet terrarum gloria Christus:
Festinas genitrix, nondum me talia cogit
Ad uictus hominum tempus concedere dona.
Mensarum tunc inde uocat letata ministros
Mater, & imperijs nati parere iubebat.
Sex illic fuerant saxis præpulchra cauatis
Vascula, quæ ternis aperirent ilia metris,
Hæc iubet e fontis gremio complere ministros.
Præceptis parent iuuenes, undasque coronant
Complectis lapidum labijs, tum spuma per oras
Commixtas undis auras ad summa uolutat.
Hinc iubet ut summo tradant gustanda ministro.
Ille ubi percepit uenerandi dona saporis,
(Nescius in uini gratum transisse liquorem,
Egestas nuper puris de fontibus undis)
Increpat ignarum sponsum, quod pulchra reseruâs,
Deteriora prius per mensas uina dedisset.
His signis digne credentium discipulorum
Perpetuam stabili firmauit robore mentem.
Inde ubi Iudæis aderant solennia paschæ,
Ad Solymos direxit iter templumque subibat.
Repperit hic populum uenalia multa locantem:
Pars uidebat oues, pars corpora magna iuuenicum,
Pars inhians nummis, mensas onerauerat ære.
Restibus hic Christus connectit uerbera flagri.
Et tales populos sancta proturbat ab æde,
Et mensas uertens, arisque profudit acernos,

Et super increpitans: procul hæc auferte profani,
Ut meus hic genitor, non sordida lucra colantur.

Tunc poscens signum plebes Iudæa fremebat,
Quo fidens animos in talia facta leuaret.
Ventura obscuris tunc Christus talia miscet:
Soluite pollutis manibus uenerabile templum
Hoc, ego restituiam, cum tertia lumina solis
Incipient rutilam terris infundere lucem.
Illi inter sese tractantes murmure cæco,
Hoc aiunt: uix sex & quadraginta per annos
Constructum ueteris regni molimine templum,
Tu poteris tribus in spatiis renouare dierum?
Hoc uerbum quondam post tempora debita, digni
Cognouere uiri, proprio de corpore Christum
Delubrum dixisse Dei, sed signa uidentes,
Tum multi cæpere fidem, sanctumque secuti.

Nocte sub obscura, celso sublatus honore,
Primorum procerum Iudæi nominis unus
Venit, & ad Christum submissa uoce profatur:
Haud dubium est, quin larga Dei te sancta uoluntas
Humanis lucem concessit surgere rebus.
Nec quisquam tantis tribuit miracula signis,
Ni comitata Dei iubeat splendescere uirtus.
Christus ad hæc, callis iusti si culmina queris,
Nullus ad excelsum poterit conscendere regnum,
Reddita ni penetret nascendi exordia rursus,

C 3 Atq.

Atq. nam capiat diuino munere uitam.
Ille autem tantis stupefactus corda loquellis,
Hoc, inquit, nostræ non est comprehendere mentis.
Quis poterit cæptæ reuocare exordia uitæ?
An rursus senior matris correpet in alium,
Vt nouus in lucem ueniat uitamque resumat?
Ille sub hæc, liquido si quis de fonte renatus,
Et flatu sancto rudibus consistere membris
Cæperit, ætheream liber conscendet in aulam.
Terrenum corpus terreno corpore natum est.
Spiritus haud aliter similem generat sibi flatum.
Spiritus hic Deus est, cui parent omnia mundi.
Hic, ubi uult, quocunq. uolat, uocemque per auras
Iactat, sed nescis quæ sint exordia uocis,
Quamque petant eius currentia flamina partem.
Quisque igitur iustæ repetit primordia uitæ,
Hunc similem sancti flatus reuigescere certum est.
Et iudeus ad hæc: nil horum cernere possum.
Talia tum Christus, Solymorum magne magister,
Israelitarum sublimis gloria gentis,
Tu ne etiam mentem uitæ de lumine raptam
Demergis præceps furuis miserandæ tenebris,
Nec potes obtuso comprehendere talia sensu?
Ecce fides nulla est: tantum terrestria dixi:
Quid si cælestis uiues conscendere sermo
Cæperit, & superas rerum comprehendere formas?
Quis uestrum duram poterit mihi pandere mentem?
Accipe ergo nouis quæ sit sententia rebus:
Sydereum nullus poterit conscendere cælum,

Ni

Ni solus cæli qui missus uenit ab aula.
Idem hominis natus, cæli qui in sede moratur.
Vt serpens olim regionibus in desertis
Moseis manibus summo sublatus honore est:
Sic hominis natum tolli in sublime necesse est,
Vt quicunq. fidem mentis penetralibus altis
Illius ad numen statuet, sub turbine secli
Proculcet pedibus letum, & trans sydera surgens
Sublimis capiat donum inuiolabile uitæ.
Namque Deus mundum tanto dilexit amore,
Eius ut in terras descenderet unica proles,
Credentes domino uitæ iunctura peremii.
Nec Deus hunc natum disquirere iure seuro,
Iudicioue truci terras expendere misit,
Mitia sed populis ueniant ut munera uitæ.
Namq. ubi certa fides fuerit complexa salutem,
Non erit ulla illic anceps agitatio iuris.
At ubi dona procul fuerint exclusa medela,
Iam propria ipsorum mentem damnatio torquet,
Vnica nam domini fuit iis incognita proles.
Aduentum lucis miseri fugere supernæ.
Et magis amplexi cæcas tenuere latebras.
Si quicunq. malis mentem maculauerit actis,
Ad tenebras pauidus refugit, ne lumine claro
Sordida pollutæ pateant contagia mentis.
At quicunq. piæ tenuit uestigia uitæ,
Ad medium properat, lucemque nitescere gaudet,
Splendeat ut claris uirtutis gloria factis.

C 4 Inde

Inde Galileam repetit saluator Iesus,
Prateriens sed forte uenit Samaritida Sichem,
Illic fundus erat: Iacob de nomine pollens,
Et putens gelido demersus in abdita fonte:
Sederat hic rapido Seruator anhelus in aestu,
Discipulique escas mercantes manibus urbis,
Passim dispersi, solum liquere magistrum.
Manibus egrediens Samaritis faemina uenit
Hauritura canis putei penitralibus undas.
Illam deposcit potum sibi tradere Christus.
Respondens mulier, mirum mihi praecipis, inquit,
Vt tibi Iudaeo mulier Samaritica potum
Disperrens ueterum Samaritum iussa ministrem.
Tuuc Saluator ait: Domini si munera posses,
Et quis te sitiens putealia pocula poscat,
Tu potius peteres, uiuam tibi traderet undam,
Illa sub hęc: Puteus gremium sinuatur in altum,
Vrceus est nullus, nec sunt tibi uincula funis,
Vnde igitur poteris undam mihi tradere uiuam?
Num tu maior eris nostri uirtute parentis?
Hoc Iacob etenim puteo cum prole bibebat,
Et proprios hic sepe greges ad pocula duxit.
Olli respondit mundi regnator Iesus:
Ex ista plene nullus satiabitur unda,
Nam rursus sitiet: sed nostri dona liquoris
Ardorem excludent aeterna in secla bibendi,
Dulcia prouenient nostri cui pocula fontis,
Largior unde fluent uitalis gratia fluctus.

Sed

Sed desiderium nostrae si te capit undae,
Excitus ueniat tecum mox urbe maritus.
Coniugio sese mulier negat esse reuinctam.
Tunc sic prosequitur mentis prospector Iesus:
Faemina, ueridicis loqueris de coniuge uerbis.
Nam tu connubiis nexa es iam quinq. uirorum,
Nunc aliena super thalamorum uincula tollis.
Tum mulier, sanctum te certum est esse prophetam,
Sed nostri istius uenerandum montis in arco
Praeceptum nobis quondam liquere parentes.
At uos in Solymis orandum dicitis oris.
Talia dicenti, mox talia reddit Iesus:
En aderit tempus, montis cum uertice uestri
Omnibus & Solymis aberit ueneratio longe.
Sed nunc certa salus Iudaei surgit ab oris.
Et nunc instantis cursus iam temporis urget,
Cum ueri, sanctum genitorem errore remoto,
Cultores iustis armati legibus, orent.
Spiritus iis ac plena fides erit, & pater altus
Talia conquiret cultorum pectora terris.
Illa dehinc, scimus quod Christus nunciis, orbi
Aduentu proprio uitalia secula pandet.
Et tunc peccantium largus miserator Iesus,
Se lumen terris Christum uenisse fatetur.
Et iam discipuli reduces, stupuere magistrum
Quod secreta illis poteretur faemina uerbis.
At properans urnam mulier fontem prope liquit,
Et populum totis eduxit manibus urbis.
Omnia nam memorat sibimet sermone prophetae,
Gesserat

Gesserat ipsa prius quæcunque ex ordine dicta.
Tum prope Christum suscepetiere cateruæ.
Discipuli interea rogitant, ut sumeret escas.
Ille satis sibi pulchrorum superesse ciborum
Respondit, sed tum mirantum discipulorum
Inter se occultis currebat sermo loquellis.
Forte aliquis prior hic epulas dedit ante magistro.
Nostras ut merito satiatus respuat escas.
Ille sed internæ cernens molimina mentis,
Hæ mihi sunt epulæ, pectus satiabitur istud,
Si faciam magni genitoris iussa per orbem.
Quattuor hinc menses, lætæ ad primordia messis
Frugifera ætati certe superesse putatis.
Erigite ergo oculos, albentes cernite campos,
Cunctaque maturam iam rura exposcere messem.
Nunc quicumque metet, pulchri mercede laboris,
Vitalique dehinc gaudebit fruge redundans.
Et sator excipiet messorum gaudia letus.
Vos ego nunc nisi gravidam succidere messem,
Quæ non est uestro sulcis inserta labore.
Vos aliena bonæ ditabunt munera frugis.
Talibus alloquiis comitum dum pectora complet,
Ecce Samaritum populi uenere rogantes,
Exorantque illic geminos expendere soles.
Iamque fides multos plebis fundauerat alta,
Nec iam fœmineis tantum concedere uerbis
Ipsos, sed coram uirtus manifesta docebat,
Venisse seculi quod iam saluator Iesus.

Iamque Galileam remeauerat in regionem,
Quondam

Quondam ubi fontanas uino mutauerat undas.
Regius hic iuuenis (cui natum morbus anhele
Ardore extremis uitæ torrebat in oris)
Comperit ut Christum certo remeasse recursu
Aduolat, & precibus sobolis pro sorte profusis
Orabat, celeris deposcens dona salutis,
Ne pius ad letum natus traheretur acerbum.
Christus ad hæc, signis nisi suadeat omnia uirtus,
Non erit ulla fides, sed perge, & sospite uita
Aedibus in uestris dulcem complectere natum.
His uerbis, fructum mox perceptura salutis
Pulchra fides, animum letanti in pectore firmat.
Iamque iter ingresso properantibus obuia seruis
Nuncia fama uenit: pueroque in luminis oras
Limine de mortis subitam remeasse salutem.
Ille ubi cognouit certum concurrere tempus
Sanantis Christi uerbis, seseque domumque
Mancipat, amplexus fidei uenerabile donum.

MATTH. IX. MARCI II.

Forte dies epulis multos satiauerat una,
Publica conductis qui uestigalia lucris
Professi rapiunt alieno nomine prædam:
Hos cum discipulis simul accipiebat Iesus.
Ecce pharisæi occulto reprehendere risu,
Quod legis doctor conuiuia talia iniret.
Ille sed inspiciens quid pectora sua tenerent,
Non, inquit, medicis opus est, ubi fortia membra
Intemerata salus uegetat, uiresque ministrat.
Aegris sed merito miserans adhibenda medela est.
Discite

Discite nunc saltem iubeant quid uerba Propheta,
Non ego sacra magis quam mitia pectora quero.
Haud etenim iustos ueni ad directa uiantes,
Sed reuocare malos peccantium a limite gressus.
Ecce sed e numero mirantium munera Christi
Vnus Ioannis querebat discipulorum :
Cur ipsi legis ieiunia crebra tenerent,
Nullaque sub Christo plebes ieiunia ferret ?
Christus ad hæc contra placido sic ore profatur :
Qui sponsi latis comitantur uota choreis,
Non præsentem illo ieiunia tristitia portant,
Iamque dies aderit, cum sponsus turbine seclæ
E medio comitum rapietur, tristibus illi
Tuncque dabunt animos lachrymis, horrore ciboris
Languida concipient animis ieiunia flentes.
Quam stultum est rudibus ueteres subtexere pannos
Vestibus, ut turpis peius scissura patefcat?
Vtribus aut calidum tritis committere mustum,
Quis ruptis totum sequitur disperdere uinum?
Vtribus est rectum rudibus spumantia musta
Condere, sic uinum conseruant fortia uasa.
Talia tractanti, perculsus pectora luctu,
Ecce sacerdotum princeps procumbit adorans,
Et sibi defunctam (funus miserabile) natam
Implorat lachrymis : certamque uenire salutem
Defunctis etiam poscebat munera Christi.
Haud mora : consurgens graditur saluator Iesus,
Progressi mulier sequitur uestigia seruans.
Quam languore graui bis sex labentibus annis

Carpebat

Carpebat fluxus (macerans sine fine) cruoris,
Torquebatq. graui morbus pallore virentem,
Viribus absumptis, & toto corpore fessa.
Pectoris hæc tacitam voluebat credula mentem,
Arcana secumque fide, iam certa tenebat,
Actutum fesso sugeret quod corpore tabes,
Extremam Christi posset si tangere uestem.
Hæc ubi per populum summi pendentia pepli
Fila manu trepida tractauit, protinus ille
Et causas morbi, & credentia pectora cernens,
Concessit celerem tali cum voce salutem:
Accipe quod meruit fides constantia munus.
Et mox constricto uiguerunt sanguine venæ.
Postquam peruentum est, ubi funera uirginis ingens
Plangentis populi fremitus, clangorque tubarum
Vltima supremæ celebrabant funera pompæ :
Abscedant, inquit, tectis hæc tristitia uestris.
Namq. puella iacet placido demersa sopore :
Defunctam retur flentem quam nescia plebes.
Talia dicentem ridentem turba reliquit,
Quod morte abreptam dixit dormire puellam:
Sed Christus leti uictor, uitæque repertor
Frigentis dextram dignatus prendere dextra,
Surgere mox iussit miranda ad gaudia patris.
Inde reuertenti clamor se protinus offert,
Lumine captorum gressu labente duorum.
Ollis Christus ait : Quid credunt pectora uestra ?
Num uirtute mea se reddit lumen ademptum ?
Olli firmato se credere corde fatentur.

Tunc

Tunc Christus satur: credentes cernite lucem,
Nec cuiquam nostrum post hæc edicite nomen,
Dixit: sed propere per gaudia tanta uidentum
Ardor inexpletus famam per cuncta serebat.

Offerturque dehinc iuuenis cui rapta sonora
Dæmonis incurfu fuerat substantia uocis.
Ast ubi propulsus fugit de pectore dæmon,
Confestim sanæ redierunt munera linguae.
Talia mirantis populi stipante tumultu
Vallatur: cernens sed millia tanta uirorum,
Ingemit, ut ruris dominus, cui pascua lata
Innumerae tondent pecudes rectoris egentes.
Tunc ad discipulos depromit talia dicta:
En late segetes ruris per terga patecunt:
Sed rarus messor frugis superatur acervo.
Iam superest dominum segetis deposcere tantæ,
Vt sua rura uelit numero complere colentum.

MATTHAEI X. MARCI III.

ET VI. LVCÆ IX.

Hæc fatus, populo ex omni delecta seorsum,
Fortia conglomerat bisseño pectora cætu.
Hos ubi delegit, præceptis talibus implet:
Deuitate itiner quod gentes perfidiose
Et samaritarum fraudibus uestigia calcant:
Pergite, qua patrij pecoris custodia balat.
Pergentes uero similem mihi sumite mentem,
Vt uobis subigat uirtutem dæmonis atri
Sancta fides, curamque piam languoribus aptet.
Hæc uires nulla uocis mercede dabuntur,

Et

Et uos haud aliter cunctis impendite dona.
Non auri argentiue domet possessio mentem,
Nec uos nummorum subigat scelerata cupido.
Non geminis uestes, nec plantis tegmina bina,
Virtuti nudæ cupiat seruire minister.
Ingressi muros urbis, perquirite semper,
Hospitio quorum par sit succedere iustis:
Ingressique dehinc pacem sub tecta uocate.
Si tranquilla domus fuerit, pax illa manebit.
Sin erit indignis habitantum moribus horrens,
Diffugiet, uestrumque abitum pax uestra sequetur.
Excludet quicumq. ferox uos lumine tecti,
Auribus aut duris spernet uitalia uerba:
Siue aduersa Dei famulos succedere tectis,
Hospitiique focos miscere grauata uetabit,
Excute egressi domibus uestigia uestra.
Hæreat iniustæ ne uobis portio uitæ.
Illos deterior Sodomorum pœna manebit
Suppliciis, ueniet mundo cum terminus omni
Pergitis en ut oues sæuorum præda luporum,
Sed uos arguto serpentum corde uigete,
Simplicitate tamen puras superate columbas.
Nam sæpe incumbet uobis iniuria præceptis,
Conciliis que hominum statuentur corpora uestra.
Vos flagris, uinculisque feris, durisque tyrannis
Frendens urgebit pro me uolentia secli.
Cum uos prodiderunt, uerborum ponite curam.
Sponte fluens dabitur sermonis gratia uobis.
Spiritus in uobis pro uobis digna loquetur.

Prodes

Prodet enim fratrem scelerata insania fratris,
Ad letumque dabunt genitorem corpora nati.
Vos odia urgebunt semper pro nomine nostro,
Sed finem fidei comitatur gloria uitæ.
Profugite e tectis, quæ uos sectabitur urbis,
Inde aliam, mox inde aliam conquirite sedem.
Nam uobis vrbes semper superesse necesse est,
Israelitarum quæ dent sub nomine plebem.
Discipulus nunquam transcendat celsa magistri
Culmina, nec dominum tentet præcellere seruus:
Discipulo satis est, vires æquare magistri,
Vel Domini similem virtutem prendere seruo.
Pectoribus uestris semper timor omnis aberret,
Nam nudata suis promentur cuncta latebris.
In tenebris tacite uobis quæcumq. iubentur,
Dicite præclaro nitidi sub limine solis.
Auribus & uestris dicam quæcumq. susurrans,
Excelsò in populos spargantur culmine tecti.

Despicite illorum rabiem, qui corpora uestra
Posternent ferro, non est iis ulla potestas
Viucem leto pariter demittere mentem.
Illum sed potius cordis secreta pauescant.
Corporis est animæque simul cui cuncta potestas,
Passeribus pretium nummi uix portio parua
Proueniet, non est tamen unum credere dignum,
Ni iussu domini, laqueos incurrere uestros.
Quis dubitet sapiens domini sub pectore multis
Credere pennatis hominem pro milibus unum?
Qui me confessus fuerit sub iudice terræ,

Hunc

Hunc ego non aliter coram genitore fatebor.
Sic iidem coram genitore negabo negantem
Non ego nunc pacem terris immittere ueni,
Sed gladium, patrio dirimat qui pectore natum,
Et dulcem matris dirimat qui pectore natam
Si quis amore meo genitorem pluris habebit,
Vel matri soboliue meum postponet amorem,
Sentiet horribilem nostra de sede repulsam.
Contemnet quicumq. animam pro nomine nostro,
Inueniet læta florentem fruge salutis,
Qui uos suscipiet, me suscepisse benignis
Obsequiis, idem me pro genitore supremo
Suscepisse sibi gaudebit perpete uita.

MATTH. XI. LVC. VII.

Talia discipulis bis sex cum iussa dedisset,
Iustus Ioannes cæci de carceris umbris
Sectantem e numero delectos talia dicta
Ad Christum portare iubet, uerumque referre:
Tunc piis animis requies, quam regia cali
Largitur terris, nostro sub tempore fulges?
An ne aliam superest posthac sperare salutem?
Talibus hæc Christus dictis mandata remittit:
Cæcorum tenebræ mutantur lumine lucis,
Debiliumque uigent firmato robore membra,
Lurida discutitur squammoso corpore lepra,
Aeriæ uocis penetrat surdas sonus aures,
Redditur amissa leti post funera uita
Ad corpus remeans animæ iam libera uirtus;
Depositum repetens animæ substantia corpus,

D Part-

50 DE IVVEN. PRESB. LIB. II.

Pauperibusque suis non dedignata patefcit,
Fulgentis splendens aduentus gloria terris.
Ille beatus erit quem non deceperit error.

Talia discipuli referunt mandata magistro.
Hæc super ad populum depromit talia Christus:
Cur in desertis uoluistis uisere nuper
Stramen arundineum uento uibrante moueri?
Cur etiam molli uestitum ueste uidere?
In domibus regum, molli cum ueste tenentur:
Ille prophetarum solus transcendere uiris
Indicio ueteris scripti promittitur olim.
Hunc etenim memorat uenerandæ lectio uocis:
En ego mitto meum stratas aptare ministrum
Ante tuos uultus, genuit nec sæmina quemquam
Maior Ioannis nostri qui uiribus esset.
Sed minor hoc cæli fiet sublimior aula.
Huius ab exortu uim cæli regia sensit,
Et cæli regnum uiolentia diripit atrox.
Lex omnis summam Baptistæ a tempore cæpit,
Atq. prophetarum finis concluditur idem.
Si uultis uolucris penetrare noscere sæcli,
Ipse est Elias, felix uenturus in æuū.
Corpus Ioannis felix habitabile sumpsit
Elias quondam, quem turbine iussa corusco
Flammipedem rapuit simulatio quadriungorum.
Audiat hæc, dictis pandens uitalibus aures.
Nunc tibi confiteor genitor, cui gloria seruit
Fulgentis cæli, & terrarum frugiferarum,
Namq. abscondisti sapientibus ista superbis,

Paruulaque

II DE EVANG. HIST. SI

Paruulaque infantū uis hæc comprehendere corda.
Iam mihi regnantis sunt omnia tradita patris,
Nec quisquam poterit domini cognoscere natum,
Ni solus genitor: genitorem mente uidebit
Filius, aut idem pandet cui talia natus.
Huc omnes ueniant, oneris quos sarcina uasti
Comprimit, iis poterit uirtus mea munere patris,
Antiquas uires hilari reparare quiete.
Sumite forte iugum, leuis est mea sarcina iustis,
Namq. humili dulcem largior corde salutem.

MATTH. XII. MARC. II.

LUCÆ VI.

Hæc ubi dicta dedit, messis per culta grauatæ
Præterit & populus sectantum discipulorum
Spicarum grauidam carpebat in ordine frugem.
Ille dies ueteri poscebat lege quietem:
Sabbata nam priscis repeiebant otia iussis.
Ecce Pharisei coram reprehendere Christum,
Quod sanctæ leges calcarent iussa metentes
Discipuli: legum sed tunc completor Iesus
Incipit, iis ueteris scripti monumenta retexens.
Legistis certe in templo Dauida canorum
Cum populo quondam panes sumpsisse sacratos,
Et propriam comitumque famam sedasse, sed illos
Illicitum cuiquam fuerat contingere panes,
Sumere quos solus poterat de lege sacerdos.
Eiusdem scriptum est iusto moderamine legis
Sabbata profanent templo sine crimine uates
Nec minor est istic uestra glomeratio turbæ.

Quam

Quam templi uirtus ; caperent si pectora uestra,
Quod non sacra Deus, sed malit mitia corda,
Non tam saepe uiros damnasset factio uestra
Exspertes culpæ: sed nunc ego sabbata cuncta
Sponte mea dominans, legis sub iure tenebo.

Tunc conuenticula ipsorum post talia dicta
Ingreditur, mox hic iuuenem pro lumine cernit,
Siccatum ex humero cui pondus inutile palma
Pendebat: sed tum dictis tentando dolosis,
Aegris an liceat per sabbata ferre medelam
Querunt, calcata ut legis uindicta maneret.
Christus ad hæc: foueam si forte pecuscula uestra
Inciderint, certe transibitis otia legis,
Et pecus abrupto tolletis uile profundo;
Quanto igitur nobis hominum curatio maior
Ad benefacta animos tollens accendere debet?
Ergo age tu iuuenis rediuiuiam extendito dextram.
Cum dicto palmas sanas porrexit utraq.
Istis pro signis quæ uix ueneratio posset
Mirantis digno populi sustollere cultu
Conciliis trucibus conclamant diripiendum.
Talia prospiciens procerum molimina Christus
Discessit, uariis hominum languoribus aptat
Concessam in populos patria uirtute medelam.
Oblatusque illi est, quem dæmonis horrida uirtus
Et lingua & uisu truncatum uiuere pœnæ,
Et propriis escam cruciatibus esse uolebat.
Hunc ubi curatum, uisusque & uoce uigentem
Cæca pharisæa cognouit factio gentis:

Dæmonis

Dæmonis auxilio (qui princeps dæmoniorum,
Solut nequitia uires ditione teneret)
Hæc illum fecisse ferunt: sed talia Christus
Veridicis aperit conuincens pectora uerbis:
Si gemina regnum distractum parte debiscat,
Et scissa aduersum sese diuisio pugnet,
Disruptis propere labentur cuncta medullis.
Horridus & dæmon si dæmone pellitur atro,
Aduersa sibimet scissus uirtute repugnat.
Quis poterit prædam tectis auferre uirorum,
Ni prius aggressor, custodum brachia nodis
Vinciat, ut facilis ueniat direptio prædæ?
Quisque meis aberit discretus miles ab armis,
Hostis in aduersa consistet fronte duelli,
Quisq. meis gregibus cogendis liber oberrat,
Disiicit ille mei pecoris per deuia pastus.
Sed quicumq. hominum fuerit, super omnibus error
Dimitti poterit, tantum ne spiritus umquam
Vocibus insana laceretur mente profusus.
Sive furens hominis Nato conuiitia quisquam
Ingerit, hæc etiam potuerunt peccata remitti.
Spiritus at sanctus tantum, cuiusq. prophana
Verborum rabie uiolabitur, irreuocatis
Suppliciiis nunc & semper torrebatur ignis.
Quando ueneniferi serpentis seuæ propago,
Sermonum dulci poterit mitescere fructu?
Nam bona thesauris promuntur dulcia iustis,
Et mala letifero procedunt ore uenena.
Verborum meritis ueniet sub iudice pœna.

D 3 Quæ

Quæ genitor faciet, sectabitur omnia natus,
Namq. idem nato manifesta cuncta uidentur:
Et potiora dehinc tribuet miracula rerum,
Sicut enim genitor de mortuo corpora reddit
Ad claram uitæ lucem, sic omnia natus
Quæ uolet ad superos surgentia corpora ducet:
Nec genitor quemquam uestrum se iudice quæret:
Sed dedit hæc nato querendi iura per orbem,
Gloria quo moneat similis natoque patrique.
Namque repulsus erit uestro si natus honore,
Improbitate pari genitorem despicietis:
Sed cui nostra fidem sermonis gratia figet,
Mox me mittentis genitoris dona uidebit,
Æternumque dabit presens constata uitam.
Iudiciumque illi non est, sed migrat ab atra
Morte procul, lucisque uigens ad lumina tendit.
Adueniet tempus, cum mortua corpora uocem
Accipient nostram, & uitam cum uoce tenebunt.
Nam sicut genitor uitam sibi possidet in se,
Sic tribuit nato uitam, & ius dicere iussit
In terris, hominis quoniam cum corpore uenit.
Nec uobis mirum uideatur, corpora cuncta
Vocis ad auditum propriis exsurgere bustis,
Iustorumque animas rediuiuo corpore necesse,
Iudicioque graui miseros exsurgere prauos.
Nec mihi iudicium tribuit mea sola potestas,
Arbitrio, quoniam genitoris cuncta iubentur,
Qui me iustitiam terris disquirere iussit:

Namque

Namque ego si proprio testis pro nomine surgam,
Falsa loqui possem, est alius quia testis habetur
Pro nobis, recte mihi talia temnere fas est.
Nam ueris operum signis manifestior omni
Luce nitet presens nostris testatio factis.
Talia concedens genitor, mihi testis adheret,
Qui me demisit terris sua ponere iussa.
Huius enim uocem, numquam comprehendere quistis.
Nec speciem propriam concessit uisere uobis.
Nec sermo ipsius poterit per uestra sedere
Pectora, credendi quoniam substantia nulla est.
Quærat ueterum scriptorum lectio uobis,
Perpetuam cunctis uitam quam ferre putatis:
Hoc etiam nostrum testatur lectio donum.
Nec tamen audetis propius consilire nobis,
Ne ueræ uobis contingant gaudia uite.
Non mihi captatur terrene gloria laudis:
Namque ego, quod summi genitoris nomine ueni,
Respuor a uobis, ueniet sed discolor alter,
Nomine quem sultum proprio gens uestra sequetur,
Alterne in uobis captatur gloria fame,
Vnius & solam fugitis disquirere laudem.
Nec uos arguerim coram genitore, sed illic
Accusator erit, quem spes modo uestra celebrat,
Moses: quem fidei nullo seruatis honore.
Eius enim scriptis uester si crederet error,
Crederet & nobis, Mosi quem scripta frequentant.

MATTH. XII. LVC. XI. MARC. VIII.

Talia tum contra, Scribarum uerba sequuntur.

D 4 Vocibus

Vocibus indubitata fides comitabitur istis.
Si uirtus certis firmet miracula signis.
Ille dehinc: polluta magis generatio quærit
Signa sibi, rebus stabunt sed signa futuris.
Namque propheta cauo quantum sub pectore ceti
Temporis absumpsit, terra in penetralibus altis
Progenies hominis tantum demersa manebit.
Adueniet tempus, quum surget reddita uita
Gens hominum propriis in fletum dedita gestis:
Hæc istam digno damnabit crimine gentem,
Quod maris e fundo surgentis uoce prophetæ
Cōmonita in lachrymas dominum proiecta reflexit.
Hic & Ioneis monitis potiora iubentur,
Contemnitque seris animis gens impia lucem.

Et regina Noti uitales surget in oras,
Illius ad specimen damnabitur effera plebes,
Finibus extremis Lybiæ quod uenerat illa,
Vt Salomona pium præceptis dedita iustis
Audiret, potior nunc est Salomone potestas,
Et tamen obtusæ cecantur pectora plebis.

Expulsus si quando fugit de pectore dæmon,
Quem turbat sanctus purgato corpore flatus,
Ille uenenatis collustrat passibus oras,
Qua nulla excurrit fontani gurgitis unda.
Si requiem placide sedis non reperit ardens,
Tum repetit suæ sitiens habitacula mentis.
At si forte suis obnoxia corda uenenis,
Ornatuque leui ridentia limina cernit,
Associat septem similes glomerando furores

Vis

Vis inimica homini, penetratque in uiscera serpens:
Sic genus hoc uero sensu cum degener errat,
Vincula perpetuis deflebit subita pœnis.

Atq. ea cum populis uitalia dicta frequentat,
Pro foribus mater cum fratribus astitit illic:
Et miscere foris sermonem cominus orat.
Talia tum matris mandatis dicta remittit:
Hic mecum genitrix, mecum germana residunt
Corpora, nam patria impletur cuiusque uoluntas,
Ille meo proprium connectit sanguine corpus,
Et matris generisque mei sub nomine habetur.

MATTHÆI XIII. MARCI III.

LVC. VIII.

Progreditur templo terrarum lumen Iesus.
Et maris extrema terreeque residet in ora,
Immeræque illuc plebis fluxere cateruæ.
Ille sed excelsam scandens quæ proxima puppin,
Littora complectit depromit talia plebi:
Ecce sator proprio commendat semina ruri,
Illa cadunt diuersa solo, sortemque locorum
Pro uirtute ferunt, nam sic ubi trita uiarum
Sub pedibus solido densetur limite tellus,
Aeriis auibis dant nudam semina prædam.
Ast ubi pertenui uelantur puluere saxa,
Farra quidem uiridem depromunt germinis ortum:
Sed quia nulla subest siccis substantia glebis,
Inserto arefcunt radicum fila calore:
Cunctæque mox apicem labuntur acumina leto:
Seminibusque aliis contingunt aspera rura.

Sentibus

Sentibus hic spinisque seris uelocius exit
Roboris augmentum, frugemque internecat angens,
Vberibus uero quæ dantur semina glebis,
Illa ferunt pulchram segetem, cui lata frequentat
Incrementa sui centena copia factu.

Audiat hæc, aures mentis qui gestat apertas.
Talia discipuli mirantes dicta, requirunt
Implicitis populo cur clauderet omnia uerbis.
Ille sed admota credentum plebe profatur:
Vobis, qui firmo robustam pectore mentem
Ad capienda Dei penetralia constabilistis,
Concessum est adytis penitus consistere regni:
Illis pro merito clauduntur limina uite.

Si quis habet dignus, capiet potiora redundans:
Qui uero expertes celestis muneris errant,
Amittent etiam proprium quodcumq. retentant.
Idcirco obscuris cooperta ambagibus illum
Præstringit populum sermonis gratia nostri,
Vt dictum Esaie merita de plebe recurrat:
En populi mentes uelantur ad omnia crassis
Obicibus, sensu ne tangant munera uite:
Auribus assilunt clausis, oculisque grauatis,
Ne conuersa bono sanetur noxia plebes,
Quam uestre nunc sunt aures oculique beati?
Nam multi ueterum iusti sanctique Prophetæ,
Quæ uobis clarent, orarunt cernere dona.

Accipite ergo animis quis sit de semine sensus,
Quisq. meum uerbum summas demittit in aures,
Nec sensus recipit stabili præcepta uigore,

Eripit

Eripit illius totum de pectore demon:
Hic agro est similis, duro qui germina calle.
Exponit rapidis auibus sine fruge rapinam.
Sunt alij, læto qui pectore nostra receptant,
Sed breuis est illis perceptæ gratia frugis.
Nam si dura premat mentem strictura coercent,
Continuo trepidi produnt sibi credita farræ:
His saxosus ager simili leuitate uirescit.
At spinosus ager curarum mole grauatis
Respondent, pressant quos pondera diuitiarum.
Semina sic nostri sermonis pressa grauantur,
Nec fructus sequitur spinarum horrore necatus.
Pinguia sic itidem paribus stant uiribus arua
Illis, qui clare capiunt præcepta salutis,
Quæ penetrant animum, sensu tractante tenaci,
Centuplicemque ferunt uirtutis robore frugem.
Hæc tum discipulis, plebique hæc insuper addit.

Agricolæ simile est regnum sublime tonantis,
Ille iacit proprio mandans bona semina ruri.
Sed post subripiens (hominum insidiando sopori)
Trux inimicus adit, loliumque inspergit amarum,
Ecce sed ad fructum culmus cum spicis (horror)
Processit, lolio messis maculata redundat.
Tum domino famuli mirantes talia fantur:
Nonne bonum terre semen per terga dedisti?
Vnde igitur lolio turpi tua rura grauantur?
Sed iam si iubeas messem purgabimus omnem,
Triticeusque nitor selecta sorde nitebit,
Tum dominus miti contra sermone profatur,

Hic

Hic dolus est inimice tuus: sed farræ sinamus
Crescere cum lolio, pleno nam tempore messis
Secretum lolium connexo fasce iubebo
Ignibus exuri, at nostro de semine messor
Horrea nostra dehinc purgata fruge replebit.

Haud aliter simile est (cordis si panditis aures)
Præparui grano regnum cælestæ sinapis,
Quod proprio insinuans disponit cultor agello,
Semimibusque illud minus omnibus esse uirentum
Creditur, ac iussu mox ut crementa uiroris
Sumpserit, erecto transcendit uertice cunctas
Agrorum fruges, ramis ut plumæ turba
Confidat, possitque umbras habitare uirentes,
Fermento par est munus cælestæ salubri,
Quod magna condit mulier sub mole farinæ.
Illa dehinc modico fermenti mixta calore,
Conducto unius coalescit corpore massæ.
Talia tum populo perplexis condita uerbis
Promebat, ueteris quo possent dicta prophetæ
Ordine seclorum iussis concurrere rebus.
Os aperire meum dignabor, condita mundi
Conuoluet ructans uarii sermonis imago.
Inde domum repetit sero, turbasque relinquit.

LIBER TERTIVS.

MATTH. XIII. MAR. VI. LVC. III.
IOANNIS III.

FDERAT in terras roseum iubar igni-
comus Sol.
Discipuli rogitant, lolij quid questio uellet,
Et segetis? Christus quibus hæc depromit
IESVS:

Optima qui farris commendat semina glebis
Filius est hominis, mundum sub nomine ruris.
Accipite, atq. homines puro pro semine iustos.
At lolium infelix cooperti demonis arte
Sunt homines, inimicus erit uis horrida dæmon,
Extremus mundi finis pro tempore messis.
Messores patrij uenient per rura ministri,
Quos hominis natus proprij de corpore regni,
Colligere erroris laqueos labemque iubebit,
Collectosque simul rapidis exurere flammis.
Dentibus his stridor semper fletusque perennis:
Secretisque pijs ueniet lux aurea uitæ:

Sedibus

Sedibus ut celi uibrantur lumina solis.

Hec docuit, patriamque rexit Saluator in urbem:

Illic expediens populis (mirabile dictu)

Iusticie leges, uiteque salubria iussa,

Virtutes patrias simul insinuando docebat.

Tunc liuore graui plebes commota suorum,

Presentisque simul domini miracula uoluens,

Et generis noti reputans ex ordine gentem:

Hec inter sese mussanti uoce susurrant:

Nonne hic est soboles fabri, cui nomen Ioseph?

Non Maria est genitrix, non fratrum nota propago est?

Vnde igitur legis doctor, tantaeque minister

Virtutis, cedit cui labes uicta malorum?

Nazara sic plebes: cui talia reddit Iesus,

Temnuntur propriis miracula semper in oris,

Et sine honore manent patria sub sede Prophetae.

Talibus indignans pressit sua munera Christus.

MATTHAEI XIII. MARCI VI.

LV C. IX.

Interea ad regem uoluitabat fama superbum,

Quod mala cuncta illic uirtus diuina domaret,

Sed putat Herodes leti quod lege remissus,

Tanta ut Ioannes uirtutis dona teneret.

Nam quondam cernens liuenti pectore demon

Erroris labem, puris quod solueret undis

Iustus Ioannes, damnis accensa malorum,

Tunc petit Herodem pestis saeuissima regem.

Et facile iniusti penetrans habitacula cordis

Accumulare feris subigit scelera impia gestis.

Arserat

Arserat illicito Herodes accensus amore

In thalamos fratris, casto quod iure uetabat

Sanctus Ioannes: feritas sed nescia recti

Subiecit leges pedibus fruiturque nefandis

Connubiis, ipsumque super (quia praua uetabat)

Carceris immersis tenebris, uinclisque grauauit.

Sanguine nam iusti primo compressa timore

Abstiniuit sitiens feritas, quia magna Prophetam

Plebis Ioannem ueneratio suspiciebat.

Natali sed forte die, quum leta tyrannus

Herodes celsis strueret conuiuia testis,

(Luxuria quoniam coniuncta superbia gaudet)

In medio iuuenum reginae filia uirgo,

Alternos laterum celerans sinuamine motus,

Compositas cithara iungit modulante choreas,

Ipse sed imprimis (mirata uirginis arte)

Attonitus stupuit: tunc praemia cuncta patere

Iuratus spondet, quaecunq. puella petisset.

Illa sed horrendae seruans scelera impia matris.

Urget Ioannis caput a ceruice reuelli,

Et lance inferri praesentia munera poscit.

Presentum Herodes procerum sub pondere tristis,

Iurandique memor iuris, tamen imperat aegre

Infantis caput inferri, tradique puellae,

Illa nefas matris scelerata ad gaudia portat.

Corporis at lacerum flentes sine nomine truncum

Discipuli condunt terrae, Christumque sequuntur.

Ille ubi cognouit iusti miserabile letum:

Deserit infantis pollutam sanguine terram,

Fronsoaque

Frondosaque latet secretæ uallis in umbra.
Sed populi immensæ uirtutis dona sequuntur.
Ille ubi credentum turbas in ualle remota
Conuenisse uidet, morborum tabe repulsa,
Corpora subiecit miseratus multa medelæ.
Iamque sub extremo labentis lumine Solis,
Discipuli Christo suadent dimittere turbas,
Vt sibi quisq. paret quærens per compita uictum:
Ille iubet cunctis ibidem conuiuia poni.
Discipuli ostendunt, nihil amplius esse ciborum
Ni pisces geminos, & farris fragmina quinque.
Hoc inquit, satis est, tunc mox discumbere plebem,
Gramineisque toris iussit componere membra.
Suspiciensque dehinc calum genitore precato,
Ipse duos pisces & quinq. ex ordine panes
Diuidit, & dapibus mensas onerauit opimis.
Iamque expleta iacet (dictu mirabile) plebes:
Reliquiasque dehinc mensis legere ministri,
Bissenosque sinus cophinorum fragminis inplent.
Cenantum numerus tum milia quinq. uirorum,
Præterea populus matrum fuit, & puerorum.
Discipulis tunc inde iubet conscendere nauim,
Et transire fretum, donec dimitteret omnes
In sua quemq. uiros, tunc montis celsa petiuit,
Secretusque dehinc genitoris nomen adorat.
Iamque soporata torpebant omnia nocte,
Quum puppis medio sulcabat in æquore fluctus,
Lactata aduerso surgentis flamine uenti.
Ast ubi iam uigilum quarta statione premebat

Noctis

Noctis iter, rapidos attollens lucifer ortus,
Fluctibus in liquidis sicco uestigia gressu
Suspensus carpebat iter (mirabile uisu)
Iamque propinquabat puppi, sed nescia nautæ
Attoniti tremulo uibrabant corda pauore,
Clamoremque simul confusa mente dederunt.
Tum pauidis Christus loquitur, timor omnis abesto,
Credentumque regat uegetans constantia mentem.
En ego sum, uestre doctorem noscite lucis.
Olli confidens respondet talia Petrus:
Si tua nos uere dignatur uisere uirtus,
Me pariter permitte tuo super æquora iussu
Fluctibus in liquidis immersos figere gressus.
Annuit his dominus: nauem mox linquere Petrus
Audet, & innixus figit uestigia ponto.
Verum ubi tantarum mentem miracula rerum
Terrificant, uentique minas crebrescere cernit,
Paullatim cedunt dubio liquefacta timore,
Quæ ualidum fides gestabant æquora robur.
Iamque Simon medio submersus corpore clamat:
Fluctibus horrendis pereuntem deripe Christe.
Dextera confestim protenditur obuia Petro,
Et dubitata fides uerbis mulcetur amaris,
Ascensæque rati contraria flamina cedunt.
Presentemque Dei sobolem stupuere rogantes
Cuncti, nauigio socios, quos casus habebat.
Transierat tandem sulcans freta feruida puppis,
Optatumque grauis comprehenderat ancora portum.
Conueniunt populi rapido per littora cursu,

E Portan-

Portantes ægros, uestisque attingere fila
Extrema exoptant: mirumque, hoc munere cuncti
Credentes referunt plenam per membra salutem.

MATTH. XV. MARC. VII.

Ecce Pharisei, Scribæque hinc inde dolosi
Captantes Christum, promunt fallacia dicta:
Cur tua discipulos patitur doctrina labare
Præceptis ucterum? manibus nam cura lauandis
Præterit, assumuntque simul cum sordibus escas.
Ille sub hæc fatur: magis hoc est querere dignum,
Transgressi præcepta Dei quod proditis omnes.
Namq. Deus mortem defixa lege minatur,
Si genitor cuiquam uerbo ledatur amaro,
Vel genitrix nati dictis pulsetur acerbis.
Irrita uos isthæc facitis, peruersa docendo.
Quam manifesta uigent de uobis dicta propheta:
Me populus summis labiis sublimat honore,
Sed diuersa procul cordis secreta pererrant.
Accipite ergo omnes, auresque aduertite cordis,
Non illata homini fuerint quæcumq., pudendis
Sordibus aspergent, uitæque animoues sedebunt.
Erumpunt hominum, sed quæ penetralibus oris,
Internam misere maculabunt ædita mentem.
Discipuli Christo memorant, quod uerba loquentis
Occulto traherent scribarum pectora risu.
Ille dehinc, genitor plantarum semina nosser,
Quæ non ipse sui consentit in aquore ruris
Abüciat, penitus radicibus eruta longe.
Cæcus sorte ducem cæcum si nactus oberret,

Decidet

Decidet in foueam pariter demersus uterq. .
Tum petit absolui Petrus, quid quæstio uellet,
Ipse phariseis quam mox scribisque dedisset.
Tum sator æternæ respondit talia uitæ:
Vos etiam duro diseluditis omnia corde
Iussa, nec admittit mentis dubitatio lucem.
Nam quæcumq. hominum ueniunt extrinsecus ori,
In uentrem cedunt, animoque incognita currunt.
Quæ uero interno concepta e pectore promunt
Ora hominum, mentem possunt aspergine labis
Polluere, immundoque hominem maculare piaclo.
Secreto cordis promuntur noxia uitæ
Consilia, & cædes, & furta nephanda tororum,
Et fraudes, fallaxque hominum pro testibus error,
Et rabide calum pulsans insania uocis.
Hæc sunt, quæ maculât hominē, quæ sordibus implet.
Illotis autem manibus non polluit unquam
Corporis arbitrio terrenum sumere uictum.

Hæc ubi dicta dedit, pulcherrima rura Syrorum
Sidonem, Tyrumque petit, cum sæmina fufis
Crinibus & precibus natam causata iacentem,
Voluitur, & tacitum non deserit anxia Christum
Orare, ut mentem uexatam dæmone seuo
Redderet, & misera tandem resipisse liceret.
Tunc etiam precibus sectantum discipulorum
Respondit, proprias genitoris malle bidentes
Cogere, quas uanus late disperserat error.
Crebrius instanti tum talia fatur Iesus;
Natis quisq. suis panem non detrahbet unquam,

E 2 Et

*Et canibus iaciet. tum talia fœmina satur:
Micarum saltem canibus sua portio mense
Decidit, & nihilo dominorum cœna grauat.
Tum dominus loquitur, ueniant tibi digna salutis
Præmia, quæ fidei meruerunt robora tantæ.
Talia Saluator uerbis cœlestibus edit:
Virginis & mentem (discluso demone) uirtus
Complexam impleuit donis secunda salutis.*

*Inde Galilæas repedit Saluator in oras,
Præcelsique procul montis conscendit in arcem.
Haud mora, conueniunt populi, secumque trahébât
Pars captos oculis, & crurum debile uulgus,
Elinguesque alios, morbiq; uocabula mille.
Omnibus ille tamen languores dempsit amarus,
Viribus & ualidis uenerando munere donat.
Tum populi pariter miracula tanta frequentant,
Aeternoque patri laudes gratesque celebrant.
Discipulos Christus cogens in uertice montis,
Secrete alloquitur, plebis miseratio multa est.
Tertia nam terris remeant iam lumina solis,
Ex quo nulla sibi sumunt alimenta ciborum.
Ieiunam nolim tantam dimittere plebem,
Ne labor afficiat populos per longa uiantes.
Discipuli Christo ostendunt septem sibi panes
Esse, & pisciculos alimenta ad proxima paucos.
Tum populum iussit terræ per terga cubare,
Quodque fuit, totum propriis decerpere palmis,
Et cunctæ curat mensatim tradere plebi.
Discipuli ponunt epulas, populusque repletur*

Ad sa-

*Ad satiem dapibus, relegunt mox fragmina panis,
Et sportas referunt cumulato pondere septem.
Quattuor ex omni fuerat tum milia plebis,
Nec numero quisquam matres puerosque notauit.*

MATTH. XVI. MARCI VIII. IOAN-
NIS VI. LUCÆ XII.

*Inde Magedarum naui transcurrit in oras
Ecce Pharisei Sadduceique dolosi
Postere tentantes instant cœlestia signa.
Sed Christus cernens fallacia pectora, fatur:
Conuexum quoties claudit nox humida cœlum,
Si ruber astrifero procedit uesper olympo,
Dicitis, adueniet uentura luce serenum.
Iamque sub exortu solis si tristia rubro
Nubila miscentur confusa luce colori,
Dicitis agricolis, nautisque uenire fragosam
Ventorum rabiem, tempestatumque furores.
Fallaces, noslis faciem discernere cœli,
Seculorum uero nescitis tempora signis
Explorare suis? sed uobis signa dabuntur,
Quæ maris immenso quondam uenere profundo,
Bellua cum tenuit uentris sub carcere uatem.
Hæc ait, & propere puppis retinacula soluens
Trans freta contendit rapido comprehendere cursu
Arua Philipporum, sociisque hæc talia fatur.
Sollicite uobis uitentur noxia farra,
Fermentumque serox uestris auertite mensis.
Illa Pharisei Sadduceique dolosi
Admiscent escis, falluntque in nomine panis.*

E 3 CUR

*Cur uobis tacitas uoluit cunctatio mentes?
Pro quam parua fides sensu torpente fatiscit?
Dicitis aduersi, nani quod tollere panes
Non fuerit uobis uacuum; farrisque cauendas
Insidias iubeam meminisse, & scire putabam
Quod panes quini plebis mihi millia quinq.
Implerunt dapibus, cophinisque superflua tantis
Fragmenta ad cumulum fuerint collecta ciborum:
Quattuor & rursum cœnantum millia panes
Quod facile implerint septem, sportasque referri
Vidistis rursus completas reliquiarum.
Sed moneo istorum semper fermenta cauenda.
Discipuli tandem uitalia uerba sequenti,
Doctrinam cernunt fermenti nomine dictam.*

*Inde ubi peruentū est liquidi per terga profundi,
Clara Philippæo qua pollent nomine rura,
Cogit consilium sectantum discipulorum,
Et querit quem se populorum fama putaret.
Respondens multas plebis tunc esse loquelas:
Crebrius audisse & multos firmare, quod esset
Iustus Ioannes, populos qui flumine lauit.
Pars memorat uolucris samæ sibi cognita uerba:
Pars trepidat, memori seruans oracula mente,
Heliam uenisse iterum, quem præpete cursu
Turbine cœlesti quondam simulata quadrigis
Astris inseruit rapida uis seruida flammæ.
Hieremiam dixerunt alij, pars esse prophetam.
Tunc Christus cunctis arridens pectore blando,
Conquirat quæ sit sententia discipulorum.*

sed

*Sed stabilis Petrus. Tu sancti filius, inquit,
Christus, magnifico terras qui lumine complēs:
Tu dominus forti respondet talia Petro:
Petre beatus eris: nam talia pandere certe
Humanus sanguis, uel terræ portio corpus,
Haud umquam poterit genitoris munera sola
Possunt tam ualidum fidei concedere robur.
Tu nomen Petri digna uirtute tueris,
Hac in mole mihi, saxique in robore ponam
Semper mansuras æternis mœnibus ades.
Infernis domus hæc non exsuperabile portis
Claustrum perpetuo munitum robore habebit.
Cœlestisque tibi clauēs permittere regni
Est animus, terrisque tuo quæ nexa relinques
Arbitrio cœlo pariter nodata manebunt.
Soluerit, & rursus tua quæ sententia terris,
Haud aliter uenient cœli sub sede soluta.
Sed uos discipuli Christum me dicere cunctis
Parcite, quo soli cognoscant talia digni.
Iam lux adueniet properis mihi cursibus instans,
Mœnibus in Solymis rabies cum prona furore
Eximios uatum saturabit sanguine nostro,
Ast ubi luciflumen reddet sol tertius ortum,
Consurget radiis pariter redimita salutis
Vita mihi, cunctisque dabit sua munera terris.
Tunc Petrus magno perpulsus corda dolore,
Absint Christe tuus, inquit, tam tristia sanctis
Monstra procul membris: nec fas est credere tantū,
Nec tibi tam durus poterit contingere casus.*

E 4 Christus

Christus adhuc: Procul hinc, iquit, pcul effuge demō
Nil diuina tibi mentem prudentia tangit,
Sed terrena sapis, mollique timore tremiscis.
Sed si quis uestrum uestigia nostra sequetur,
Abneget hic sese, corpusque animamque recusans,
Atq. crucem propriam comitatibus addere nostris
Gaudeat, amissam redimet cui gloria uitam,
Nam seruata perit terris possessio locis.
Sed quid proficient secli mortalia lucra,
Si damnum pariant uite lucisque perennis?
Vel que digna quicunt anime commercia poni?
Filius huc hominis ueniet sub nomine patris,
Celestesque illum fremitu comitante ministri
Stipabunt, reddetque homini sua debita uite.
Vera loquor, certos istic sub nomine lucis
Inueniam, celi fulgens cum regna capeffam.

MATTH. XVIII. MARCI IX.

LVCAE IX.

Hec ubi dicta dedit, passus bis terna dierum
Lumina conuerso terras transcurrere celo.
Tum secum iubet abruptum conscendere montem
Petrum Zebedeique duos per deuia natos.
Inde ubi peruentum est, secreti montis in arcem,
Continuo Christus faciem fulgore corrusco
Mutatur, uestisque niuis candore nitescit.
Respiciunt comites, mediumque assistere sanctis
Helie, Moysique uident: tum talia Petrus,
Respice num nobis potius discedere longe:
An ne istic tantę spectacula cernere molis.

Conue-

Conueniat? trina attamen hic tentoria uobis
Si iubeas frondis faciam diuersa paratu,
Singula sub noctem, quæ uos aulaea receptent.
Talia dum loquitur, celo præfulgida nubes
Circumiecta oculis uestibat lumine montem,
Et uox e medio lucis manifesta cucurrit:
Vnicus hic meus est natus, mea summa uoluptas
Huius iustitiam iusto comprehendite corde.
Discipuli pauido prefferunt corpore terram,
Nec prius e prono uultus sustollere casu
Audebant, sancto Christi quam dextera tactu
Demulcens blandis firmasset pectora uerbis:
Surgite, & abiectum fortes calcate timorem,
Horomalis huius expertes uos reddite cunctos:
Nec cuiquam præsens pandatur uisio uobis,
Ni prius huc hominis soboles speciosa reportet
In lucem referens mortis de sede trophæa.
Confurgunt solumque uident & uoce requirunt,
Cur scriptis ueterum Scribarum factio certet,
Heliam primum celi de sede reuerti
In terras, Christi que dehinc consurgere lucem?
Christus ad hæc: ueniet certo sub tempore iustus
Helias, redens mox omnia debita seculo,
Sed si quis credit, iam uenerat ante renascens,
Ignotum ueluti rabies quem cæca furoris
Demersit leto, mox sæuior altera cædes
En hominis nato trucibus laniatibus instat.
Hæc ait: & populum repetit, montemque relinquit.
Ecce sed inflexis genibus, fletuque solutus

Vir

*Vir senior, precibus Christum ueneratus adorat :
Davidis soboles, hominum lumenque salusque,
Te precor, horribilem nati de corpore morbum
Proturbes, reddasque seni solatia uite.
Nam cursus lunæ natum mihi dæmonis arte
Torquet, & in liquidas deiectum proicit undas:
Aut miserum medio proiectum uoluit in igne.
Nam tua discipuli sectantes iussa frequenter
Connisi nulla in solidum mihi dona dederunt.
Tum Christus magno commotus corda dolore:
O gens nullius fidei, gens effera semper,
En etiam patiar uobiscum me fore terris ?
Sic ait, & puerum mandat perferre parenti
Ante suos uultus : tum uocis pondere multo
Incubuit, mentisque simul conuulsa uenena
Dæmonis horrendi, purgato corde fugauit.
Discipuli rogitant, cur non successerit illis
Eiusdem pueri toties tentata medela ?
Respondit dominus, titubat quia pectore uestro
Instabilis fidei nutans per lubrica gressus
Sed si tanta foret credendi portio uobis,
Instar quæ minimi posset prestare sinapis,
Istius hinc montis possētis uellere uerbo,
Inque alias sedes cunctam transoluere molem.
At genus hoc morbi duntaxat uota, precesque,
Multaque robusti ieiunia pectoris arcent.*

MATTHÆI XVII.

*Inde Capharnaum gradiens peruenit ad oras :
Conuenere Petrum quibus instat cura tributū,
Soluere*

*Soluere poscentes solitum pro nomine Christi.
Ille sed ad Petrum conuersus talia fatir:
Dic, inquit, reges, quorum dependere natos,
Externos propriosne sibi iussere tributa ?
Respondit Petrus, alienos soluere certum est.
Cernis, ait Christus, natum non soluere regis ?
Sed ne quem ledam, præceptum suscipe nostrum,
En maris undisoni rupes quæ prodit in altum,
Scandatur tibi summa Simon, hamusque profundo,
Stamine setarum connexus præcipitetur.
Hæserit & curuo qui primus acumine piscis,
Huius pandantur scissi penetralia uentris.
Illic inuento duplex dissolue tributum.*

MATTH. XVIII. MARC. IX.

LVC. IX. ET VII. XV.

*Discipuli post inde rogant, quis maximus alto
In cali regno, meritis pro qualibus esset?
Tum Christus medio puerum consistere cætu
Præcipit, & placido doctor sermone profatur
En huius similem pueri se reddere certet,
Quisq. cupit celsam cæli conscendere sedem,
Erroris laqueos seclis increfcere certum est,
Sed tamen infelix per quem generabitur error.
Qui uero e paruīs istis deceperit ullum,
Si sapiat, nesciat saxo sua colla molari,
Præcipitemque maris sese iaculetur in undas.
Nec quisquam faslu paruos contempserit istos.
Horum custodes cælesti in sede tuentur
Altitoni uultum genitoris sydera supra.*

Sed

Sed si quis pastor, cui pascua credita tondent
Centum balantes, unam cum sorte seorsum
Nescius error habet, quaestor deserit omnes,
Vnius & totis lustrat uestigia sylvis.
Illam si magno possit reperire labore,
Letitia inuenta maior tum nascitur agne,
Quam pro cunctarum numero quod nulla resedit,
Ex istis parvis genitor sic perdere quemquam
Non patitur, gaudetque suis increpere regnis.

Si fratrem proprio delicto commaculatum
Cernis, secreto mox dictis corripe solus.
Si tua uerborum patiens moderamina laudat,
Labentis mentem frater lucrabere fratris.
Sin tua solius contemnet uerba reluctans,
Tunc aliis pariter monitor pia iussa frequentes.
Sed si decutiet doctorum fræna duorum,
Tunc ad concilium referantur crimina plenum:
Vt populi saltem sanetur pondere uictus.
Sin & multorum contempserit efferus ora,
Sit tibi diuise multatus nomine gentis.
Namque in concilium semper presentia nostra
Adueniet, mediumque duum me stare necesse est,
Siue trium fuerit cætus sub nomine nostro.

Tum Petrus querit, quot fratri errata remittat,
An septem lapsus homini indulgere liceret.
Christus prosequitur, non septem crimina tantum,
Sed decuplata super donentur uulnera fratri.

Nam cæli regnum domino prædiuitis aula
Consimile est, nummi rationem qui sibi poni

Iusserit

Iusserit, & seruum debentem multa talenta
Precipit abreptum cum coniuge progenieque,
Atq. opibus cunctis uenali nomine sisti.
Tum seruus dominum prostrato corpore adorat,
Et spondet spatij sibi si foret ulla facultas,
Omnem nummorum domino dissoluere summam.
Commouit dominum famuli misratio flentis,
Cunctaque trans meritum concessit debita seruo.
Ille sed egrediens, conseruum limine in ipso
Nactus constringit, tum debita fortior urget
Persolui, precibusque locum truculentus abegit,
Carceris, &mersum tenebris pænisque premebat.
Que postquam dominus famulorum noscere uerbis
Incipit, adducto ingessit iustissima seruo
Dicta dolens, iramque mouet, iussisque seueris
In tormenta seruum detrusit, cuncta reuoluens
Debita dum dignis lueret per uincula pænis.
Sic uobis faciet genitor, qui culmina cæli
Possidet, immites sæuo si pectore fratrum
Peccata orantium dure punire uoletis.

MATTH. XIX. MARC. X.

Talia dicta dedit, Galilæaque rura reliquit,
Iudæamq. petit, qua pinguis rura silent
Agmine iordanis uiridis prorumpit amæno.
Nec minus in stratis ægris donare salutem,
Sublimisque patris concedere munera perstat.
Ecce Pharisei tentantes querere pergunt,
Coniugis an liceat relictum scindere uinclum,
Quicquid erit læsi tanget quod corda mariti.

Hæc

Hæc ubi percepit, depromit talia Christus:
Principio Deus in terris par dispare sexu
Constituit, iussitque uno de corpore necesse,
Amborumque animos iunctis inolescere membris.
Quod Deus ergo iubet proprio con crescere uerbo,
Illicitum est hominum fædo secernere luxu.
Moses præcepit, quod pectora dura uideret,
Scribere dissidium quo saxea corda reuinci
Per proprios apices possint sub indice flammæ.
Nam temere exsoluet casti qui iura cubilis,
Alteraque illius thalamis sociabitur uxor,
Crimen adulterij populo sub teste subibit.
Discipuli referunt, urget lex ista uirorum,
Seruitiique premit non æquo pondere partem,
Vt melius fuerit thalamis caruisse perosis.
Respondit dominus, non omnes pondere tanto
Subiicient humeros, lætæ sunt talia dona
Virtutis, trino truncantur corpora more.
Quæ nulla gaudent genitali lege tororum.
Namque alios tales progigni in luminis oras
Comperimus, plerosque hominum uis fereæ sexu
Exiit, atque alios ipsis sibi demere constat
Pro cæli regnis prouum de pectore amorem.
Quisq. capax fuerit celsa uirtute capeßat,
Quod paucis lectisq. Deus uult pandere munus.
Hæc ait, & pueros quos gaudens cura parentum
Cum precibus lætis, certatim hinc inde ferebant,
Suscipit & plebem sectantem quod prohiberet,
Increpat, ac tales affirmat regna mereri

Aulæ

Aulæ celestis, sanctas his ordine palmas.

MATTH. XIX.

Ecce sed e populo iuuenis cui rura domusque,
Et gazæ, & rerum stabat possessio fulgens,
Accedit, Christumque palam submissus adorat,
O bone præceptor, dic nunc quæ facta sequamur,
Vt mihi perpetuam liceat comprehendere uitam.
Huic autor uitæ tum talia reddit Iesus:
Nunc demum queris ueteri qua lege tenentur?
Non hominis perimes uitam, non furta tororum
Inuades, quæstumue alienis noxia rebus,
Mens, aut dextra leget: non testis falsa loqueris.
Sit genitor genitrixque tuo sublimis honore:
Proximus & puro pro te tibi cedat amore.
Ille dehinc: ista hæc semper mihi perpete cura
Observata reor, sed ne quid forte relictum
Desit, præsentis liceat me uoce moneri,
Tunc Christus fatur: nunc si perfectæ requiris
Trendere præcelsis meritis uestigia uite,
Omnia quæ proprio retines solus dominatu,
Distrabe & ad miseros confer securus egentes:
Tunc thesaurus erit cæli tibi conditus arce,
Virtutisque tenax uestigia nostra sequeris.
Hæc adolescentis ueniunt ubi dicta per aures,
Deiecit uultum, tristisque in tectâ refugit.
Tum sic discipulis uite spes unica fatur:
Difficile est terris affixos, diuite gazæ
Auelli cælique leues in regna uenire.
Nam citius tenuis per acus transire foramen.

Deformis

Deformis poterunt immania membra cameli,
Quam queat ut diues caelestia regna uidere.
Talibus attoniti comites, stupidiq; silebant,
Voluentes, quæ tanta foret sub pectore uirtus.
Humano, talem possit quæ prendere uitam.
Respicit æterna iustorum gloria uita,
Atq; ait: Hæc homini forsân uideantur acerba,
Sed Deus electis facilem præpandit in æthra
Possibilemque uiam, uirtus quam celsa capeßat.

Tunc Petrus fidei munitus manibus, insit,
Omnia nostrorum proiecta relinquimus olim,
Et tua iussa sequi nobis spes unica restat:
Quid nostris animis superest? dic Christe precamur.
Talibus ad Petrum uerbis respondet Iesus:
Vos quicumq; meum mentis penetralibus altis
Credentes seruatis iter, cum sederit alte
Progenies hominis celsò quem cinget honore
Maießtas, bis sex illic pulcherrima uirtus
Constituet uobis sublimis in uertice sedes:
Iudiciumque hominum pariter tractare licebit.
Hic quicumq; sui linquet generisque domusque
Gazas, affectusque omnes pro nomine nostro,
Centuplicata dehinc capiet, uitamque perennem,
Primorum meritum postremi transgredientur,
Vltima præteritii capient uix præmia primi.

MATTH. XX.

Sedulius ut ruris dominus cui dulcia fundum
Pinguibus in campis late uineta coronant,
Hic ubi progressus primo cum lumine solus

Conduxit

Conduxit iuuenum fortissima robora, pactus
Vnius in lucis certa mercede laborem,
Et sua tum iussit cultu uineta poliri.
Ipse sed egrediens, ubi tertia uenerat hora,
Inuenit ecce alios operique adolescere iussit,
Pro meritis operum promittens præmia digna.
Illi non aliter lati præcepta sequuntur,
At ubi sexta dehinc lucis transfluxerat hora,
Haud secus hinc alios iuuenes conducere pergit.
Horaque nona dehinc ubi solis cursibus acta est,
Tunc alios pariter conductos iussit adire.
Vltima labentis restabat portio lucis,
Egressus cernit iuuenes, causasque requirit.
Cur pigris manibus torperent otia lenta.
Aiunt conductoris quod præcepta fuissent
Nulla sibi: dominus mox hos insistere ruri,
Tunc etiam iussit. sed uespere protinus orto,
Præcipit ut cuncti caperent mercedis honorem,
Aequalique omnes portarent præmia nummo.
Tunc manus illa uirum, prima qua luce laborem
Sustulerat, factisque diem tollerauerat æquum,
Indignans secum tali cum murmure fatur:
Iniustum est, istos similem ut nos quærere nummum,
Vltima quos operi sero conduxerat hora.
Tum dominus ruris sedato pectore fatur:
Illibata tibi mercedis portio salua
Redditur, & pacti seruantur iura fidelis.
Istis de nostro liceat concedere tantum.
Extima quos operis glomerauit portio ruri.

F Nam

Nam multos homines dignatio sancta vocavit.
Et quis per minimam dignum est secernere partem.
Hæc ait, & Solymus repetit, comitesque seorsum
Alloquitur, Solitisque iteris regionibus: insit,
Ingredimur gnari, truculentaque mœnia adimus,
Filius hic hominis tradetur ad ultima mortis,
Scribarum procerumque ferens ludibria membris,
Affixumque cruci post tertia lumina surget.

Hic tum Zebedæi coniux submissa rogabat,
Vt Christo medio calicis sublimis in arce
Felices nati dextra lænaque sederent.
Tum quærit Christus calicem si sumere possent,
Quem si præceptis instaret sumere patris.
Respondent se posse simul. Tum talia Christus:
Vos nostrum calicem fas est potare, sed altis
Sedibus equali mecum confidere honore,
Non hoc nostra dabit cuiquam pro munere uirtus.
Hæc certis genitor sublimia dona referuat.
Exin discipulos dictis pro talibus omnes
Commotos, tali sermonis mulcet honore:
Gentibus infidis celsa ditione potestas
Imponit, quemcumque super dominantur eorum,
Exercentque truce subiectis urbibus iram.
Vos hic sed longe tranquillior æquora uita
Concordi sternit mitis moderatio pace.
Magnus & obsequiis crescit super alta minister,
Nec primus quisquam, nisi cunctis seruiat unus,
Esse potest, hominis natus sic cuncta ministrat,
Obsequio solus proprio pia munera gestans,

Pro

Pro multisque animam pretioso sanguine ponit.
At uos ex minimis opibus transcendere uultis,
Et sic e summis lapsi comprehenditis imos,

Si uos quisque uocat cœnæ conuiuia ponens,
Cornibus in summis deuitet ponere membra
Quisque sapit, ueniet forsitan si nobilis alter,
Turpiter eximio cogetur cedere cornu,
Quem tumor inflati cordis per summa locarat.
Sin contentus erit mediocria prendere cœnæ,
Inferiorque dehinc si mox conuiuia subibit,
Ad potiora pudens transibit strata tororum.

MATTH. XXI. MARC. XI. LVC. XIX.

IOANNIS. XII.

Proxima tum Solymis conscendit culmina montis,
Ordinibus lucent quæ glaucicomantis oliuæ.
Hinc lectis iussit sectantum discipulorum,
Obuia castelli monstrans habitacula Christus,
Inde asinam pariter sæctu comitante repertam
Ducere, uel si quis causam disquirere uellet,
Cur sua tam subito quoque iumenta trahantur,
Dicere tunc, operam dominum sibi sumere uelle.
Discipuli celeri complent præcepta paratu,
Adducunt, mollisque super uelamine uestis
Insternunt placidum pullum, præbentque sedendum.
Hinc ucteris quondam fluxit uox nuncia uatis,
Ecce uenit placidus tibi rex, quem terga sedentem
Præmitis gestant asinæ, pullique sequentis.
Tum populi stratas prætexunt uestibus omnes,
Quaque iter est Christo subnixæ fronde coronant,

F 2 Proxima

Proxima tunc alij spoliant palmeta uiror,
Conclamantque omnes Davidis origine creto,
Osanna, excelsis sit gloria lata trophæis.
Sic adeo ingreditur Solymorum mœnia Christus
Ingresso occurrit primo sub lumine templi
Cruribus atq. oculis certatim debile uulnus.
Quos ubi tam subito gressu uisusque uigentes
Cuncta sacerdotum cognouit factio mirans.
Et pueros templi complentes testâ canore,
Osanna egregia Davidis stirpe creato.
Tunc percunctantur cuncti, quæ causa canoris
Impubem tantam tollat per gaudia plebem.
Christus ad hæc legis sanctæ uos scripta tenere
Creditis, infantum quæ dicit ab ore uenire
Laetentum, & linguis iusti consurgere laudem.

Hæc ait, ingratam linquens cum ciuibus urbem,
Bethaniamque petit, rediensque in margine cernit
Stratæ tendentem diffusa umbracula ficum.
Illic forte cibi pertentans corda uoluntas,
Arboris attrebat ramos, sed nulla facultas
Pomorum, sterili frondis concreuerat umbra.
Olli Christus ait, non sit tibi fructibus unquam
Copia promendis, tum protinus aruit arbos.
Discipuli celerem mirantur in arbore mortem.
Sed Christus stupidis adstipens talia fatur,
Nunc ligni istius nostro stupuistis honore
Desisse ad uires terrenos ducere succos,
Sed ueris uerbis iterumque iterumque monebo.
Namque fides si certa animi consistet in arce,

Nec

Nec dubiis nutans uitiis tremebunda iacebit,
Arboris istius uobis substantia cedit.
Nec tantum istius, sed montis celsa reuelli
Credentum uerbis poterunt, undisque profundi
Cum syluis pariter, saxisque ferisque recondi.
Et quæcunq. fides robusto pectore poscet
Credentum, semper digna uirtute tenebit.

Hæc ubi dicta dedit, templi se mœnibus infert,
Confestim procures populi miracula rerum
Collecti inquirunt, uirtus quæ tanta dedisset.
Ollis Christus ait: Quærentibus omnia uobis
Dicere iam facile est, si nobis uestra uicissim
Percunctata prius paucis sententia soluatur.
Nuper Ioannis, puro qui gurgite lauit
Sordentis populi maculas, diuina potestas,
An ne hominis potius uobis fallacia uisa est?
Hæc ait, ancipiti uerborum pondere claudens
Captantū procerum mentem: Nā magna prophetam
Plebis Ioannem ueneratio suspiciebat,
Nec poterant eius fallacem dicere uitam.
Rursus sublimen dixissent si esse prophetam,
Occidisse illum traheret confessio culpam.
Se nescire igitur respondit factio fallax.
Tum Christus: Non est iniustum claudere uocem,
Cum mihi claudantur procerum responsa superba.
Nam geminæ proles genitor, maioris in aures
Talia dicta dedit, uitis mihi portio maior
Semiputata iacet, sed perge & robore forti
Nunc serobibus, nunc falce premēs, uineta retunde.

F 3 Tum

Tum iuuenis sese tam sordida uincta laboris
Nolle pati memorat, post omnia iussa parentis
Exsequitur, damnansque sibi responsa coerces.
Post alium natum simili sermone iubebat
Ad uincta sui dependere iussa laboris.
Annuit his iuuenis, nec dictis facta repensat.
Dicite quis potius genitoris iussa sequatur?
Olli collaudant nati responsa prioris.
Prosequitur Christus: Nunc uera aduertite dicta,
Iam magis hinc celi sedem comprehendere certum est
Corporis e uitii, quærentes sordida lucra,
Quam uestrum quemquam: uobis nam uenerat ante
Iustus Ioannes, sed non est credere uestrum
Namq. fidem potius meretricum pectora certam
Hauerunt, sordeſque animi posuere pudendas.
At uos tantorum scelerum nil pœnitet umquam.

Sic quidam diues, cui iugera multa nitentis
Vineti sepes circumdesata coerces,
In medio turrem præalumque & dolia fecit,
Cultoresque dedit, fructusque locauit habendos,
Impositam statuens mercedis soluere legem.
Tum longinqua petit, sed fructus tempore certo
Actores famulos mittit, quis portio salua
Cultorum certa ruris mercede daretur.
Ecce colonorum rabies hos uerbere sæuo,
Ast alios lapidum proterrent undiq. telis,
Deniq. letali prosternunt uulnere multos.
Tum dominus ruris plures incedere seruos
Præcipit, & rursum mercedis pacta reposit.

Maiores

Maiores at in plures audax iniuria surgit.
Vltima iam domino natum dimittere mens est,
Quod sobolem partemque sui uis digna pudoris,
Cultorum cordi uenerandam posceret esse.
Sed contra illorum iam mens maculata cruore,
Progenie extincta domini, sibi post dominatum
Cedere credentes, crudeli uulnere fixum
Obtruncant, iaciuntque foras trans septa cadauer.
Post hæc, iam dominus ueniet, pœnasque reposcet
Tantum scelerum, sed uobis tradita quondam
Fulgentis regni sedes, translata feretur
Ad gentem dignos quæ possit reddere fructus.

MATTH. XXII. LVC. XIII.

APOCAL. XIX.

Vt rex qui nato thalamorum uincta neſtens
Præcepit, procures conuiuia læta frequentent,
Accitos famulos uoti regalis honorem
Concelebrare simul: cuncti sed adire recusant
Regales thalamos, regalis pocula mensæ.
Post alios mittit sese largissima cuncta
Magnificasque dapes, conuiuia læta parasse.
Illi neglectis dapibus, diuersa petebant:
Hic ædes proprias, hic ruris tecta propinqui,
Ast alius potius merces ac lucra reuiscit.
Multi præterea missos qui ad læta uocarent,
Infantes famulos rapiunt, & corpora ferro
In mortem cruciant: tum rex ubi comperit acta,
Millibus armatis ciues cum manibus ipsis
Subruit, effusi famulorum sanguinis ultor.

F 4

Tunc

Tunc servis satur: Nunc festa iugalia cœnæ
Prælargis dapibus quæcunq. instruximus illi,
Contempsero meis procures contingere mensis.
Ite igitur propere per publica septa viarum,
Et quoscunq. illic casus glomeraverit, omnes
Huc lætis nati thalamis adhibete uocantes.
Progressi famuli per compita lata viarum,
Inuentos duxere simul. iam deniq. cunctæ
Complentur mense mixtæ sine nomine plebis.
Hic iusti iniusti que simul cubuere uocati.
At rex ingressus conuiuia læta reuisit.
Hic uidet indutum pollutæ uestis amictu,
Lætitiæ thalami fuerat quæ dissona longe.
Isque ubi regalis sermonis pondere caussas
Reddere pro uestis maculis, & labe iubetur,
Oppresso tacuit non puri pectoris ore.
Et tunc conuersus famulis rex præcipit illum
Connexis manibus pedibusque, & corpore toto.
In tenebras raptum mox præcipitare profundas.
Illic stridor erit uasli sine fine doloris.
Et semper fletus multis iam sæpe uocatis,
Paucorum felix hominum selectio fiet.

LIBER QVARTVS.

MATTHEI XXIIII. MARCI XII.
LVCAE XX.

TALIA dicentē confestim factio frendens
Tentare aggreditur uerbis cum fraude ma-
lignis:
Certum est ueridicum te nunc uenisse ma-
gistrum,

Nec quemquam metuens, domini uestigia seruas.
Dic ergo, an liceat nostræ dissoluere genti
Cæsaris urgentis semper sub lege tributum?
Ille sed inspicies sæui penetrabilia cordis,
Cur tentatis, ait, nunc me concludere uerbis?
Fallacis mentis prodit fallacia fructum.
Aspicite en nummum, sculptique numismatis gra,
Cæsaris expressum facile est ibi cernere uultum.
Soluite nunc illi propria sub lege tributum,
Atq. Deo proprium legis seruemus honorem.
Post Sadducæi hinc, inde latratibus urgent,
Mosea, qui legum posuit præcepta, iubere,

Si quis

*Si quis coniugium properata morte relinquet,
Pignoribus mediis nondum de germine cretis,
Huius germano rursus sociabile uinculum
Deberi, generis pereat ne portio lapsi.
Fimibus in nostris septem germana fuerunt
Corpora, sed maior natu cum uincula nuptæ
Sumpsit, præ celeri cecidit sub acumine mortis.
Post alius frater, thalami sine fructibus isdem
Concidit, & cuncti iacuerunt ex ordine fratres:
Vnius & cunctos fletus gemuere maritæ.
Post ipsam rapuit gelidæ inclementia mortis.
Si uenient igitur cuncti sub lumina uitæ,
Cuius connubiis mulier reddenda resurget?
Ollis Christus ait, errori obnoxia prauo
Legibus, & iussis Domini mens dura resistit:
Nescia uirtutum & legum mens decolor errat.
Namq. secunda dehinc letæ reparatio uitæ,
Non thalamos nouit, non terræ gaudia uana:
Sed similes leuibus genitoris iusta ministris
Constituunt regni uirtus sublimis in aula.
Nec Deus illorum dominum se ponere mauult,
Qui tetram proni meruerunt sumere mortem,
Sed potius uitæ possunt qui prendere lucem.
Ecce alii rogitant, quæ sint firmissima legis:
Ille indefessus nulli responsa negabat.
Sublimem cæli dominum deuotio cordis
Diligat, est isthæc uirtus firmissima legis.
Consimile est istli, magno teneantur amore
Ad ius fraternum iustæ penetrantia mentis.*

His

*His etenim geminis dependent omnia iussis,
Sed uobis cuius soboles uentura uidetur
Christus, quem cuncti spondunt in secula prophetæ?
Respondent illum Davidis germine nasci.
Prosequitur Christus: Cur illum dicere Dauid
Diuino statu scriptum est, dominumque Deumque.
Quod proprium patrem non æquum est dicere nato?
Talia saluator cuncti obstupere silentes.
Ille sed accita credentum plebe profatur,
Aspicite scribas sublimi sede superbos:
Hi quæcunque docent, iusti est comprehendere cordis
Obsequio, maculas ipsorum temnite uitæ.
Abrupta imponunt humeris nam pondera uestris,
Ipsi quæ digito saltem comprehendere nolunt.
Accubitu primo cænæ, factuque superbo,
Atq. salutantum uano tolluntur honore,
Et nomen sublime uolunt gestare magistri.
Sed uos noluerim præcelsi nominis arcem
Assettare, tamen uobis est una magistri
Imposita æternum cæli de lege potestas:
Vos eadem fratrum parili coniunxit amore.
Vnus item pater est, cæli qui in culmine regnat
In uobis, si quis sublimia colla leuabit,
Decidet, & baratri mergetur ad ultima cæno.
Ast humilis claram conscendat liber in æthram.
Deslendi semper scribæ, & lacrymabilis aui
Cæca Pharisæa cunctis fallacia plebis.
Nam uobis itiner clausum quia iure negatur,
Non finitis quemquam penetrare per ardua lucis,
Et cum-*

Et cunctos trahitis sæpe ad consortia flammæ.
Vos similes dicam tectis splendore sepulchris,
Quis facies nitida est, interna que sordida bustis.
Sic nox uelatur iusta sub imagine uitæ,
Atq. adytis mentis celantur turpia corda.

O Solymi Solymi, ferro qui sæpe Prophetas
Ad uestram missos uitam sine fine necastis,
Quam uolui uestram gentem, populumque tueri,
Ales uti molli solita est sub corpore pullos
Obice pennarum circum complexa fouere?
Sed uobis semper caelestia munera sordent.
Deseritur iam nunc domus hæc uastata ruinis,
Nec uobis nostrum fas ultra est cernere uultum.

Egreditur templo, cuius præcelsa notantes
Mænia discipulos, tali sermone docebat:
Hæc operum uobis miracula digna uidentur
Obtutu stupido, ueris sed discite dictis,
Quod mox cuncta solo passim disiecta iacebunt.
Hæc ad Oliueti dicens peruenerat arcem,
Discipuli solum postquam uidere, rogabant
Vt sibi uenturi tempus distingueret aui,
Promissa ipsius quem poscant prendere finem,
Eius ut aduentus terræ consumeret orbem.
Quærentum uerbis respondit talia Christus.

Obseruate dolum, falso ne nomine capta
Credulitas, laqueis errantum præcipitetur.
Discurrent cunctis bellorum incendia terris,
Sed uos præualido consistite robore cordis,
Ne mens ad cæptos iaceat turbata tumultus.

Non etenim prima imponent mox prælia finem,
Gentibus, & gentes, & regibus obuia reges
Signa ferent, nec tunc morbi corrumpere tractum
Aeris, aut pestes posternere corpora parcent.
Fissa etiam solido per inania pondere tellus,
Per diuersa loci, motu quassante tremisct.
Hæc in primitiis tentamina parua manebunt.
Prodentur multi uestrum, letoque dabuntur,
Proque meo uobis incumbere nomine gentes
Tormentis, pænisque feris, odiisque necesse est.
Liuor erit terris, erroribus omnia plena,
Et falsi surgent populorum labe Prophetæ.
Hæc inter, si quis protectum a uulnere pectus
Ad finem seruare queat, sublimia lucis
Aeternis uitæ sertis redimitus adibit.
Regnorum cæli celebratio percolitabit
In cunctas terræ metas: gens omnis habebit
Testem lucifluo sanctæ sermone salutis.
Et tunc finis erit, currentia secula soluens.
Adueniet iam tunc tristis defletio terris,
Quæ Danielis habet iussam uerissima uocem.
Hæc dignus tantum poterit cognoscere lector.
Iudæi longe fugiant, montesque capestant,
Nec quisquam domibus repetat sub tollere secum
Quæ fuga consociet, uestemue aut mobile quicquam.
Deflenda iam sunt uteri cum pondere matres,
Et miseros fetus dulci quæ lacte rigabunt.
Poscite iam precibus tristis ne frigore brumæ
Adueniat fuga uestra, aut ne tunc Sabbata festa
Anceps

Anceps præcipiti turbet trepidatio cursu.
Nam cunctis uenient sæuissima pondera terris.
Tale malum non secla prius, nec postera norunt.
Et ni sublimis genitor decerpere tempus,
Et numerum miserans uellet breuiare dicrum,
Nulla debinc trepidæ superarent corpora uitæ.
Sed propter lectos ueniet miseria iustos.
Nomine fallentes Christi, falsique prophetæ
Exsurgent terris, & monstra potentia fingent,
Quæ forsan lectos capient miracula iustos.
En prædicta docent instantia secula uobis.
Desertis si quis Christum peragrarè loquetur,
Occultisque procul penetralibus esse repositum,
Longe credulitas absit uanissima uobis.
Sicut enim fulgur cælum transcurrit apertum,
Et cerni facile est cunctis orientis ab oris
Usq. sub occiduum cæli uergentis in orbem:
Sic rapido aduentu clarebunt lumina Christi.
Abscondet furuis rutilos umbris radios Sol,
Amittet cursum Lunaris gratia lucis,
Ignicomæque ruent stellæ, cælumque relinquent.
Omnis item uirtus cæli commota superni
Signa dabit, proles hominis quis uertice cæli
Clareat, omnigenasque tribus deflexio lucis
Urgebit, ueniet cum nubibus ignicoloris,
Maiestate potens hominis per sydera natus.
Tum tuba terrifico stridens clangore uocatos
Iustos, quadrifido mundi glomerabit ab axe.
Nec præteribit enim præsens generatio seculi,

Donec

Donec cuncta sequens claudat sibi debita finis.
Hæc tellus, cælumque super soluentur in ignes,
Sed mea non unquam soluentur ab ordine dicta.
Quis sit ait ille dies, nescire est omnibus æquum,
Ni solum rerum domino, qui sydera torquet.
Ut quondam terras undæ inuoluere furentes,
Et diuersa sibi tractantes munia cunctos
Diluuij rapuit subito uiolentia tractu:
Sic subitas flammæ uolens descendet ab æthra
Aduentus noster, nec cunctos ille sub una
Condicione premet, nam tunc ubi iugera lata
Insident duo depressis sub uomere sulcis,
Unus correpto tolletur corpore arator,
Ignarusque alijs uasto linquetur in agro.
Vno quinetiam recubantes stramine lecti,
Dispar iudicium diuersa sorte subibunt:
Unus enim socium quæret per strata relictus.
Idcirco famuli uigilent, quia nescius illis
Aduentus domini subitas descendet in horas.
Si sciret certum furis si insistere tempus
Quisq. domus custos uigilaret & obuia ferret
Arma procul, ruptas ne quis penetraret in ades.
Sed uos intentis animis adsistite semper.
Namq. repentinus uobis, subitusque recurreret
Filius huc hominis, iustis sua præmia seruans.
Ille fidelis erit seruus, cui credere cunctas
Aedes & famulos uoluit per longa profectus
Vir pater ipse domus: sapiens nimiumque beatus,
Quem ueniens dominus seruantem iussa uidebit.

illum

*Illum maiori famulum redimibit honore.
Ast ille infelix, qui obscæne luxuriatus,
Tardantem contemnit herum, famulosque fatigat
Verberibus, segnisque indulgens ebrietati,
Luxuriosorum conuiuia cencelebrabat.
Adueniet dominus, seruumque in caua furentem
Præcipitem dignis panarum cladibus abdet.
Illum perpetuus fletus, stridorque manebit.*

MATTHÆI XXV.

*Conferri possunt caelestia regna puellis
Bis quinīs: quarum pars est sapientior una,
Altera præstupido pars est stolidissima corde:
Occurrere illi uotis sponsalibus omnes
Ornatu accincta tedarum flammicomantum.
Sed sapiens pars illa, sibi quo lumina flammæ
Susciperet, portare simul curabat olium.
Stultarum uero non est prudentia talis.
Cumque moraretur sponsus, tum membra sopore
Soluuntur cunctis per compita lata uiarum.
Iam noctis medio clamor crebescere magnus
Exoritur, latoque debinc occurrere uoto
Admonuit, tedisque uias ornare coruscis.
Surgere tunc properant, & claro lumine tedas
Instruere & flammæ pingui componere oliuo.
Tum stolidæ rogitant olei sibi cedere partem,
Prudentes, secum quod tum gestare uidebant.
Sed quoniam sapiens pauit at chorus, omnibus æque
Ne desint claræ nutritina pinguiæ flammæ,
Ex paruo equalis si detur portio cunctis.*

Tum

*Tum pergunt stultæ, liquidum mercantur olium.
Dum pergunt, latæ transcurrunt omnia pompæ,
Et sponso tantum comitatur factio prudens.
At ueniunt bruta sero post tempore segnes,
Et sponsi pulsare fores, & limina clausa
Nequicquā ingemināt, precibusq. ingrata frequētāt,
Vt liceat miscris penetrare in limina lata.
Illas non comitum sponsi cognoscere quisquam,
Non ipsius sponsus uoluit: uigilate timentes
Aduentus uobis quod non est certior hora.*

*Sicut enim longas cui contigit ire profecto
In terras, credens seruis tractanda talenta,
Vni quinq. dedit, duo caput & alter habenda:
Tertius unius curam tractare talenti
Suscepit, uires quoniam diuersa merentur.
Sed maior quis est concredita portio nummi,
Certatim duplis auxerunt munera donis.
Ille sed unius cui credita cura talenti est,
Telluri infodiens seruat sine fructibus æra.
Iamque aderat presens dominus, tū primus & alter
Se geminasse illi pariter concredita monstrant.
Illos laudat herus, potioraque credere tanta
Promittit fidei, sed tertius ille resedit,
Et domino reddit tali cum uoce talentum:
Quod scirem domino memet seruire se uero,
Qui meteres segetes alieno semine cretas,
Extimui, argentumque tuum concredere terra
Malui, uti semper saluum tibi reddere possim.
Tum dominus famulo respondens talibus inquit:*

G

Si

*Si nescire meos auderes dicere mores,
Nequitie tantæ ueniam concedere possem.
Hoc igitur gnarum potius præstare docebat,
Vt fructum nobis tractata pecunia ferret.
Quapropter segni tollatur portio nostra,
Prudentique dehinc detur possessio maior,
Quem cumulasse duplis lucris mea quinq. talenta
Inneni: namq. est certum potiora mereri,
Cui res uberior cumulate sortis abundat.
At cui parua subest segni substantia corde,
Id minium penitus iuste tolletur ab illo.
Et nequam seruus tenebras demersus ad immas,
Perpetuos fletus pænæ stridore frequentet.
En hominis natus ueniet patrisq. ministris
Stipatus, celsa iudex in sede sedebit:
Tunc gentes cunctæ diuersis partibus orbis
Conuenient, iustosque omnes de labe malorum
Secernet, dextraque libens in parte locabit.
At prauos læua despectos parte relinquet.
Vt pastor pecoris discernit pascua misti,
Lanigeris dextri penittens mollia prati:
At leuos hirtis dumos tondere capellis,
Sed rex ad dextros conuersus talia dicet:
Huc ueniant sancti iam dudum debita sumant
Dona patris, mundo quæ sunt æquæua nienti,
Et iustis primo promissa parantur ab ortu.
Namq. fame fessum quondam me grata refecit
Hæc plebes, potuque sitim mihi sæpe remouit,
Hospitiumque domus patuit mihi sæpe uocato:*

Et nudus

*Et nudus uestis blandissima tegmina sumpsi:
Carceris & pænis horum solatia cepi.
Tum Domino tali respondent uoce beati:
Non meminit nostrum quisquam te uisere nudum,
Nec famis oppressum dura ditio notauit,
Carceris aut pænis meminit uidisse reuinctum.
Respondens illis dicet tum talia iudex:
Fratribus ista meis, humiles miserando labores,
Qui fecit, certum est dulcem mihi ponere fructum.
At uos iniusti, iustis succedite flammis,
Et pænis semper mentem torrete malignam,
Quas pater horrendi barathri per stagna profundi
Dæmonis horrendi sociis, ipsique parauit.
Namque sitim passo quondam mihi pocula nulla,
Nec famis in pœna parui mihi fragmina panis,
Aut peregrina mihi tecti, uestisue parumper
Tegmina de magnis gracilis pro parte dabantur.
Carceris haud septo claustris morbiue iacenti
Vmq. uisendi solatia uestra fuerunt.
His damnata dehinc respondet factio uerbis:
Haud umquam nostrum meminit te uisere quisquam,
Aut sitis aut sene famis ægrum agitare laborem,
Hospita uel fessis errare per oppida rebus,
Carceris aut mersum pænis, morboe grauatum:
Vt tibi sollicito fieret miseratio iusta.
His rerum dominus dicet, cum uestra superbo
Angustis rebus feritas sub corde tumeat,
Calcauitque humiles minimos, me spreuit in illis.
Hæc ubi dicta dabit meritis sua præmia reddet:*

G 2 Aeternum

Aeternum miseri poena fodientur iniqui :

Aeternumque salus iustis concessa manebit.

IOANNIS XI.

*Talia dum loquitur, scissos lacerata capillos
Pro fratris morbo iustis soror anxia curis,
Hortatur iuuenem rapido percurrere gressu,
Casibus ut tantis Christus seruaret amicum.
Nam fuerat mulier meritis accepta benignis,
Obsequio cuius fratremque domumque merentem
Complexus pleno Christus retinebat amore.
Nuncius adueniens narrat sub agone iacere
Dilectum Christo iuuenem, per tristitia morbi,
Et leti & uitae confinia summa tenere.
Lazarus hic habuit nomen, sed Christus amaris
Percussus uerbis : Non est, si creditis, inquit,
Ad letum ducens ista hanc uiolentia morbi:
Sed Deus ut digno iustis celebretur honore,
Et soboles hominis sancta uirtute nitefcatur.
Tunc ad discipulos dormit iam Lazarus, inquit,
Sed charum iuuenem faciam consurgere rursus.
Reddunt discipuli, somno succedere plena
Et remeare salus poterit, nec mente sequuntur,
Quod mortem somni dixit sub nomine Christus.
Errorem quorum tali sermone remouit:
Lazarus in letum cecidit, sed gaudia menti
Hinc ueniant, uestramque fide mibi fortius armant.
Cernitis absentem longe quoque cuncta uidere.
Sed properemus ait: Didymus tunc talia fatur:
Pergamus, pariterque omnes procumbere leto*

Goga-

*Cogamur, toties quod gens Iudaea minatur.
Hac ait, & cuncti Christo praecunte sequuntur.
Iamque aderat Christus, fuerat sed sorte sepulto
Quarta dies,mersasque atris de morte tenebris
Germanas, luctus lacrymosaque tenebant.
Conuenere illuc, solatia debita dantes
Iudaea gentis procures, charique propinqui.
Sed Martha, audito Christum uenisse, cucurrit
Obuia, deseruitque domum, moestamque sororem:
Et procul, o uitam praesens nobis tua uirtus
Afforet & morti fratrem rapuisset acerba.
Nam quicquid poscis certum est tibi posse uenire.
Quam dominus tali solatur uoce gementem:
Robustam mentem mulier uirtute resume,
Lazarus hac uite rediuiua in lumina surget.
Et mulier, certe surgent in munera uitae
Mortales cuncti, ueniet quum terminus orbi.
Christus item sancto depromit pectore uocem:
En ego sum clara uobis reparatio uitae,
In me qui credit mortem deponere sumptam,
Et uitam poterit iugi comprehendere seculo.
At quicumque fidem uiuo sub pectore sumet,
Horrida non unquam continget limina mortis.
Ista hac si credis puro dic pectore Martha?
Illa dehinc hac una fides mea corda tenebit,
Sublimis ueneranda Dei quod uenerit in te
Caestis soboles celfo sub nomine Christi.*

*Hac ait, & Mariam cursu monitura sororem
Interiora petit, sanctam uenisse magistrum:*

G 3 Et pa-

*Et pariter luctu oppressam uocitare sororem
Admouit tacito designans omnia nutu.
Prosiluit illa foras, audito nomine Christi,
Prosequiturque simul Solymorum turba gemetem,
Credentum tumulo fletus inferre sorores.
Illa salutiferum postquam conspexit Iesum,
Procidit ante pedes, rupitque hunc pectore uocem:
Si mihi germanum potuisses uisere uiuum,
Lazarus haud poterat dura succumbere morti.
Fletibus his Christus sociant de corde dolorem,
Inquirat tumuli sedem, quo condita nuper
Membra forent, animæ uolucris spoliata calore.
Haud mora, demonstrant flenti, mæstoque sepulchrū
Rupe sub excisa, lapidis quod pondere clausum
Vt uidit sanctus, multo mox uesce moueri
Præcipit. At Marthæ talis uos uerberat aures:
Quattuor en lucas totidemque ex ordine noctes,
Prætereunt, quo membra solo composita quiescunt.
Credideram corpus motu fugiente caloris,
Fætorem miserum liquefactis reddere membris.
His dictis contra depromit talia Christus:
Iam toties dictum est, magnis consistere rebus
Credentum uirtute fidem, sed gloria summi
Iam genitoris adest, fidei si robur habetis.
Hæc ubi dicta dedit, saxumque immane reuulsis
Obicibus patuit, uirtus mox conscia cælum
Suspicit, & tali genitorem uoce precatur:
Eximias grates genitor tibi sancte fatemur,
Me placidus semper uenerandis auribus audis,*

Sed

*Sed populus præsens me missum credere discat.
Hæc ubi dicta dedit, tumuli mox limine in ipso
Reslitit, aduerso complens caua saxa canore.
Lazare, sopitis redeuntem suscipe membris
En animam, tuque ipse foras te prome sepulcho.
Nec mora: connexis manibus pedibusque repente
Procedit tumulo: uultum cui linea texta,
Et totum gracilis connectit fascia corpus.
Tum solui iussit: letumque ad tecta remittit.
Iudæi postquam factum uenerabile cernunt,
Qui tantum fuerant Mariam, Marthamque secuti,
Pars credens sequitur tantæ uirtutis honorem:
Ast alij repetunt urbem, procerumque superbis
Cuncta Pharisei rerum miracula narrant.*

MAT. XXVI. MAR. XIII. LUC. XXII. IOA. XI.

*Ergo ad concilium scribæ, plebisque uocatur
Iam grauior numerus, qua uatum principis alte
Pulchra Cayphæ collucet atria sedis.
Illic complacuit Christum prosternere leto.
Sed uitare dies paschæ, ne plebe frequenti
Discordes populi raperent in bella furorem.*

*Ille Symonis erat tectis, quem lurida lepra
Virtute ipsius diffugerat, en recubanti
Accedit mulier proprius sanctumque alabaastro,
Quo pretiosa inerant late fragrantia oliui
Vnguenta, ab summo persudit uertice Christum.
Discipuli increpitant, fantes potuisse inuari
De pretio unguenti miserorum corpora egentum.
Has dominus prohibet uoces, factumque probauit,*

G 4 Define

Desinite obsequio iusto prohibere puellam:
Pauperibus semper dabitur succurrere tempus,
Sed me non semper tribuetur uisere nobis.
Funeris ista mei multum laudanda ministrat
Officio, mundumque implebunt talia facta.

Tunc e discipulis unus se subtrahit amens
Iudas, & ad procures tali cum uoce cucurrit:
Quod pretium sperare datur si tradere uobis,
Quasitumque diu possim monstrare magistrum?
Illi continuo statuunt terdena argenti
Pondera, dehinc Iudas scelere se subdidit alto.
Iamque dies paschæ primo procefferat ortu,
Discipuli querunt, ubi cœnam sumere paschæ
Veller, at ille sibi quendam sine nomine queri.
Ultima qui domini caperet mandata iubebat.
Vespere mox primo bis sex recubantibus una
Discipulis, tali diuinat uoce magister:

En urget tempus, Christum cum tradere morti
E uobis unus scelerato corde uolutat.
Continuo cuncti querunt quis talibus ausis
Insano tantum capisset corde uenenum.
Ille dehinc, epulis mecum nunc uestitur, inquit,
Sed soboles hominis quondam præscripta subibit
Supplicia ad tempus, miserabilis ille per aium
Qui iustum tradet, quanto felicius esset,
Si nunquam in terris tetigisset limina uitæ.
At iudas grauius tum conscia pectora pressus,
Nunquid, ait, Iudas talis suspitio tangit?
Respondit Dominus, te talia dicere cerno.

Hæc

Hæc ubi dicta dedit, palmis sibi frangere panem
Diuisumque debinc tradit, sanctumque precatus
Discipulos docuit proprium se dedere corpus.
Hinc calicem sumit dominus, uinoque repletum
Gratis sanctificat uerbis, potumque ministrat,
Edocuitque suum se diuississe cruorem.
Atq. ait: Hic sanguis populi delicta remittet:
Hunc potate meum: nam (ueris credite dictis)
Posthac non umquam uitis gustabo liquorem,
Donec regno patris melioris munere uitæ,
In noua me rursus concedent surgere uina.
Exin cantato sanctis concentibus hymno
Montis Oliueti conscendunt culmina cuncti.
Talia tum Christus depromit pectore uerba:
Omnes præsentis noctis uos tempore longe
Disperget misere deserto principe terror.
Sic enim scriptum est, pastoris casibus omnes
In diuersa fugam capient per rura bidentes.
Post ubi uita nouos cali mihi reddet honores
Præueniam, uestrosque choros genitalibus aruis
Grata Galilææ uolitans per rura docebo.
Respondit Petrus, cunctos (sic credere fas est)
Quod tua labentes possint præcepta negare,
Sed mea non umquam mutabit pectora casus.
Ille dehinc: Nox hæc quæ lucida sydera terris
Inducet, lucemque premens nunc incubat undis,
Audiet, ut ternis pauidus mendacia uerbis
Dices, & Christum fortissime Petre negabis,
Et prius altilibus resonent quam tecta domorum.

At

At Petrus : Duram mortem mihi sumere malim,
Vox oblita suum quam deneger ista magistrum.
Has vires cordis perstant promittere cuncti.
Nominis Hebræi sunt Gethsemaneida rura,
Illo progreditur lucis vitæque repertor,
Quem mox discipuli Iuda fugiente sequuntur,
Atq. illic reliquos iussit residere ministros.
Ille sed assumpto longe procedere Petro,
Zebedæique simul natis, per devia tendit.
Tunc angore gravi mæstus sic voce profatur:
Tristitia nunc uolens animus mihi pectora turbat
Morte tenus, sed nunc nos segnem excludite somni,
Sollicitamque simul uigilando ducite noctem.
Hæc ait : & paulum procedens, corpore terram
Deprimit, & tali proiectus uoce precatur:
Si fas est genitor, calicis me transeat huius
Incumbens ualido nobis uiolentia tractu.
Sed tua iam ueniat potius quam nostra uoluntas,
Quæ tibi decreta est tantis sententia rebus.

Tunc ad discipulos repedit : sed somnus anhelus
Prostratis terræ membris dissoluerat omnes.
Tunc ait ad Petrum : Non est tibi ponere uirgus
Vnam peruigilem tantis sub casibus horam?
Sed uigilate precor, ne uos tentatio raptos
Horrida præcipitet seuæ per lubrica mortis,
Spiritus iste uiget, sed corpus debile labat.
Secessit rursus secreti montis in arcem,
Orabatque patrem : Rerum mitissime rector,
Hunc quoniam calicem non est transire facultas,
Iam

Iam tua proueniat nostra de sorte uoluntas.
Rursus discipulos somni sub pondere pressos
Inuenit : & rursus iisdem genitore precato,
Alloquitur sesso nexos languore quietis:
Iam dormire licet, sociosque reuifere uestros,
Nam uenit ecce meum qui tradet ad omnia corpus,
Quæ maculata meis imponet factio membris.
Cum dicto, Iudas numero stipante caterua
Aduenit procerum iussu populique ferocis.
Pars strictis gladiis, pars fidens pondere clauæ
Signa sequebatur Iudæ promissa furentis.
Oscula nam pepigit sese contingere Christi,
Quo facile ignotum caperet miserabile uulnus.
Ille ubi dissimulans blanda cum uoce salutat,
Attigit & labiis iusti miserabilis ora.
Continuo Christus : Totum complere licebit,
Huc uenisse tuo quæcunq. est causa paratu.
Iniecere manum turbæ, Christumque prehendant.

Tunc ex discipulis unus fulgente machæra
Occurrit uatis famulo sublatu in iram,
Tempore & excisam rapuit ui uulneris aurem.
Olli Christus ait, gladium tuposito noster:
Nam quicumq. forox confidit uindice ferro,
Hunc iusti similis ferri uindicta manebit.
An ego non possim caelestia castra uocare,
Et patris innumeras in prælia ducere turmas?
Sed scriptura meis complenda est debita rebus.
Vos autem stricto quid me comprehendere ferro,
Fustibus & gladiis concurritis? En ego uobis
Occurri,

Occurri, templi media qui semper in arce
Vobiscum residens docui, nec talia quisquam
In solum, tantis circumlatratibus ausus,
Discipuli passim Christo fugere relicto.

Iamque Caipha steterat saluator in aula,
Conuenere omnes scribae, procuresque uocati.
At Petrus longe seruans uestigia solus,
Occulte mæstus sedit cum plebe ministra
Extremum operiens tanto sub turbine finem.
Ecce sacerdotes falsos conquirere testes
Incumbunt, fittasque uolunt contexere causas,
Quis mortem insonti possent imponere Christo.

Sed nullus tanto uisus satis esse furori,
Vltima profluit testes, qui dicere Christum
Audissent, templum quod solus uertere posset,
Et uersum trinit iterum instaurare diebus.
Ipse sacerdotum princeps urgere tacentem
Insistit feruens furis, ac talia satur:
Cur nihil ad tantas nunc respondere querellas
Conuictus ueris procerum sub testibus audes?
Adiurabo tamen summi per regna tonantis.
Vt fateare palam, si fas te credere Christum.
Ille dehinc tali compellat uoce superbum:
Ista hæc sola tibi procedunt pectore uerba,
Vera tamen ueniet nobis uiscenda per auras
Maestas, prolis hominis cum dextera sanctæ
Virtuti adsidet sub nubibus ignicoloris.
Talibus auditis, scindit de pectore uestem,
Insultat furis & cæco corde sacerdos,

Atq.

Atq. ait: Audistis pugnantis sæda prophani
Verba Deo: polluta magis consurgat in iras
Religio, & uestram cuncti iam pandite mentem.
Conclamant omnes, mortique adiciere certant.
Tunc antea Christi faciem sputa improba cõplent,
Et palma in malis, colaphique in uertice crebri
Insultant, uerbisque omnes illudere certant:
Christe, prophetabis cuius te palma cecidit.

At Petrum mulier tristem quod uiderat intus,
Tunc etiam senior fueras comes additus, inquit,
Isti, quem ludens procerum sententia damnat?
Ille negat, testisque foras se promere tentat.
Ecce sed egressum primo sub lumine cernens
Altera, consimili prodebat uoce ministris.
Rursus periurans illum se nosse negauit.
Tunc percunctatum multi accessere sequentes
Eq. sono uocis sese cognoscere dicunt,
Cuncta Galileam streperent quod uerba loquellam.
Et Petrus iurans denotis omnia uerbis,
Nescire affirmat, quisquis foret ille negando.
Hanc uocem, plausum quatiens sub culmine tecti
Ales prosequitur cantu, mentemque Simonis
Circumstant tristem uerbis præfagia Christi.
Egressusque dehinc ploratus habebat amarus.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC.

XXIII. IOAN. XXVIII.

Sydera iam luci concedunt, & rapidus Sol
Progreditur, radiis terras crepitantibus implens,
Iamque e concilio Christum post terga reuinctum
Præsidis

Presidis ad gremium magno clamore trahebant.
Interea celsum Dominus stans ante tribunal,
Talibus exceptum Pilatus uocibus orsit:
Tu rex Iudææ gentis (quod dicitur) astas?
Respondit Christus, uestris hæc audio uerbis.
Exim terribilis iusti accusatio surgens
Infremit, & sanctum scelerosa facundia preffat.
Respondere nihil trucibus dignatur Iesus.
Pilatus querit quæ sit tunc causa tacendi:
Ille magis perstans miranda silentia seruat.
Solemnis sed forte die concedere leges
Vnum damnati capitis de more iuebant.
Et fuit in uinculis famoso nomine latro,
Quem Christo insensus populus dimittere uitæ
Ardebat: trucibus somno sed territa uisis
Pilati coniux, iusti discedere pœna
Mandatis, precibusque uirum suspensa rogabat.
Tum iudex iterum procerum disquirere mentem
Tentat, & instanti cuperent quem soluere pœna,
Plebis ad arbitrium mittit de lege requiri.
Sed proceres populum fusa ambitione rogabant,
Latronem legi peterent, Christumque necarent.
At postquam procerum incendit sententia uulgas,
Latronis que petit potius sibi cedere uitam,
Consuluit præses populum, quid uellet Iesu.
Plebs incensa malo, sauos miscere tumultus,
Et crucis ad pœnas iterumque iterumque petebat.
Qui regis nomen cuperet, qui cesaris hostem
Confessus, sese proprio damnauerat ore.

Denique

Denique ut uictus, detestatusque cruentum
Officium, increpitans se libera sanguine ab huius
Corda tenere sibi, coramque a crimine palmas
Abluit, ut genti tantum macula illa maneret,
Hoc magis inclamant: nos nos cruor iste sequatur,
Et genus in nostrum scelus hoc, & culpa redundet
Pilatus donat Plebi legique Barabbam,
Et crucis ad penam uinctum concedit Iesum.

Proditor at Iudas postquam se talia cernit
Accepto sceleris pretio signasse furentem,
Infelix agris damnans sua gesta querellis,
Argentum & culpans sacram proiicit in ædem:
Exorsusque suas laqueo sibi sumere pœnas,
Informem rapuit ficus de uertice mortem.
Inde sacerdotes (pretium quod sanguinis esset)
Illicitum fantes adytis iam condere templi:
Quod dare tibi licitum, dum sanguinis distraheretur,
Credebant: agrum mercati nomine uero
Sanguinis, horrendo signant scelera impia facto.
Hæc quondam cooperta canens uox uera prophetæ,
Euentum rerum patefecit in ordine secli:
Argenti triginta minas posuere profani,
Hoc pretium pretiosi corporis instituentes,
Quod mox ad figuli rursus transfertur agellum.

Traditus est trucibus iustus, scelerisque ministris
Militibus scelerata opprobria corpore perfert,
Purpureamque illi tunicâ, clamydemque rubentem
Induunt, spinisque caput cinxere cruentis,
Inque uicem sceptri dextram comitatur arundo.

Tunc

Tunc genibus nisi, regem dominumue salutant
Iudææ gentis, faciemque lauare salinis,
Vertice & in sancto plagis lufere nefandis.

Hæc ubi tranfegit miles ludibria demens,
Indutum propria ducebant tegmine uestis,
Et crucis ad pœnam sanctum iustumque trahabant.
Ecce sed egressi quendam cepere Simonem
Cyrena genitum, & lignum deferre iubebant.
Quo dominum lucis duris suffigere clauis
Instans urgebat seculi immutabilis ordo.

At postquam uentum est, ubi ruris Golgotha nomen
Permixtum felli uinum dant pocula Christo.

Ille sed in summo gustu tractata recusat.

Vt satis antiquis fieret per talia dictis:

Nec tamen insultans hominem furor omnia possit.

Iamque cruci affixum pendebat in arbore corpus

Intactamque dedit tunicam sub sorte per omnes

Militis unius seruans possessio textum.

Et scriptum caussæ titulum meritique locarunt,

Quod rex Iudææ gentis plebisque fuisset:

Accidit ut pœna pariter consortia ferrent.

Latrones hinc inde duo, sed cæca furentis

Insultat plebes fixo uesania Christo:

Hic est qui templum poterat dissoluere solus,

Hic est qui trino lucis reparare meatu:

Sed nunc descendat proles ueneranda tonantis,

Et crucis e pœna corpusque animumque resoluat.

Hæc uulgi procures uocordis dicta sequuntur,

Atq; Pharisei Scribæque & factio demens

Illudunt,

Illudunt, motuque caput, linguasque loquelis

Insanis quatiunt, æterna ad uincula pœna.

Nonne alios quondam trucibus seruare solebat

Morborum uinclis, sese cur soluere uinclis

Non ualet? Et regem nostræ quem credere gentis

Debuimus, soluat ligni de robore corpus,

Tunc sanctis digne poterimus credere signis.

Confidit genitore Deo, dimittere pœna

Cur propriam nõ uult sobolem ueneranda potestas?

Nec minus increpitant, dextra leuaque gementes

Affixi crucibus scelerum pro sorte latrones.

Iam medium cursus lucis conscenderat orbem,

Cum subito fugit ex oculis, furuisque tenebris

Induitur, trepidumque diem sol nocte recondit.

Ast ubi turbatus nonam transiuerat horam,

Consternata suo redierunt lumina mundo.

Et Christus magna Genitorem uoce uocabat,

Hebrææ in morem linguæ, sed nescia plebes

Heliam uocitare putat: tunc concitus unus

Cogebat spongo turpi, calamoque reuincto

Impressum labijs acidum potare saporem.

Cætera turba furens tali cum uoce cachinnat.

Speciemus pariter calo ne forte remissus

Helias ueniat, celsa qui sede quiescit,

Liberet et misero confixum stipite regem.

Tum clamor Domini magno conamine missus,

Æthereis animam comitem commiscuit auris.

Scinduntur pariter sancti uelamina templi,

Carbasæque in geminas partes dirupta dehiscunt,

H Et

Et tremebunda omni concussa est pondere tellus,
Diffiliuntque suo ruptæ de corpore cautes.
Tum neterum monumenta uirum patuere repulsis
Obicibus, uiuæque animæ per membra reuersæ
Et nūsum passæ populi, per mœnia late
Errauere urbis: sic terrent omnia mundum.
Militibus primis quatiuntur corda pauore,
Dedita quæ sæuæ seruabant corpora pœnæ,
Et sobolem dixere Dei, Christumque fatentur.

E speculis matres miracula tanta tuentur
Omnes, obsequium Christo quæ ferre solebant,
Iamq. recedenti uesper succedere soli
Cœperat, et procerum solus tum iustior audet
Corpus ad extremum munus deposcere Christi:
Hic ab Arimathea nomen gestabat Ioseph,
Qui quondam uerbis aures præbebat Iesu.
Pilatum tunc iste rogat sibi credere membra,
Quis nuper tulerat uitam uis horrida pœna.
Concessit præses, sed corpus fulgida lino
Texta tegunt, saxique nouo componitur antro.
Concludunt limen immensa uolumina petræ,
E speculis seruant matres, et cuncta tuentur.

Iamq. dies rutilo complebat lumine terras,
Otia qui semper prisca de lege iubebat:
Nulla sed immittis procerum furor otia seruat.
Conueniunt, onerantque simul sic iudicis aures:
Erroris laqueos iustissima pœna resoluit.
Nunc meminisse decet, quoniã * planos ille solebat *
Vulgari semper iactans promittere plebi,

E mor-

E mortis sese tenebris ad lumina uitæ
Cum terno solis pariter remeare recursu,
Sed petimus, custos miles noua funera seruet,
Ne fera discipulis surandi audacia corpus
Confurgat, turbetq. recens insania plebem.
Et Pilatus ad hæc: miles permittitur, inquit:
Seruate, ut uultis, corpus tellure sepultum.
Conueniunt, saxique ingentia pondera uoluunt,
Et limen signis, et saxum milite seruant.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC.

XXIII. IOANN. XX.

Sidera iam noctis uenturo cedere soli
Incipiunt, tumuli matres tum uisere septum
Concurrunt, motus sed terram protinus omnem
Concutit, et calo lapsus descendit aperto
Nuncius, et saxum tumuli de limine uoluit.
Illius et facies splendet ceu fulguris ignis,
Et niuis ad speciem lucent uelamina uestis.
Militibus terror sensum disculserat omnem,
Et iacuerunt simul seu fusa cadauera leto.
Ille sed ad matres tali cum uoce profatur:
Vestra pauor nullus quatiens nunc corda fatiget.
Nam manifesta fides sanctum uos querere corpus,
Quod crucis in ligno scelerata insania fixit:
Surrexit Christus æternaque lumina uitæ
Corpore cum sancto deuictæ morte recepit.
Visere iam uobis licitum est, quòd sede sepulcri
Nulla istic iaceant, fuerant quæ condita membra
Dicite præterea celeri properoq. recursu

H 2 Dis-

Discipulis Christum remeasse in luminis oras,
Inq. Galilæam latum præcedere terram.
His dictis uisusque animos persuaderat ardens
Latitia attonitos, stupor anticipique pauore.
Deniq. præcipiti celerantes gaudia cursu,
Talia discipulis referunt, tumultumque relinquunt.
Ecce iteris medio clarus se ostendit Iesus,
Et fidas matres blandus saluere iubebat.
Occurunt illæ, et genibus plantisque prebensis,
Victorem leti pauidæ uenerantur Iesum.
Talibus ille dehinc præceptis pectora firmat,
Mentibus absistat fidei pauor omnis, et ista
Fratribus hæc nostris propere mandata referte,
Nostris conspectus si cura est: Ite uolentes,
Inq. Galilæam propere transcurrite terram.

Interea tumuli custodum exterrita corda
Mittunt numero partem, quæ tanta referret
Iudæis rerum miracula, sed manus amens
Iam semel insano penitus deuota furori,
Præmia militibus certatim magna rependit.
Et famam argento redimit, quod lumine rupto
Furtim sustulerit corpus defensa tenebris
Occulte rapiens audacia discipulorum.

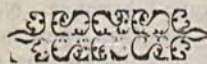
Iamq. Galilæos conscenderat anxia montes
Mandatis Christi concurrens turba suorum,
Cernitur ecce suis proles ueneranda tonantis:
Illum procumbens sanctus chorus omnis adorat.
Nec tamen in cunctis pariter fundata manebat
Pectoribus uirtus, nam pars dubitabat eorum.

Tunc

Tunc sic discipulos clarus compellat Iesus:
In cælo et terris genitor mihi cuncta subegit.
Me pater est uobis dignatus mittere lucem,
Gentibus haud aliter nunc uos ego mittere cunctis
Institui, uestrum est cunctas mihi iungere gentes,
Pergite, et ablutos homines purgantibus undis
Nomine sub sancto patris natiq. lauate,
Vniuersi pariter currant spiramine flatus,
Ablutisq. dehinc nostra insinuate docentes
Præcepta, ut uitam possint agitare perennem.
Nec uobis unquam nostri præsentia deerit,
Donec consumens dissoluat secula finis.

Has mea mens fidei uires sanctiq. timoris
Cæpit, et in tantum luxit mihi gratia Christi,
Versibus ut nostris diuinæ gloria legis
Ornamenta libens caperet terrestria linguae.
Hæc mihi pax Christi tribuit, pax hæc mihi sæcli,
Quam fouet indulgens terræ regnator aperte
Constantius, adest cui gratia digna merenti.
Qui solus regum sacri sibi nominis horret
Imponi pondus, quo iustis dignor ætis
Æternam capiat diuina in secula uitam,
Per Dominum lucis Christum, qui in secula regnat.

F I N I S .

H 3

COMMENDATIO IUVENCI ET OPERVM EIVS.

D. Hieronym. de Illustrib. viris.

IUVENCVS nobilissimi generis Hispanus, presbyter, quattuor Euangelia exametris versibus ad verbum p̄ne transferens, quattuor libros composuit: et nonnulla eodem metro ad Sacramentorum ordinem pertinentia. floruit sub Constantino principe.

Idem in epistola ad Magnum vrbis oratorem.

IUVENCVS presbyter sub Constantino historiam domini Saluatoris versibus explicauit, nec pertimuit Euangelij maiestatem sub metri leges mittere.

Idem super Matthaeum.

Pulcherrime munerū sacramenta Iuuenus presbyter vno versiculo comprehendit dicens: Aurum, thus, myrrham, regique hominique, Deoque Dona ferunt.

PETRVS CRINITVS DE POETIS LATINIS LIB. V.

CAP. LXXXIX.

IUVENCVS poeta, natione Hispanus, familia insigni maximeque illustri natus est, vt ab Hieronymo traditur. Præcipue floruit imperantibus Constantio et Constante: qua tempestate in eloquentia apud Latinos clari fuerunt Tiberianus, Nazarius, et Flavius Vopiscus qui de gestis Romanorum principum libros composuit. Inter alia poemata quæ dicuntur ab eo edita, scripsit quattuor Euangelia exametris versibus

bus: qua in re maiori diligentia vsus est in seruanda rerum historia, quam in demonstranda ingenij sui elegantia. Idem Iuuenus aliquot hymnos fecit quibus facile indicauit se optime meritū de religione Christiana. Neque dubiū est fuisse illum relatū inter sacerdotes Christianos, vt veteres auctores testantur. Diuus Hieronymus alicubi repetit Iuenci carmina, eumque vt erudicum et elegantem poetam commendat.

IOANNES TRITEMIVS ABEAS

*Spanhemensis in libro de scriptoribus
Ecclesiasticis.*

IUVENCVS presbyter, natione Hispanus, vir nobilis atque doctissimus philosophus, poeta, rethor et theologus insignis, et non minus conuersatione quam scientia scripturarum, ecclesiae venerabilis. Edidit pro ædificatione legentium tam metro quā prosa multa præclara volumina, sed pauca ad noticiam meam peruenerunt. Legi opus insigne quod exametris versibus composuit de quattuor Euangelij libros quattuor. Immortale nihil mundi compage teneret. De Sacramentis libros duos. Cætera quæ composuisse dicitur, ad manus nostras non venerunt. Claruit sub Constantino Magno et filijs eius Anno Domini CCC. XXX.

BAPTISTA MANTVANVS.

Volo ante istorum oculos Iuencum Hispanum statuere, quem inter illustres viros et in doctissimorum Christianorum catalogo Hieronymus enumerat, vt accidat eis quod a Persio dicitur. Virtutem videant intabescantque relicta, Prodite o zoili nostri. Videte virum sacris initiatum mysterijs, lauro coronatum, musis vndique cinctum, lyram tenentem; currite ad

rarum hoc et grande spectaculum : sed caute ne repente culpetis, laudatur a Hieronymo : hic igitur immensam Evangelicæ legis maiestatem versibus includit heroicis.

FRANCISCUS PETRARCHA IN

Bucolicorum suorum ecloga decima, quæ

Laurea occidens inferibitur.

Tum pinea late

Sylva virens dulcesque olea, gremioque decorum

Clara fouens roseo puerum stat limine virgo.

Hæc matrona fuit hortis, quæ lecta remotis

Vimineis calathis templo aurea poma sacrauit.

Mira loquarque supra fidem, sed carmina vidi

Hic hominis pariterque aquilæ, bonis atque leonis

Hispanum nostra modulantem voce Iuencum.

Hæc sunt, quæ de Iuenco
existare putamus.

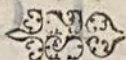
ARATORIS
SVBDIACONI ROMANAE ECCLESIAE

CARDINALIS, IN APO-

STOLORVM ACTA,

LIBRI DVO.

QVI meriti florem maturis sensibus ortum,
Nominis ore tui iam Floriane tenes:
Nam primæuus adhuc senibus documenta dedisti,
E quibus in cælum vita pararet iter:
Ad carmen concurre meum; pedibusque labanti,
Porrige de placido sæpe fauore manum.
Ieiuno sermone quidem; sed pinguis gesta
Scripsimus, ac pelagi pondere gutta fluit.
Inter grandiloquos per mille volumina libros:
Maxima cum teneas, et breuiora lege.
Naturæque modo, quam rerum condidit auctor,
Concordent studijs celsa vel imma tuis.
Quæ genuit tigres, quæ nutrit terra leones,
Formicis, apibus, præbuit ipsa sinum.
Et si respicias dispenser ut omnia rector,
Ingenium mires, vim meruerit truces.
Ipsaque continuum virtus infracta laborem
Deferit, et varias quærit habere vires.
Loricam solitus membris imponere miles,
Gymnasti gaudet nudus adire locum.
Et qui ferratas acies, atque agmina vincunt,
Imbelles feriunt per sua tela feras.
Ergo gradum retinens, et prisca volumina linquens
Cede dies operi, quod pia causa iuuat.

ARATOR SVBDIACONVS
VIGILIO PONTIFICI

S A L.

MORIBVS undosis bellorum incendia
cernens
Pars ego tunc populi tela pauentis
eram.

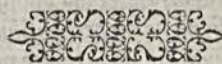
*Publica libertas Vigili sanctissime Papa
Aduenis incluso soluere vincla gregi.
De gladijs rapiuntur oues pastore ministro,
Inque humeris ferimur te reuocante pijs.
Corpore um satis est sic euasisse periculum,
At mihi plus animæ nascitur inde salus.
Ecclesiam subeo dimissa naufragus aula,
Perfida mundani desero uela freti.
Transferor ad niueas Petri sine turbine caulas,
Et fruor optati iam statione soli.
Littoris ille sinus ad carbasa nostra parauit,
Fluctibus in medijs cui uia sicca fuit.
Esse reus potero grates si reddere cessem,
Vnius officio displicuere nouem.
Sensibus ardor inest horum celebrare labores,
Quorum uoce fides obtinet orbis iter.*

Ver-

*Verſibus ergo canam, quos Lucas retulit Actus,
Hiſtoriamque ſequens carmina uera loquar.
Alternis reſerabo modis quod littera pandit,
Et reſ ſi qua mihi myſtica corde datur.
Metri uis ſacris non eſt incognita libris,
Pſalterium lyrici compoſuere pedes.
Exametris conſtare ſonis in origine linguæ
Cantica Hicremiæ, Iob quoque dicta ferunt.
Hoc tibi magne pater cum deſero munus amoris,
Reſpice quod meritis debita ſoluo tuis.
Te duce tyro legor, te dogmata diſco magiſtro:
Si quid ab ore placet, laus monitoris erit.*

LIBER PRIMVS

VIT SCĒLERIS Iudæa ſui polluta
cruore
Auſa neſas compleuit opus, rerumque
creator,

*Hoc quod ab humanis ſumpſit ſine ſemine membris,
Humana pro ſtirpe dedit, dignatus ut imma
Tangeret inferni non linquens ardua cæli,
Soluſ ab æterna damnatas nocte tenebras
Ad manes ingreſſa dies: fugitiua relinquunt
Aſtra polum comitata Deum cruce territa Chriſti.
Vult pariter natura pati, mortisque poteſtas
Se vincente perit, quæ pondere merſa triumph
Plus rapiens, nil iuris habet, diuinaq; virtus
Rurſus membra ligans, animata cadauera monit,
Ad vitam monumenta patent, cineresq; piorum
Natalem poſt buſta nouant. lux tertia ſurgit,
Maieſtas cum carne redit, ſpeciemq; coruſcam
Umbrarum de ſede reſert, ut exſule limo
Inter clauſa diu, patriæ repetatur origo.
Omnipotens parat ipſe vias, & corpora ſecum*

Post tumulos regnare iubet, moriente veneni
Semine, florifero sua germina reddidit horto.

Christus resurrexit, manducat, iubet Apo-
stolos Euangelium prædicare,
ascendit in cælum.

Iamq. quaterdenis Dominus manifesta diebus
Contulerat per signa fidem cernentibus illis,
Vsq. sub extemum diffuso in limite mundum,
Quos testes iubet esse suos. miracula rerum
Non poterant celare Deum: documenta resurgens
Quæ sic certa daret quam mandere, corpora vitam
Hinc humana probant. cælum petiturus, oliuæ
Progreditur lustrare nemus, quia germine sacro
Luminis et pacis locus est. vult inde reuerti
Vnde creaturam signata fronte micantem
Diuinus commendat odor, cum desuper unctos
Abluit interius Christi de nomine chrisma.
Tollitur astrigerum rediturus uictor in axem,
Et secū quod sumpsit habet: noua pompa triumphi.
Arua Deus petijt, homo sidera quis datur illi
Ætherea de parte fragor? quantumque resultant
Cælestes in laude chori, cum rector olympi
Euehit excelsis quidquid suscepit ab immis?
Ingrediensque polum carnis comitante trophæo,
Exsuuias atrii raptas de fauce profundi
Lucis in arce locat, terrenosque erigit artus,
Qua pietate capit, propter quem uenerat, iuit.
Discipulos stupor altus agit: quibus ore corusco
Perspicui dixerunt uiri, quæ cognita nobis

Et

Et miranda sonant, nunc iam speculemur ouantes,
Imperijque modum per subdita iura probemus.
Virgine matre satus calcata morte resurgens
Cæli sceptrum petens, his nunciat acta ministris.
Nec cessant elementa suo seruire tonanti,
Stella comes progressa magos, uenientis honori
Militat: obsequio nubes famulatur euntis.
Angelicis igitur postquam est affatibus usa,
Liquit oliuiferi ueneranda cacumina montis
Ad messem prælecta manus, qui calle citato
Mœnia nota petunt, quo per sua sabbata mille
Passibus ire licet, qua tunc statione sedebat
Porta Maria Dei genitrix intacta creantis,
A nato formata suo. mala criminis Eue
Virgo secunda fugat: nulla est iniuria sexus.
Restituit, quod prima tulit: non uoce querellas
Excitet, aut gemitu mœrentia corda fatiget
Antiqua pro lege dolor: scelera ipsa, nefasque
Hac potius mercede placent, mundoque redempto
Sors melior de clade uenit. persona ruinam
Non natura dedit: tunc fœmina fata periculum
Nunc tumuit paritura Deum, mortalia gignens
Et diuina ferens, per quam mediator in orbem
Prodiit, et ueram portauit ad æthera carnem.

Iudas suspendio vitam finit, in eius locum
Matthias est sussecltus.

Primus Apostolico parua de puppe uocatus
Agmine Petrus erat, quo piscatore solebat
Squamea turba capi: subito de littore uisus,

Dum

Dum trahit, ipse trahi meruit: piscatio Christi
Discipulum dignata rapit, qui retia laxet
Humanum captura genus: quæ gesserat hamum
Ad clauē est translata manus, quique æquoris immi
Ardebat madidas ad littora uertere prædas,
Et spolijs implere ratem, melioribus undis
Nunc alia de parte leuat: nec deserit artem
Per latites sua lucra sequens, cui tradidit agnus
Quas passus saluauit oues, totumque per orbem,
Hoc auget pastore gregem, quo munere summus
Surgit, et insinuans diuina negotia coram.
Sic uenerandus ait: nostis quia proditor amens
Mercedem sceleris soluit, sibi tedia noxæ
Horruit ipse suæ, stringens in gutture uocem
Exemplo cessante ream, qui parte negari
Promeruit, qua culpa fuit, crimenque retractans
Iudicio tali permisit membra furori
Aeris in medio, communis ut poneret hosti
Debita pœna locum, calum terramque perosus:
Inter utrumque perit: nullis condenda sepulchris
Viscera rupta cadunt, tennesque elapsus in auras
Fugit ab ore cinis: non hæc uacat ultio Iudæ,
Quæ suprema negat, uindictæque mercis inique
Sic placitura uenit. nam cum modo rura parasset
Funeris ex pretio cum nomine sanguinis emptus
Cespes, in externas componens busta fauillas
De tumulis sæcundet humum, caret impius agri
Fertilitate sui, solusque excluditur aruis
Quæ monumenta ferunt: cuius tuba sæua cruentum

Est

Est exorsa nefas, qui signifer oscula fingens
Tacis ab indicio bellum lupus intulit agno.
Nunc opus est uotis, quod uerba prophetica clamāt,
Quem liceat supplere uices. tunc summa precantes
Constituere duos, Ioseph cognomine Iustum,
Matthiamque Dei paruum. quod nomen ut aiunt
Hebræo sermone sonat, humilemque uocando
Comprobat: o quantum distant humana supernis
Iudicijs, parui merito transcenditur ille
Laude hominum, qui iustus erat, duodena resurgens
Signa chori, terrisq. iubar iaculatur olympi,
Hæc quoque lux operis quid præferat edere pergam:
Quattuor est laterum discretus partibus orbis
Trina fides uocat hunc, quo nomine fonte lauatur,
Quattuor ergo simul repetens ter, computat omnem
Quam duodenarius circuntulit ordo figuram,
Discipulisque pijs, quibus hoc baptisma iubetur,
Mystica caussa dedit numerum recreare priorem.

Missus e cælo Spiritus sanctus Apostolos donis
imbuit spiritualibus.

Spiritus atherea descendens sanctus ab aula
Irradiat fulgore locum, quo stemma beatum
Ecclesiæ nascentis erat, quibus igne magistro
Imbuit ora calor, dictisq. fluentibus exit
Linguarum populosa scges, non littera gessit
Officium, non ingenij stillauit ab ore
Vena, nec egregias signauit cera loquelas.
Sola fuit doctrina fides opulentaque uerbi
Materies caeleste datum, noua uocis origo

I

Quæ

Quæ numerosa venit, totoq. ex orbe disertis
Sufficit vna loqui. dudum vetus aquoris arca
Cum superasset aquas, turrim voluere maligni
In cælum proferre suam, quibus impia corda
Sermonum secuere modos, socijsq. superbis
Affectus cum voce perit: confusio linguae
Consimili tunc gente fuit, nunc pluribus vna est,
Ecclesiæ quoniam venientis imagine gaudet
Concordes habitura sonos, & pace modestis
Fit fecunda redux, humilisq. recolligit ordo,
Quod tumidi sparsere viri. Res maxima cogit
Non reticere diu, quid sit quod spiritus almus
His datur in flamma, Iordanis ab amne columba.
Quod tunc vite canam, promissaq. debita soluiam
Si sua dona ferant: duo suat hæc signa figuræ
Vt sit simplicitas, quam congrua diligit ales,
Quæ nec tarda gerat sine dogmatis igne tepores,
Sic pariter succensa fides, ibi destinat vndis
Vnanimis, hic ore iubet flagrare docentes.
Mentibus instat amor, sermonibus æstuat ardor.
Hos etiam musto typica ratione moueri,
Error verus ait, quos ebria fonte recenti
Compleuit doctrina poli: noua vasa liquorem
Suscepere nouum, nec corrumpuntur acerbo,
Quo veteres maduere lacus de vite bibentes,
Quæ Christo cultore dedit conuiuia verbis.
Vnde rubent quas vertit aquas, tenuemq. saporem
Legis in Ecclesiæ fecit feruescere libris.
Tertia sydereis inclaurit hora loquelis.

Hunc

Hunc numerum Deus vnus habet substantia simplex
Personis distincta tribus, quam plurima nobis
Instrumenta patent, simul hoc & tempora monstrant.

Petri Prædicatione tria hominum millia ad
Christum conuertuntur.

Primus at ille Petrus, cui seruit in æquore gressus
Retia iam cupiens hominum vibrare saluti,
Vt piscator ouans leuet has de fonte cateruas,
Rettulit æthereos populo mirante triumphos.
Venit ad occiduas carnaliter editus oras
Humana sub lege Deus, qui temporis expers
Principium de matre tulit, nec vile putauit
Maiestate potens, terreni sumere formam
Corporis, atque opifex hominum pars esse suoq.
Nos pretio reuocare sibi, post dona salutis,
Postq. tot ereptos pulsus languoribus ægros,
Cum deflecta etiam, persunctaq. corpora luci
Redderet, & superas iterum concederet auras,
Se quoque permittens fusæ genitricis ab aluo
Carnis iura pati: vitam ne perderet orbis
Maluit ipse mori: sed quod de virgine facta
Nascitur, illud obit. ligno suspenditur insons,
Et ligni vacuatur onus: sic vulnus iniqui
Fit medicina Dei, panidis resplenduit umbris,
Pallida regna petens, propria quem luce coruscum
Non potuit fuscare chaos. fugere dolores,
Infernus tunc esse timet, nullumq. coercens
In se pœna redit, noua tortor ad otia languet.
Tartara mæsta gemunt, quia vincula cuncta quiescunt.

I 2 Mors

Mors ibi quid faceret? quo vitæ portitor ibat?
Hunc Deus omnipotēs, cui numquā terminus instat,
Post sacra busta leuat radiantem in corpore Iesum.
Vidimus, & proprijs reducem conspeximus astris.
Sed fugite o miseri funesta piacula gentis,
Cui veniente Deo veteres auertere noxas
Addita sacrilegæ creuerunt vulnera culpæ.
Cur natos Iudæa tuos per vota cruoris,
Parricida trabis? quid Christi sanguine fuso
Hos tecum damnata premis? necdumq. creatos
Festinas proferre reos? homicidaq. lingua
Naturæ percussit iter, cui senior ortus
Quam facinus discrimen alit, scelerumq. propago
De natale perit, quæ saucia voce parentum
In lucem punita venit, si soluere cura est
Fœcundi crementa mali, felicibus vndis
Extinctum reparate genus, spes vna remitti
Debita supplicij, post crimina velle renasci.
Multiplicat iam pastor oves: tria millia vulgi
Non minus illa dies in flumine diluit agni.
Hic primum post iussa Dei baptismatis vsus
Exoritur data iura probans: nam trina potestas
Colligit hanc prolem, numerum partita per æquum
Perfectum est, quod mille sonat: sic denique seclis
Ponimus ætates cum tempora dicimus orbis.
Res perfecta semel ter iungitur, & facit agmen
Mystica vis numeri. gregis est pia forma nouelli.

Communia Apostolis omnia. Lex dilectione
Dei & proximi perficitur.

Funditur interea per cunctos gratia sensus,
Diuitiasq. metit locuples in amore voluntas.
Vtq. pij coeant in fœdera pignore certo,
Res laxant, & corda ligant, sine limite sensus.
Affectu consorte licet, noua iura beatis.
Munifica fluxere manu, quibus vberè lato
Diuisæ geminantur opes. & crescit in omnes,
Quod faciunt commune sibi, totumq. capeſſunt:
Quid proprium nihil esse volunt quo fonte cucurrit
Hæc probitas, quæue illa sunt bonitatis origo,
Hinc canere incipiam: sacris bis spiritus almus
Discipulis concessus erat, spiratur in illos
A Christo surgente semel, post missus ab astris
Nescia verba viris facundus detulit ignis.
Nequid inexpertum studio meditemur inani,
Spiritus alme veni, sine te non diceris vquam:
Munera da lingue, qui das in munere linguas.
Hæc iterata reor, confirmant præmia iustos,
Vt duo iussa colant tabulis conscripta duabus.
Dilige mente Deum seruienti plenus amore.
Rursus ait, charus tibi sit quoque proximus, vt tu.
Hoc pactum ius omne tenet, quod spiritus almus
Bis veniens per corda creat: semel hûc dedit auctor
In terris, vt ametur homo, post missus ab astris,
Vt flagrent humana Deum, dilectio prima est,
Quæ Domini vehemēter amet: cui deinde secūda est
Quæ sociat mortale genus: tamen incipit ante

Posterior numero, sequitur comitata secunda
Quæ prior est, sic forma docet: nisi diligis, inquit,
Cernere quem potis es fratrem, quæ cernere non es,
Nescis amare Deum. Concordia nexa calefcit
Ergo pari voto, Dominumq. in pectore condit
Fratris amor, gemine sibi sit substantia causæ.

Claudus a Petro & Ioanne in templum
ascendentibus curatur.

Claudus erat, cui prima dies exordia vitæ
Membrorum cum strage dedit languore coæuo
Octo lustra gerens: ad quem comitante Ioanne,
Respice Petrus ait, votum spes lufit auarum.
Cumq. negat, meliora parat. quam sepe granatos
Desperata iuuant, & semine nata sinistro
Prosperitas, celans mæstas confinia læta
Principis ad vota venit? gaudebit egenus
Plus vacua meruisse manu, qui munera poscens
Est datus ipse sibi. nulla hic mibi uena metalli
Respondit, quæ fundat opes, ego ditior ægro
Pauper ero, progressus ubi de voce iubentis
Exsiluit medicina potens: atque hospite gressu
Cum vixere pedes, cunabula longa relinquens
Calcauit ueteranus humum, plantisq. nouellis
Materies se prisca mouet, cui præpete cursu
Protulit incessus quidquid non edidit ortus.
Stat facti manifesta fides, sed & altera nobis
Res aperit quod causa gerit: gens nomen ab illo
Israel dicta tenet, qui bella reliquerat æger
Conatus certare Deo: tulit ipse figuram,

Cor-

Corporis ante grauem, quam post in vulnere mentis,
Israel claudus habet, qui per sua crimina labens
Corde magis quam carne fluit: spatijsq. sub ipsis
Quadraginta annos Aegypti sine remotus
Claudicat Aegyptum cupiens, idolaq. quærens
Ponitur ad portam Speciosam debilis: ultra
Non valet ire miser, nec limina tangere portæ:
Culpa negauit iter. Qui sunt qui pectore claudum
Israel ferre solent, portæq. adiungere certant,
Quæ speciosa suo prodit de nomine Iesum?
Isaias, Daniel, similes quiq. ore Prophetæ
Obscuris manifesta canunt miracula Christi.
Et portæ qui nomen habet, sic admonet ipse:
Porta ego sum vobis, qui per me intrare recusat,
Fur erit ille nocens. possunt portare Prophetæ
Ad portam cernenda magis, quam visa loquentes,
In templum non ferre queunt: hæc ianua Petro
Credita, qui Christum confessus cognita monstrat,
Non uentura sonat. uetus o sine fine iacebis
Ni retrum iam claude roges, quæ noxia pellens
Auri uitat onus: rerum quem censuit auctor
Non peram gestare sibi, pete dona salutis.
Non fragiles sceteris opes, quas spernere debet
Cum Domino, qui diues erit: post limina templi
Porticus hunc Salomonis habet, qui iure uocatur
Pacificus regnante fide. Qui semper in orbe
Pacificus nisi Christus erit? hic protegit omnem
Qui Petro auctore placet, quo præfule surgit.

I 4 Pro-

Prohibent Iudæi ne Christus populo annuncietur :

Agmine iam niueo per millia quinque uirorum
Ecclesiæ crescebat apex, arcere laborat
Hunc Iudæa coli, cuius de munere fluxit,
Quod uirtus operata dedit : sed linquere Christum
Petri nescit amor. non hunc reticebimus, inquit,
Quo remeat præstante salus, qui iure creantis
Infectum suppleuit opus : solidumq. decorem
Pars reparat, quæ iussa nouant huic mēbra redēptor
Saucia restituit, qui mortua surgere cedit.
Fert animus patrare nefas, sanctisq. uerendis
Sagrigas inferre necesse. o semper iniqui
Dona uident, et bella mouent, sed cæpta relinquunt,
Ne uiolent, quos turba fouet, quibus indice claudo
Testis eras meriti, cumq. hoc sua corda leuabant.
Nam non parua dedit populo miracula gressus,
Quem rudis atque senex nullis iam legibus æui
Vernula sumpsit humi, cum quo stupet ipsa moueri,
Quæ iacuit natura diu, firmataque nuper
Incessu proprio noua iam uestigia signat
Quæ fuerant aliena sibi : tamen improba proles
Sæuit adhuc, færique netat quod gaudia clamant,
Quid toties Iudæa cadis ? resurrectio Christi
Vt furto celetur, emis : sed inania demens
A somno documenta petis liuore caduco,
Quæ sentis uirtute geri : ius fraude negari
Infernum Dominus cum destructurus adiret,
Detulit inde suam spoliato funere carnem :
Victor ab arce crucis radiantia signa ministrat.

Sol

Sol ruit in tenebras, tu pectore nigra rebellas.
Arua tremunt concussa locis, tu fixior heres:
Saxa crepant, tu dura manes, iam scissio ueli
Quæ latuere diu nudauit mystica templi.
Lux tua nos adiit, tecum nox sola remansit.
Mors sine fine premit, cui numquam uita refugit,
Planta uetus sociare nouis, et condere libris,
Ne pereas uiduata cibus, sine munere quorum
Arida ficus eris, nullo quæ tempore fructum
Ad Christi uis ferre manum, neque cernere quantum
Floruit insertus faciens oleaster oliuas,
Plenaque pergentes de spinis pullulat uua.
Imminet exhaustis radicibus ira securis,
Vt succisa ruas, ni iam translata uirescas.

Discipuli nihil veriti Iudæorum minas
Dei laudes concinunt.

Postquam mira salus de corpore nata uetusto,
Discipulis audita liquet, gentisq. superbæ
Cognouere minas, celebrant ijs uocibus hymnum :
Tu qui cuncta Deus proprijs animata figuris
Artifici sermone facis, quique edita cernens
Ante uides, rerumque creas per nomina formas.
Cum fierent, uox semen erat, nec distulit ortus
Imperium natura sequens : mox spiritus oris,
Æthera curauit, sola nexuit, æquora sudit,
Materiemque operis sola est largita uoluntas.
Ne deforme iugum similis portaret imago,
Tegmine seruili latuit regnator olympi,
Vt sua genitiles implerent cæpta furores.

Qui

Qui dolus Herodis cum tristia bella moueres
Infantum mandata neci? quos ubere raptos
Vulnera suscipiunt paruis errantia membris
Vix habitura locum? seuoq. iubente tyranno
Nasci pœna fuit, cuius tulit impetus eum,
Quod nesciuit agi, qui perdidit, o noua mortis
Conditio, solo uitam pro fine subire.
Et cum prima dies, atque ultima sit simul una,
Posse magis quam scire mori, quis lumine sicco,
Aut gemitu cessante queat memorare Pilati,
Quod deslent elementa nefas? quo iudice Christus
Subdere pro mundi uoluit sua membra periclis,
vt carnale malum caro solueret: efferus hostis,
Cuius ab ingenio fluxerunt tela ueneni,
Perderet antiqui lacrymosa piacula belli,
Materia superante pari, ne criminis ultra
Per sobolem prodiret onus: damnatio iusti
Libertas est facta reis, da semina uerbi
Per tua dona colis, signisq. noualibus usa
Colligat ista manus te fructificante maniplos.
De quibus ipse tui componas horrea cœli,
Triticeamque fidem lolio pereunte coronas,
Qua sancti fulsere pedes. concurrere uisa est
Pondere terra graui, moxque almus spiritus illis
Splenduit, et linguis facundia crenit abortis.
Audit & ualuere preces: humana propago
Materies terrena sumus, limumque parentem
Nomine prodit homo: uis flexit, et impulit arua
Vocis Apostolicæ, quæ de tellure creatos

Fecit

Fecit habere fidem: sed quid magis? exsilit unus,
Concuditurque locus, cecinit scriptura decoros
Pacem ferre pedes. Horum sub gressibus ergo
Leta mouetur humus, quibus est sermone magistri
Pax commissa pijs, quæ deportata per illos,
Exijt in cunctas ueloci munere terras.

Credientium erat cor vnum, et anima vna,
nec erat inter eos, qui egeret.

Ecce tot egregijs unum cor esse cateruis
Incipit, atque animam populus nanciscitur unam.
Quis dubitare queat myseria dogmatis unum
Personas tres esse Deum? cum millia vulgi
Conueniant sub mente pari, numenque frequentis
Sint animi uelut unus homo: quæ turba perennem
Portatura crucem, Dominumque secuta fidelem
Spreuit agros, habitura polos: hæc nempe facultas
Fortior est de patre magis conquirere totum,
Atque caducorum pensare manentia caussis,
Et questum per damna sequi, non prodige rerum
Venditor ista facis, sed qui tua iura tenere
Ambitiose cupis, paruoque in tempore linquis,
Quod semper uis esse tuum, sic spargere rura
Nolle carere fuit: quid enim substantia prodest,
Quæ seruata perit? quam syderis arce locatam
Commodius qui cedit, habet, pete creditor inde
Usuræ maioris opem, gazasque reconde
Quo nequeant aduersa pati, non deterit ullus
Perpetuas ibi casus opes sine fine tenebris,
Quod Dominum debere facis. Nunc aspice partes

Lector

Lector docte pius, et tecum mente sagaci
Volve quid esse putes, rutili quia pompa metalli
Ponitur ante pedes sacris non tradita dextris
Destitui debere probant, quod tangere vitant
Calcandumq. docent quod subdunt gressibus aurum,
De quo terrena ueniunt ad pectora cura,
Consimili iactatur humo quo sistat auare
Mens tua disce loco, quod tu custodis anhelus,
Quod statione premis, quod cernere sepius ardes.
Cuius in amplexus per somnia cuncta recurris,
Horrescunt tractare pii, nec tunc quoque gestant
Cum bona facta parant, quantum speculantur in illo
Stare nefas, et dona gerens contemnitur aurum.

Punitur Ananias cum vxore ob frau-
dem Ecclesie intentatam.

Decidit infelix Ananias vulnere culpe,
Fur census sub fraude sui: cadit impia coniux
Supplicio percussa pari, quia crimine ab uno
Fit commune nefas quoties scelus ante peractum
Consensum facit esse suum: nam mentis auara
Vindex illa fuit sententia. Denique quando
Auri cessat amor, qui pectora semper adurit?
Quo capitur mortale genus, qua pullulat omne
De radice malum cuius uiolentius ardet
Ambitio crescente modo: stimulantque rapinis
Addita lucra fame: sed quod mutata uoluntas
Falsi crimen habet cumque est iam cautio uoti
Stare decet nec uelle prius uiolare sequenti
Ius proprium retinere magis quam demere fas est,
Omni-

Omnibus exemplum sanxit uindicta duorum
Ne quis dona nocet, quæ sponso debita poscit.
Respice uera fides, ac dogmate clara beati
Verba require Petri. Quis nam te fallere suavit?
Concluditque probans homines huiusmodi talia fando
Deludis mentite Deo, quæ damnat iniquos,
Aedificat doctrina pios: quod spiritus almus
Sit Deus ex multis plena est instructio libris,
Et tamen hinc capit arma fides, quo tenditis ultra,
Quis dubitet quod Petrus ait? qui iure uenitis
Ad latice, hoc state loco: satis hostibus obstat
Ecclesie, quod forma sonat diuisor amare
Iudicium de fine time, qui criminis auctor,
Erroris que tui est fusa ruit Arrius aluo
Infelix plus mente cadens, letumque peremptus
Cum Iuda commune tulit: qui gutture pendens
Visceribus uacuatus obit: nec poena sequestrat
Quos par culpa ligat, qui maiestatis honori
Vulnus ab ore parant, hic prodidit, ille diremit
Sacrilega de uoce rei. Deus arbiter orbis
Personis tribus est in quo simul una potestas
Abstulit his species operum bonitate creatas,
Qui fabricatoris non inspexere decorem
Errantesque putant, qui fecerit omnia factum.

Aegroti omnes eo properabant, quia Petrus ibat,
ut sanarentur, et umbra transcurrentis curati.

Fama ciet populos ad mystica signa salutis
Et cunctis properare locis, et pestibus egros
In lectis deferre suis, quos urbis in illa

Parte locant, qua sacra tenet uestigia Petrus,
O mihi si cursus facundior ora moueret,
Centenosque daret nox ferrea, lingua diserta
Hac in laude sonos, quantum speciosior esset
Ambitus eloquij varijs aperire figuris
Singula, nec modicis includere grandia uerbis.
Que fuerit rerum facies, cum tempore paruo
Morborum cecidere greges, et fluxit ad omnes
Improuisa salus, quam corpore fusa sereno
Luminis umbra creat, dubiaque a morte remoti
Erexere caput: sed non deprehendere uisu
Autorem potuere boni, quibus ardua uirtus
Occultat quam prestat opem, resq. ante paratur,
Quam spes ulla foret, furtinaque premia uite
Dat medicina latens, et anhelu corporis æstus
Ignaro languente rapit, quam nescit adesse,
Qui uenisse probat, crescitque potentia facti
Agnitione carens, cuius splendoris imago
Omnia peruolitans, tactuq. nocentia mundans
Stat donis fugitiua oculis, et munere plenos
Liquit ubique toros, hostesq. a sensibus atros
Proijcit, ac nebulis larualibus exiit artus,
Icitus, et curas hominum de calle frequentans
Excute Petre gradus: tecum medicina salutis
Ambulat: adde uiam: spes est ad gaudia uelox
In pedibus non esse moram: tua semita uita est.
Si properas iam nemo iacet: tu motibus umbra
Corpora cuncta leuas, atque hoc simul inscia uoti
Sumit turba tacens: quod cum rogat accipit unus,
Quæ-

Querite quos agitat tanti reuerentia facti
Quid typicum res ista ferat, librisque uolutis
Noscite quod soli est concessa gloria Petro,
Quæue sub hac specie lateant documenta uidete,
Quæ tentabo loquens, et si datur ista facultas
Aridus ut magnas impellat riuulus undas.
Rursus ab antiquis ueniunt miracula causis,
Firmior in cunctis capitur substantia rerum
Corpore sensu suo, sequiturq. a corpore certo
Funditur, et solidam non terminat umbra figuram.
Sed tamen ipsa sibi precedere corpore signat.
Ecclesiam terris colimus, quam proderet nulli
Ætheream dubitasse licet, sed uerior illa est:
Quæ super astra manens cælestis et alta uocatur,
Hæc in transcurso dubij quæ cernitur orbis,
Ad uitæ datur esse uiam, spatioque sub isto
Destinat æternæ quos colligit, atque probatis.
Hinc, iter est excelsa sequi regit agmen utrumque
Petrus, et hinc ductis sortis dat sydera turmis.
Ut patuit per uerba Dei, quod solueris inquit,
Quodque ligas terris, sic uinctum siue solutum
Æthere perdurat, cuncta hæc quæ cernimus aruis
Ergo figura foret, firma est qua nubila gestant.
Petrus utrūq. regens, ibi corpus et hic parat umbrā
Ut quos hic uitæ, noxijsque resolverit ægros
Innocui ducantur ei, quæ permanet astris,
Susceptura pias hac emundante cæternas.

Apo-

Apostoli a Iudæis in carcerem, ne prædicarent, coniecti ab Angelo liberati et in templo mane reperi.

Interea templi zelo mordente priores
Ecclesiam creuisse dolent, animeque colonos
Ne spargant, quod corde metant, in sede relegant
Carceris, ut desint nascenti surcula messi.
Angelus adueniens, tenebrosa uolumina noctis
Repulit, et subito micuerunt antra sereno.
Erumpensque dies alieno tempore sanctos
At templum facit ire uiros, sed cardine fixo
Irrita signato custodia permanet antro,
Stansque suis foribus uallante crepidine carcer
Clausus, Apostolicis uestigia pandit aperta
Gressibus, et uigiles illudit ianua fallax.
O nunquam neglecta fides, cui subiacet illud,
Quod natura negat proprijs quam legibus uti
Non sinit omnipotens, quoties iubet ipse uicissim
Posse quod insolitum fieri, mirata perurget.
Si quis adhuc fragili meditatur pectore Thomam,
Hinc documenta petat: quia tunc penetrata recepit
Ianua clausa Deum. mirum est si corpore portam
Sic adeat, quem uirgo parit, quem uiscera matris
Integra concipiunt, humanam quæ rogo carnem
Sumere causa fuit, nisi suscitetur? inde reuersus
Exhibuit pro testa latus, nostrique fauillas
Corporis exemplo proprii docet esse nouandas
Vulneribus sua membra probans: modo Didyme discis
Quam fuerit dubitasse nefas: an fecerit auctor
Quod nobis licuisse uides, si uoluere sensu

Cura

Cura subit quod Christus ait, non indiga vocis
Est species: cur has sancti liquere latebras.
Dixit opima parens hos luminis esse ministros,
Et candelabri positas velut arce lucernas
In tota fulgere domo, nox nulla retentat
Quos lumen lux ipse vocat, qui dona ferentem
Et testem meruere Deum, qua lege cauernis
Occulerit locus ille suis tot in ordine soles,
De quibus ut tenebras pulsus erroribus orbis,
Vinceret, eternam meruit cognoscere lucem.

Septem diaconi ab Apostolis electi, qui mensis
populo ministrarent, ne ipsi huiusce-
modi occuparentur officijs.

Iura ministerij sacris altaribus apti
In septem statuere uiris, quos undique lectos
Leuitas vocitare placet, quam splendida cepit
Ecclesia fulgere manus, quæ pocula uitæ
Misceat, & latices cum sanguine porrigat agni.
Hoc numero delatus honor sublimia secum
Sacramenta gerit, per quæ me longius ire
Non patitur mensura viæ, ne plura locutus,
Inueniar dixisse minus, sit cura ministris
Officium librare suum, quo laudis amictu
Hunc deceat lucere chorum, quem mysticus ordo
Consecrat in numero, cui dant celestia formam,
Promissum seruabo modum, venerabilis orbi
Cætus ait: verbis potius nos conuenit omnes
Quam mensæ captare cibos: o gloria diues
Oris Apostolici, numquam permittere plebem

K

Vir-

*Virtutum sentire famem, dispersa talenti
Crescere summa solet, commissa pecunia linguæ
Displicuit cum sola fuit: locus indicat iste
Quod meliora rudi sint populo fercula mentis
Quàm fuscæ per membra dapes, lauteq. peritum
Nutrias ingenium verbi pinguedo superni.
Nam quid corporeæ prosunt alimenta saginæ
Esuriēte animæ? cuius ieiunia pasci
Semper ab ore decet, mensam vt tendamus ad illam
Vberibus verbis ad quam conuiuia recumbit
Qui vestis candore nitet, vt fulcra beata
Deserat abstractus quisquis deformis ad illa
Eloquio sordente venit, ferat esca salutem
Progrediens de pane poli gula pectoris ipsum
Ambiat, atque animi pleno gustare palato
Interior festinet homo, ne vilior esset
Causa relicta tamen claris tractanda ministris
Creditur, & numerum tenuit preciosa supernum.*

Stephanus prothomartyr lapidibus a Iudæis
obruitur, qui ad Sauli pedes vesti
menta sua deposuerant.

*Emicat hinc Stephanus primus q in agone coronâ
Nominis hæres habet, de quo prænuncia palmæ.
Vox cecinit quod causa dedit: sere prælia martyr
Felices habitura neces, vbi gloria pœna est
Et cadere est ortus, iugulisq. parentibus æuum
Nascitur, æternæ complectens munera vitæ,
Vitæ principium fuit en sine fine beatæ,
Sic meruisse mori lapides Iudæa rebellis*

*In Stephanum lymphata rapis, quæ crimine duro
Saxea semper eris. hunc deniq. Christus adoptat,
Ad quem miles ouans per vulnera sacra vocatus
Sanguine fecit iter, cupiensq. in præmia victor
Hac properare via, niuei metitus honorem
Callis, ad excelsi pergit fastigia regis.
Et per tot lapides petra coniungitur vni
Quis furor iste nouus nulli feritate secundus?
Parcere nolle pio, iurantibus acta lacertis
Saxa iacis: parat ille preces nec respicit unde
Grando nefanda cadat, qui tempore mortis amicæ
Pro populo peccante rogat: licet omnia tecum
Tela feras, silicesque graues, et pondera libres,
Quem perimis uicturus erit, qui sine colono
Seminat exemplum, quo surgit uinea Christi
Et calicem Domini conuiuia festa coronent.*

*Lumina cordis habens celos conspexit apertos
Ne lateat quod Christus agat, pro martyre surgit,
Quem tunc stare uidet confessio nostra sedentem
Cum soleat celebrare magis: caro uincta tonanti
In Stephano fauet ipsa sibi, dux præsciis armat,
Quos ad dona uocat: ne quis hic dimicet anceps,
Corpus in arce Dei patuit pro munere testis.*

*Ad Sauli posuere pedes uelamina seui
Infernum quod hebraeus ait. iam constat utrisque
Hinc meritum sentire suum, cum sidera martyris,
Carnifices infirma petunt sors prima reuelat
Exemplumque creat, quod talia bella gerenti
Hoc de fonte fluit: sic occidentibus ut mox*

Tartara succedant, morientibus astra patefcant.

A Petro et Ioanne plurimi baptizantur, quibus Spiritus Sanctus adfuit, et de Simone mago.

Sæpe sibi socium Petrus facit esse Ioannem
Ecclesiæ, quia uirgo placet: quo denique iuncto
Samariæ uicina petens baptismatis undis
Ablutas signauit ones, quibus adfuit almus
Spiritus, et uarias fecit procedere linguas.
Fonte quidem lotus, sed non in pectore mundus.
Hic fuerat Simon ille magus, quem prodidit orbi,
Pœna sequens nescisse fidem: contractibus auri
Munera vult æquare Dei, nummisque referre
Quod pretio mercator emat, quem talia Petrus
Attentare uidens, quis nam te perdit dixit,
Mouit ad ista furor? Domini quod gratia donat
Vt uenale putes: sensu hoc, non sumitur auro:
Nec licet ut calum corrupta pecunia quærat,
Quam terræ seruator amat: tibi nulla profecto
Hac superest in sorte quies, nec ad ista uenire
Tu poteris pollute dolis, qui cordis amari
Felle tumens aliena petis: namque atria mentis
Spiritus illa subit, quæ simplicitate nitescunt,
Hac de uoce sacræ lux est manifesta figuræ.
Ecclesiæ speciem præstabat machina quondam
Temporibus constructa Noe, quæ sola recepit
Omne genus, clausisque ferens baptismatis instar,
Cum uaga letales pateretur turba procellas,
Ad uitam conuertit aquas: simul ipsa columba
Diluit et coruum, sed non concordia mentis

Fecit

Fecit utrosque pares, hunc guttura plena rapina
Subduxere uiæ, cupiensq. in funere pasci
Nil potuit uitale sequi. redit ales amica
Frugibus et nullis succumbit naufraga lymphis
Nutriri de morte timens, studioque laboris
Dat documenta pij: quanto teneatur amore
Plus operi deuota fides, rostrique modesti
Tignus oliua fuit: dilectio semper in ore
Fructum pacis habet: uolitant in fluctibus ambo
Ex uno sanctoq. sinu: seruantis in aluo
Purganti uellante freto, tamen exsulat unus
Et reditu cessante perit: non ergo saluti
Sufficit unda lauans, nisi sit sine felle columba,
Qui generatur aquis, Simon hic baptismatis undam
Contigerat, sed coruus erat: sua lucra requirens,
Quæ numquam meruere Deum: qui limine templi
Vendentes arcere solet: meliora sequamur.
Petrus ad ista uocat, qui filius esse columbæ
Dicitur ore Dei: meritoque hac matre creatus
Ecclesiæ sublimat opus: de munere prolis
Nomen habet genitrix: quod Spiritus eligit almus
Alitis innocuæ dignatur imagine cerni.

Philippus ab Angelo admonitus, ut Eunuchus reginæ Aethiopum thesaurario obuiam proficiscatur, baptismi gratia.

Angelus alloquitur plenum uirtute Philippum
Australem celerare uiam, qua spado ingatis
Aethiopum pergebat equis: qui fidus in aula
Reginæ seruabat opes: uolat axe citato

K 3 Gau-

Gaudia fixa petens, curruq. merebitur ipso
Errorum iactare rotas. o quanta bonorum
Semina percipies, qui tam pretiosa lauacri
Sumere dona venis, steriliq. in corpore condis,
Quod fructum meliore metas: impone Philippum
Lampadis os quod Hebreus ait, qui mētis honorem
Nomine testō probat, inuat hunc audire magistrum
Discipuli qui iura docet, dabit ipse Prophetæ
De quo verba sonant, cumq. omnia fecerit olim
Qua fuerit nunc parte satus: si credulus audis,
Et tibi naseetur, tuq. inde renasceris illi.
Conspēctis properanter aquis ardescere cœpit
Eunuchi sœcunda fides, qui gurgite mersus
Deposuit serpentis onus, plaustrōq. cucurrit
Helie meditatus iter. non parua figura
Causa sub obscuræ religionis imagine lucet,
Comprobat omnipotens tadarum fœdere Mosen
Æthiopem sociasse sibi, quem dogmata produnt
Postea cum Domino vicinus ore locutum,
Quid mirum si legis amor, tunc crescere cœpit
Ecclesie coniuncta fuit, quod sponsa perennis
Hac veniat de gente magis: nec cantica celant
Quæ fuscâ pulchramq. vocant. hæc pergit ab austro
Æthiopum qui torret humum Salomonis in ore
Pacificum laudare suum, quo nomine dudum
Signatum est quod Christus habet: iam debita mūdo
Custodem præmittit opum: quo pignore gazas
Incipiat proferre suas. Thesaurus in illa
Quis potior quam fontis honor? quod ditius aurum

Quam

Quam locuples sub corde fides? quam denique recte
Præuius huic spado est, quo procedente libido
Pellitur, & capiunt celestia regna pudici.

Sauli conuersio ad Christum, eiusque ab
Iudæorum in fidijs euasio.

Saulus acerba fremens cōmittere bella Damasci
Iudæa feritate parat, sed amabitur agnus
Quo properat sœuire lupus, fors lata ruine est
In qua culpa cadit: didicit de corpore lapso
In mentis iam stare gradu: cum lumina claudit,
Pectora tunc aperit: cæliq. agnoscitur auctor
Discedente die: quantum meruere tenebræ.
Post oculos maiora videt, mirabile seclis
Exemplum dedit alma fides. Anania furorem
Excutit, o noua palma, lupum domat ille rapacem
Hebræus quem dixit ouem: clamabitur orbi,
Hoc præcone Deus, legisq. exutus ab umbræ
Sub qua cæcus erat: terras lucebit in omnes
Perpetuo de sole calens: ne desine Saule
Hunc celebrare diem multorum lumine plena
Nox datur ista tibi: tuq. hic tua nubila portas
Vt mundi purgare queas, nunc plena figuris,
Interius documenta sequar: tectumq. latebris
Aggrediar proferre iubar, quod tempora Saulus
In tenebris triduana gerit: facit esset fidelem
Exempli mensura sui: tandemq. coactum
Pana magistra docet: Dominum ne respuat ultra.
Post triduum superasse chaos: cum cæperit ipse
Sic visus reparare suos: quod ab orbibus atris

K 4 Et

Et squamæ cecidere graues, natura quod anguis
Ferre solet: ratione viget: Iudæa venenum
Semper ab ore vomit crudelior asside surda,
Perfidia coluber synagoga sibilat antro,
Discipulis Saluator ait: calcabitis angues,
Turior obsequijs vt sit cælestibus actus.
Vipercum iacit ante nefas, & prælia doctor
Mox meliora gerit: qui cum superasset iniquas
Insidias meruit clausis enaderes portis.
Sporta solet texti iuncis palmisq. uicissim.
Tegmina dat Saulo retinens in ore figuram
Ecclesie, nam iuncus aquas, & palma coronis
Semper inest: iuuat ecclesiam baptismatis vnda
Martyrijq. cruor: dudum vescente caterua
Nutriti sub dente cibi: distendere septem
Sportarum cæpere sinus: tot in orbe profecto
Ecclesias scriptura canit: quod spiritus illic,
Sic operator adest: & signat nomina virtus
Cum tamen ecclesiam celebremus in omnibus unam.
Protegit ergo virum species, cui militat ipse
Vas in uase manens: atque hac duce tutus ab hoste
Egreditur, cunctis doctor qui uincit in armis.
Petrus ad Lydam venit, atque ibi Aeneam paralyticum
curat, credunt in Christum qui aderant.

Peruigil excubijs commissi Petrus ouilis,
Postquam cuncta uidens, lustrauit in ordine sanctos,
Per Lydia tulit ora gradus, ubi mænibus astans
Respicit Aeneam defunctis uiuere membris.
Atque anima nodis laxata mole solutis,

Non

Non moriente mori, surgens paralytice dixit,
Vectorem compone tuum: ne credere tardes,
Officium portare diu: quo munere vocis,
Stringitur insolidum, qui fluxerat antea neruis
Tunc iterum formatus homo, longiq. cadauer
Temporis, extinctos ad vitam subrigit artus
Seq. leuans, vacui linquit monumenta cubilis,
Quod misero pars mortis erat: plebs cuncta per illam
Cæpit stare viam: multisq. superuenit ampla
Vnius languore salus, tactoq. liquore
Expulit inclusi sua mox contagia morbi,
Fonte lauans animas, alieno robore firmat.
Eloquar hinc sacra quæ sint arcana figura,
Si mihi corda mouet: cuius vox corpora reddit.
Octo quod annorum languoris proditur ætas,
Iure per hoc tempus membris defecit adeptis,
Antiqua sub lege iacens, iugulantia quippe
Vulnera semper habent, quorum sit saucijs infans
Octauo veniente die, sanauit ab illa
Parte grauem, lacerumq. diu discrimine carnis,
In liquidis solidauit aquis: octauus vt ægrum
Solueret a plagis, extincti corporis annus,
Quo numero veniente die: solenne resurgens
Iam Christus sacravit opus, stat temporis usus,
Sed voto meliore redux: hinc vulnera serpunt
Hinc ablata ruunt: ibi subdit regula pænis,
Hinc purgat medicina uadis, spatioq. priora
Dudum laxa neci stringuntur membra saluti,
Signatis etiam numero paralyticis annis

Ille

Ille iacebat iners, cui proxima mota Siloe
Heu nullas præstabat aquas: piscina ligata
Porticibus Iudæa fuit: nanque atria quinque
Ad sua claustra tenet per quinque volumina Mosis
Legis adepta modum: cuius circumdata gyro
Debilis æternum uidit sine munere Iesum,
In libris ægrota suis, hinc eripit unum,
Qui ueniens peccata tulit, quam rite figuram
Mundus ubiq. gerit, quem postquam sabbata soluens
Impulit ad fontem, superauit gratia legem.
Petrus ad Ecclesiam reuocat documenta magistri,
Cuius in orbe manu paralyticus exsilit unus
Et gradiente fides sua uincula proijcit orbis.

Petrum in Ioppe Tabitam, quæ & Dorcas
dicebatur, ad vitam reuocat.

Te quoque laude potens, cælestibus inclyta signis
Carminibus Ioppe canimus: qua sede Tabita,
Mansuras fundebat opes, & semper egenis
Munere mater erat: quæ uita tempore clauso
Ponitur in medio lacrymis plus lota pheretro
Post funus uictura suum, fiducia Petrum
Euocat ille gerens diuini pignus amoris,
Ut numquam pietate uacet quod uota requirunt
Præstaturus adest: lugentia tectâ petenti
Stant inopes, uiduiq. greges, & brachia monstrant
Exuijs onerata suis, quas Dorcadis ipse
Texuerant, dederantq. manus: o qualia feruens
Implorat fomenta dolor: non murmure tristi
Affectum pietatis agunt, nec ab ore frequentant
Instru-

Instrumenta precum, quidquid bona facta merentur
Officijs uoluere loqui: uocisq. repulsam
Elegere suæ: lateant ne uulnera cordis,
Quæ lacrymis fecere uiam, sacunda gementi
Materia est dixisse nihil, nimiumq. sonora
Causa petit quod lingua tacet, nec cessat ab aure
Clamosa pulsante fide, qua Petrus aditur
Qui mentes audire solet, iubet ocys omnes
Ire foras, flexoq. genu sit pronior aruis.
Tunc magis alta petens: Oratio fusa tonanti
Mox super astra uolat proprijs quia clauibus intrat.
Dic ubi sunt mundana tuæ sapientia leges?
Qua uirtute negas in se corrupta reuerti?
Quæ uitam de morte uides: ut munera Petrus
Sentit adesse Dei, quibus est reddenda saluti,
Quæ defleta iacet, satur conuersus ad illam,
Surge Tabita: uocata redit, luci q. reducta
Se stupuit super esse sibi: quam protinus ipse
Prendit, & erectam, turbis gaudentibus offert.
Illa manus meruit Petri contingere dextram,
Pauperibus quæ larga fuit, qua uita reuertens
Cetera membra leuat, corpusq. itura per omnem,
Hanc subiit, quæ causa fuit: si iure mouemur
Instaurata dies animæ pater apta figuris.
Quam nimis antiqui depressoerat umbra pericli
At uocem conuersa Petri: caput ante grauatum
Legis in obscure gremio, uelut altera surgens
Ecclesia presente leuat, tenebrasq. repellit
Lux operum comitata fidem, quæ legis ab ore

Non

Non fuerat promissa salus : quia fonte renatus
Gratia perpetue cœpit dare munera vite .

Cornelius Centurio , Angelo nunciante
ad Petrum mittit .

Cæsarea venerandus erat Cornelius vrbe
Gentili de stirpe satus , quem dedita caussis
Vita pijs sacrauit aquis , cœpitq. gerendo
Credere , qui gessit quidquid baptismata lotis
Consuevit præstare fides : nam missus ab astris
Angelus hunc adiens , summi in conspectibus inquit,
Stant Domini : quas spargis opes : quæ uerba precaris
Præmia ne desint virtutibus , accipe certam
Huc Petro ueniente viam : sic uoce coruscans
Nuncius æternis fixit mandata lauacris .
Nona fuit tunc hora magis , qua rectius hora
Prodiret iam trina fides : quod tertia simplex
Hoc iterum ter trina docet , sacramq. figuram
Singula ter faciunt , & ter triplicata fatentur .
Hæc est nona potens oculos , quæ reddidit orbi
Post tenebras remeante die cum protulit ortum
De radijs lux nata Crucis , cunctosq. repleuit
Hoc sine fine iubar : nam mundum constat onuslum
Gentibus esse locum , quibus in baptismo lotis
Plena repurgato fulserunt lumina mundo .
Hanc solet ille sequi denarius omnia donans ,
Quæ præcepta decem seruantibus arbiter offert,
Nec sinit ut tardos præcedant ære priores
Temporis huius opem , quam sacri fontis adiuit
Præuius . o vinam nostræ petat actio vite ,

Morta-

Mortalisq. sibi studium proponat origo ,
Vt credentis amor rerum speculetur honorem
Et serat exemplum meritis , qui præbuit undis .
Iamq. capax fidei Cornelius indice voto
Ad Petrum tres ire iubet : confessio trina
Sic veniet generantis aquæ , numerumq. per ipsum
Europæ atque Asiæ Lybiæq. tenebitur oris .

De vase omnis generis animalium pleno e cælis
ante Petrum demisso .

Ardua progreditur cænacula Petrus adire
Iam medio torrente die , locus instruit altus
Despiciensq. solum Petrum cælestia semper
Non terrena sequi : sexta quoque circulus hore
Detegit ætatem , qua Christus uenit in orbem
Largiri saluantis opem , numerusq. dierum
Prætulit exemplum , quo condidit antea mundum ,
Quem uetat hac ipsa ueniens ætate redemptor
Peccati ditione premi : sic denique sexta
Fertur & illa geri : sessus de calle magister
Cum putei super ora sedens , per vasa puellæ
Pocula querit aquæ : requiem facturus ubique
Ecclesiæ de fonte suæ : qua Petrus in hora
Esurit , ille sitit pius ad sua dona magister
Addere semper amans , cui nominis auxit honorem,
Dat pariter nutrire fidem , letabitur orbis
Hac saturante fame , quæ munere pinguior omni
Deliciosa fluit , nullumq. reliquit inanem
Perpetuas latura dapes , qui soluere nosli
Excute Petre meæ retinacula tarda loquelæ .

De-

Deq. tuis epulis exhaustę porrige lingue.
Clauiger ethereus celum conspexit apertum
Vfus honore suo demittitur inde figura
Vasis: ut in terris sit uisio, corpore Petri
Omnia posse capi: qui quidquid sumit edendum
Ecclesię facit esse cibum: presertur imago
Quattuor ordinibus se summittentibus una
Ecclesię forma est, quę quattuor eminet orbis
Partibus, & laxat totidem preconibus ora.
Omne genus retinens uolucrum pecudumq. ferarum
Reptilumq. simul mortalibus ista coherent
Ex meritis, utiqs. suis: patet ergo quod auctor
Iussit in Ecclesię transfundi uiscera gentes,
Macta et mādūca, dum precipit: abstrabe quod sunt,
Et tibi fac similes, qui uertitur alter habetur.
Deniq. Saulus obit quia Paulus uiuere capit
Absit Petrus ait: quanta est reuerentia sancta
Legis, & esuriens oblatas respuit escas,
Ter sonuit Domini uox: quę dictata saluti est
Hoc genitor, natusq. simul, sanctusq. peregit
Spiritus, huic fidei pugna cadit Arrius unum
Personas tres esse negans. Sabellius unum,
Sed patrem confessus ait, qui, deinde nicissim
Filius & sanctus dicatur Spiritus idem.
Sed totus sit ut ipse pater, quodq. ordine trino
Continet unus apex, hic diuidit, ille relinquit,
Victus uterque iacet, nam iussio trina monentis
Personis numerum uirtutibus indicat unum,
Quo uocat imperio gentes, hoc credere fas est,

Si uolumus complere fidem facis omnia Christe
Sanguine munda tuo lateris, qui fluxit ab icu
Discretę coniunctus aque, maculosus oberrat
Anguis et extinctum lymphis gemit esse uenenum.

Petrus Hebraice, Latine agnoscens dicitur,
a Cornelio accitus, eum baptizat.

Comperit accitus quę sit sua uisio Petrus
De merito qui nomem habet: nam Petrus Hebræo
Agnoscens sermone sonat: pro munere Christus
Sic uocitare dedit, quo cognoscente patefcat,
Descendit uisurus eos, quos miserat illuc.
Qui laticum quęsitor erat, descendere Petrus
Dicitur ad plebem ueniens: gentemque nouellam
Quę nec dū cognorat aquā: pars mersa profecto est
Sacro fonte carens, cuius uia ducit euntes
Ad patrię melioris opem: qua pergere cessans
Non intrat quo uita uocat comitantibus iisdem
Cornelij properat, cęlestia regna daturus,
Sanctificare domum, genibus quem poplite flexo
Non sinit aduolui: gratis dare munera suetus
Arcet honoris opus: caput hinc nouus erigit orbis,
Qui percussus eras antiqui dente parentis,
Natalemque tibi fons reddidit edite rursus
Ne preme colla tuis alienis libera culpis.
Vt primum fari sublimia dogmata Petrus
Cępit, et æterni mysteria pandere Christi
Magnanimes stupuere iuri, uocemque sequentes
Inuenere uiam: quid non credentibus offert
Indubitata fides? cui numquam munera tardant,

Nec faciunt diuina moram : mox spiritus almus
Indulgens variis opulento munere linguas
Compleuit, sine more domum baptismata frequentat
Petrus, vt ablutos flammis, purgaret in undis.
Exemplo caret iste locus, quos spiritus almus
Præuenit, quas sanxit aquas, vitalia semper
Addere dona solet, solisq. ex fonte renatis
Imposita properare manu: gerit ista vicissim,
Ne quisquam putet esse suum, meritisq. venire
Quod variat qui sponte parat: nam spiritus almus
Nescia mensure fert præmia plusq. ministrans
Quàm sperantis erat: præcedit gratia votum.

Petrus Hierosolymam reuersus, ac interrogatus
de gentium salute, respondet.

Peruenit hinc abiēs sublimem Petrus in urbem,
Quæ retinet vexilla Crucis; plebs cuncta requirit
Gentibus unde salus: aperit quibus omnia doctor
Subiungensq. monet: numquam fas esse negari
Quæ ueniunt bonitate Dei: sententia voce
Digna pij monstrare palam custodis amorem,
Vt velit ad cunctos celestia regna patere,
Qui tenet has sine fine fores: quid turba querellis
Gaudia nostra teris? non sunt noua munera Petro
Tot vicibus signata prius: cum nominis almi
Huic Christus dat laude frui: quem iura locauit
Ecclesiæ portare suæ, cum littore naues
Prospiciens adstare duas, præcepta ministrans
In Petri uult puppe vehi synagoga profecto
Sicca remansit humi: postquam doctrina magistri:

Eccle-

Ecclesiæ dedit alta sequi, stat perfida terris
Iam pelago currente fide sua quippe figura
Hæsit utriusque rati. Ioseph Iudæa vocabat
Hunc natum cui Petrus ait: Tu Christe probaris
Filius esse Dei, pars hæc defigitur aruis,
Quæ cecidit terrena sequens: processit in altum,
Quæ creuit diuina loquens: cum pisce sine ullo
In tenebris captura fuit: nam tempore lucis
Lux qui Christus adest, spoliat vada salsa draconis,
Vt cunctos ad littus agant sacra retia fontis,
Et de carulei rapiantur fauce profundi.
Nam mare mundus erat, cuius de gurgite Petrus
Humida lina trahens, verbo piscante carinas
Compleuit maiore sinu: quia turba duobus
E populis ventura foret, gentesq. leuauit
Tunc famulante salo: plenaq. in puppe satetur
Ecclesiam cuius placida statione recondit,
Quod Domini sermone capit, qui dixerat ante
Esse alias, quas quærat ones, has nempe parabat,
Quas nunc rite uocat, per quas clementia Petri
Congregat athereis humana peculia septis.
Non deerit sua fama locis. Petrus omnia prendens
Bethsaïda satus vrbe fuit, quæ nomine Hebræo
Venatorum est dicta domus quam verus ab illa
Ecclesiæ venator adest: qui cuncta peragrans
Cinxit, & ad fidei collegit retia gentes.

Angelus noctu in carcere ingressus, Petrum ruptis vin-
culis, omnibusq. Ianuis patentibus, liberat.

Claudatur obscuro, sed non sine lumine Petrus

L

Car-

Carcere, nec possunt tenebræ caligine surua
Ecclesiæ celare diem: commune per omnes
Supplicium timor ille facit: custodia Petri
Publica pœna fuit, proprium sed Pastor ouile
Seruato custode regit, quem dicit honore
Ter Dominum confessus amor, de nomine Petra
Nomen Petrus habens, æterna vocabula portat
Fundamenta gerens numquam passura ruïnā:
Expectate tuis, cunctaq. in tempore charus,
Et nobis iam Petre ueni, simul omnibus exi,
Quos stimulat nunc cura prior: iam nocte profunda
Angelus astra ferens ergastula candidus intrat
Sc comitante die: celi ueniente ministro
Carceris umbra fugit, pulsæ periere tenebræ
Lucifero radiante nouo: color exsulat ater,
Et mutatæ uident nocturna crepuscula solem.
Custodum uallante manu inter uincula Petro,
Corpore somnus erat: sed cum uigilaret in illo,
Quæ nescit dormire fides: hoc cantica clamant,
Dormio corde uigil, læti documenta figuræ
Discite, qui liquido meruistis fonte renasci,
Et quæ forma manet sacrata in corpore Petri,
Cernite corde pio: docet hanc virtutis apertæ
Angelus ipse uiam, tangens, latus impulit, in qua
Ecclesiæ stat parte caput: qua nuncius ortam
Nouerat, inde leuat, lateri subnexuit arcæ
Ostia sancta Noe clausis animalibus, hinc est
Diluuio uastante salus producitur Eua
Dormitante uiro lateris generata propago

Nomen habens vitæ, si numquam culpa fuisset
Sic mansura magis: Christus post mysticus Adam
Dignatus dare mēbra cruci, atque in carne perēpta
Morte premi, qua uita redit, noua dona liquoris
Per lateris sacravit iter: nunc Angelus illa
Petrum parte uocat, mens credat ut omnis in ipso
Ecclesiæ constare decus, teneatq. superno
Assertore fidem: quo calciamenta monente
Hi meruere pedes, tetigit quos dextra magistri,
Quæ totum mundauit aquis: gradientibus illis
Conclusæ cessere fores: putat omnia somno
Ludificante geri, cui præmia uera parauit
Maestas ignara doli: iam ferrea claustris
Porta patet, rigidi laxant sua uincula postes
Gentibus abscondens duræ feritatis acumen.
Aspera cuncta domat, ne ianua fixa vetaret
Orbis iter, quo cursus erit: dic gloria rerum,
Ferrea quid mirum si cedunt hostia Petro?
Quem Deus æthereæ custodem deputat aulæ
Ecclesiæq. suæ faciens retinere cacumen
Infernum superare iubet, mox liber ab hoste
Diuinum celebravit opus, quem prima puella
A tenebris remeare probat: quia sanguine Christi
Rem dedit esse parem: uisus adit ipse resurgens
Femineos: loquitur redeuntis gloria carnis
Ad sexū, quæ mater habet, patet hinc quoque uatē
Ecclesiam sensisse suum: quæ gaudia portet
In cunctum diffusa gregem: quis talia fando
Explicit, aut uerbis attollat pondera rerum?

Maximus ille pavor gelidos qui stinxerat artus,
Lætitię mensura fuit : manet omne per ævum
Pignoris huius apex : & sideris obtinet instar
Corpore quod Petrus sacravit , & Angelus ore
His solidata fides : his est tibi Roma catenis
Perpetuata salus : harum circumdata nexu
Libera semper eris : quid enim non uincula prestant,
Quę tetigit qui cuncta potest absoluere ? cuius
Hęc invicta manu uel religiosa triumpho
Mœnia nonnullo penitus quatientur ab hoste
Claudit iter bellis , qui portam pandit in astris .

LIBER SECVNDVS

Paulus iubente Spiritu sancto Paphum petit, ibique
obcæcato Mago, proconsulem
Christo lucrificat.

SPIRITVS accensam uerbo radiante lu-
cernam
Sub modio lucere uetans, secernite Saulum
Dixit in oris opus, quem mox sacravit euntē,
Imposita Petrus ille manu : cui sermo magistri
Omnia posse dedit , Cyprum, Salaminaq. linquens
Pergit adire Paphum : quę fertur amoribus olim
Dedita, sacrilegæ mansisse libidinis antrum,
Aligerosq. vagos studio coluisse procaci.
Hinc operum procedit apex, quia gratia maior
Ad delicta uenit , culpas huic posse remitti .
Exemplum iam Paulus erat, qua splendida laudum
Materia est adiecta viro : primordia casta
In luxus regione scriit, fructusq. pudicos
Multiplicat lasciuius ager : cui nescia post hæc
Difficilisq. foret , cum sic uideatur , honestas
De turpi cœpisse loco , pars ne qua vacaret
A meritis ieiuna, tamen molitur iniquus

Eloquio certare magus, contraria semper
Virtuti fecere viam: iaculata retorquens
Ecclesiæ bellator ait: fallacia monstrat
Quo pereas genitore satius, confinia mortis
In tenebris patiere tuis, neque cernere solem
Tempus adusque datur, rerumq. attendere formas
Artificem quibus esse negas: tunc nubila vultum
Ceruleis fixere notis, & pectoris atri
Venit in ora color: quærit iam calle negato
Quo duce tutus eat: cuius pede gressibus instet
Quis tribuat miseratus opem, vacuasq. per auras
Erroris palpaui iter, Proconsule Paulus
Mox didicit lucere fidem, cui causa videndi
Nox aliena fuit: non sunt nona Paule, salutis
Obsequio tenebris lucem bene surgere: nostri
Omnia secretam referant documenta figuram,
Si libeat vigili pulsare latentia sensu.
Iure docens Paulus, miracula condere capit
Ex oculis, iubar unde sui micat altius oris
Amisso crescente die, sic nuper iniquum
Subdere dignus erat, tenebrisq. fatentibus hostem
Vincere qui cæcus meruit sine fine videre.

Paulus Antiochenam Iudæorum Synagogam adiit
ibique de figuris veteris Testamenti, &
de Christi aduentu ad Iudæos
habuit orationem.

Antiochi dictam de nomine uisitat urbem
Paulus, et extemplo properat dare verba cateruis,
Quas Synagoga tenet, dextraq. silentia mandans,

No-

Nostis ait: patribus tellus Aegyptia nostris
Qua posuit feritate iugum, crudelibus aruis.
Quos rapuit per signa Deus: quibus omnia cedens
Mutauit natura uices, cum virga fugauit
Terga maris fluctusq. suis fleuit exsul ab oris
Pulvere de calle placens, pontiq. facultas
Obsequio est subiecta pedum, redeunte profundo
Naufragium factura reis, quæ uertere iussa
Per varios sua iura modos, hic strauit arenas,
His cumulat aquas, iussus via. fontibus unda.
Cum percussa silex uenis spumauit apertis
Aequoreos enixa lacus: de vertice sicco
Fluminium largita uadum, non pristina morem
Gessit origo suum, ueterem nec præbuit usum
Dona nouella ferens, quam lex æterna coegit
Non innata sequi, disunctaq. semina monstrat
Posse dari de rore dapes: de caute liquores.
Nam ne pauca pijs fluere miracula caussis,
Saxa vomunt latices: & inundant nubila panes,
Aerensq. liquor solidis induruit escis,
Quæq. diu uacuas tenuerunt agmina fauces,
Frugiferis saturantur aquis, nimbiq. coloni
Dant epulas pluuiamq. uorant, et manditur imber.
Sic iniuncta manus: sic gratia plena creantis
Scit querulos nutrire greges, & ponere sacros
In patria meliore choros: ut uentris amari
Fructus ad æternæ florescat semina uitæ.
Dauidica nam stirpe satus genitrice Maria
Christus adest, quem tota canunt oracula vatum

L 4 Ven-

Venturum sub carne Denm : seseq. creantem
Virgineos intrare sinus . Euoluite quidquid
Sabbata vestra tegunt , typicæ documenta figuræ
Perspiciatis fulgere sacri præsepibus agni .
Cuius ab igne senes hausierunt dicta Prophetæ ,
Et dedit ante loqui quod cæpit postea nasci .
Clamauit uirtute potens Baptista Ioannes .
Non ego sum , post me ueniet : cui tangere non sum
Calciamenta pedum dignus : neque soluere summam ,
Quæ ligat excelsas humilis corrigia plantas .
Quàm bene vox Pauli cecinit præcepta lauacri
Termiscens antiqua nouis : nec epistola cessat
Hæc iterare docens : patres baptismo nostri
In rubro sulfere freto sub nomine Mosæ
Per legem , cum petra simul sequeretur euntes .
Nam petra Christus erat . Quid adhuc gens dura re-
In libris sonat ecce tuis : ne credere tardes . (quiris?
Consule signa maris , quæ mystica dona susurrant
Temporibus ventura crucis , cum sanguine Iesus
Tinxit aquas , laterisq. vno de vulnere fluxit ,
Quod vitæ tria dona daret : rubor equoris ille ,
Causa futura fuit : sic conditor abluuit omnes ,
Sic emit , hic pretij color est in gurgite pontij ,
Apparentq. in uado miracula debita ligno .

Paulus petijt iterum Iudæorum Synagoga ,
de Christi passione , & resurrectione
predicaturus .

Sæpius obscuris radios infundere feruens
Mentibus , hæc rursus memorauit in ordine Paulus

Post-

Postquam signa Dei carnis restitus amictu
Christus ubique dedit , faciens manifesta , quod orbis
Venerit ipse salus : stimulis agitata furoris
Impia turba fremens , petit hunc a iure Pilati
Suspendi , figiq. cruci : terrena propago ,
Vota quod optandi non possunt omnia ferre ,
Sponte salutiferi cesserunt munera Christi ,
Qui libertatis pretium tibi uenit ab astris ,
Perdita restituens , tumulisq. iacentia tollens ,
Respice quam proprio maneat obnoxia regi ,
Ne pereas , vult ipse mori : post tristitia facta
Quinetiam custode dato signare sepulchrum
Ad geminum volucre nefas , Dominoq. paratam
Surgenti damnare uiam : pro cæca voluntas ?
Quæ putat æternum mortali lege teneri ,
Et non posse sibi post funera reddere membra ,
Qui toties aliena leuat , meministis ab ore
Dauidicæ resonare lyra : corrupta vetabis
Sanctum nosse tuum : poteratne in puluere leti
Ferre moras ? qui vita manet ? quæ suscitatur auctor
Nil patiens de morte Deus , mors denique victa est ,
Vincendi transgressa modum quæ iudice tacto
Linquere iussa reos , spolijs vacuata vetustis
Per sua bella cadit : veniensq. absolueret victos
Non retinendus erat : fors ultima cæpit auerni
Iam vita præsentem mori , quæq. omnia subdens
Ante fuit , tunc ipsa perit , triduoq. peractio
Lucis iter quod fecit adit , quo tota resurgit
In Domino natura suo : de lege uidetis

Laxa-

Laxari non posse necesse : hunc quærite , cuius
Sanguine mundati regno sociamur herili ,
In cuius iam parte sumus , sub pignore carnis
Quam uoluit portare Deus : tunc dogmata quosdam
Ecclesiæ dant ista viros , uetere loquelas
Vtlerius proferre pijs . o semper inanis ,
O sterilis Iudæa tibi : quæ semina vitas ,
Ne fructus asferre queas , quibus ore magistro
Paulus ait : uos ista quidem : uos nosse deceret .
Ast alijs hoc lumen erit : nam scripta fatentur ,
Lumen in extremis posui te gentibus esse .
Gentiles stupere globi , fontemq. secuti
Sumere promissæ cupiunt nouitatis honorem ,
Et lymphæ genitricis sati meruere renasci .
Compellor ratione loci pro munere tanto
Historiæ pulsare fidem : quæ prodidit olim
Cum populos , gentesq. duas in uentre Rebecca
Ferret , & angustis includeret agmina muris ,
Consuleretq. rogans oranti corde tonantem ,
Responsum meruisse Dei : prior inquit in istis
Inferior , breuiorq. manet , maiorq. minori
Seruiet , & iuuenis palmæ potietur honore .
Quidquid in hoc utero secunda puerpera gessit ,
Ecclesiæ conceptus habet , formamq. sequentem
Gentilis concursus agit , qui crescit in aluo ,
In qua uictor erat , quod iam meminisse necesse est ,
Et studijs celebrare bonis , famulemur ut illi ,
Cuius ab effectu nos contigit ante uocari ,
Quam nasci , qui dona prius , quam tēpora præstat .

Pau-

Paulus curat in Listra claudum ex utero matris ,
tum de adoratione illi oblata , &
ab ipso prohibita -

Iamq. Lycaonis incedens passibus agros ,
Listram Paulus adit : fuit hac tunc claudus in urbe
Supplicio comitante satus , uestigia ferre
Nescius ex utero : membri pars cæperat ægri
Se nascente mori : comperto dogmate Pauli
Quo monitore piæ tendunt ad sidera mentes ,
Mox uoluit diuina sequi : bene clande iacebas
Has primum graditure uias , petis æthera sensu
Cum nec dum mouearis homo pedibusq. negatis
Longius ire uales . Paulus speculatus in immo
Pectore quid caperet , claudiq. fidelis amorem
In uerbo iam stare Dei , sic clarius insit :
Surge citus : relictusq. tuis imponere plantis .
Exsequitur præcepta salus , & calle nouello
Progreditur persona uetus , motuq. frequenti
Pulsat ubique solum , perq. omnia currere tentans ,
Sæpe timet quod nescit iter : modo gressibus ortus
Annoſo languore senex : quod ut agmina cernunt ,
Exclamant , diuumq. uocant , ac ferta ministrant ,
Vt maſtanda feri procedat uictima tauri .
Paulus ad hæc , tunicam rumpit festinus , aperta
Sic prohibens ratione uiros , solennia nobis
Cur precor ista datis ? fragili quos corpore constat
Terrena sub lege premi ? fuit impius olim
Religionis honor , cum numina fusa metallis ,
Artifices timere sui , cum templa dicarent

Abſci-

Abscisis de rupe Deis, tunc forte licebat,
Innocuos mactare greges, fibrasq. tepentes,
Consulere, & vocem pecudis morientis in extis
Querere: nunc libeat vanis cessantibus aris
Aeterno parere Deo, qui semina vitæ
Præbuit & uarijs prouentibus arua locauit,
Cuius ab imperio, plenis consurgit aristis
De grano moriente seges, palmesq. recisus
Vulnere conceptas sæcundius educat uuas,
Quo moderante polum succedunt solibus imbres,
Tempora temporibus, quæ cum fugitiua recurrunt
Post sua terga, vagi constantia permanet anni.
Discite iam uerum sacra de virgine natum
In terris celebrare Deum: nec nota feratis
Lanigero dammosa gregi, quos liberat agnus
unicus, ablutum, qui sanguine comparat orbem.
His dictis instructa fides: sed corporis usus
In geminum processit opus, duplicemq. figuram
Personat vna salus, toto quod in æquore mundi
Ecclesiæ duo sunt populi per uerba duorum
Cui plenas captura duas facit esse carinas,
Nanque hæc humano generi collata vicissim
Claudorum docuere pedes, quibus adstat imago
Singula quæque gerens: populo communis utrique.
Quem Petrus antiquis tribuit consurgere plantis,
Ad portam uicinus erat: gens uenit ab illo
Circuncisa loco. Psalmi, Lex, atque Prophetæ.
Cui Christi cecinere diem, quem Paulus ab auris
Erigit, ad templi numquam confederat ades,

Lon-

Longinqua tellure iacens: quia gentibus ortus
Cæpit ab ore pio solidæ uestigia mentis.
In turbas proferre rudes, populoq. mederi,
Quem latuit uox prisca Dei, sic claudus uterque,
Cum properat genus omne leuat, gentisq. salutem
Persona signauit iter, quæ gloria rerum
Contulit ut Petro Paulum gerat ordo secundum
Qui fundamentis manet architectus in illis.
Vt tamen auctoris memoremus ad omnia laudes,
Ii duo sunt cæci properantibus undique turbis,
Qui Domino dixere simul: fili optime Dauid
Da tenebras exire graues, da cernere lucem,
Quam nescimus adhuc: subitum tunc illa medellæ
Semper amica manus iubar intulit, atque reliquit
Nox oculos, exsulq. dies illuminat orbes,
Expauitq. redux inopia crepuscula uisus.
Hos populos liquet esse duos, quos noxia uenæ
Cecauit natura suæ, clementia Iesu,
Cum celebrant iter, cum tempore carnis habere
Se uoluit, de luce nouat, purgatq. figuram,
Quam delicta dabant, moxq. integra fulsit imago,
Quæ meruit sentire Deum: pars iuncta cerebro
Maxima sunt oculi, creat hos in munere Christus,
Qui caput et splendor rerum est: pars omnibus imma
Sunt in fine pedes, hos sanat in aggere cura
Vocis Apostolicæ: quoniam spetiosa nocantur,
Quæ pacem cunctis portant uestigia terris.
Exortum est lumen tenebris, per dona magistri.
Ii statuunt gressus, quibus est sors tradita uerbi,

Vt

174 ARAT. DIAC. LIB. II.
*Vt uigeat medicina sequens bonitate prioris,
Paullatimq. salus in totum transeat orbem.*

Fraus inter Iudæos oritur de baptismo &
circuncisione, quæ a Petro &
Paulo detegitur.

*Iam rabidas hominum Paulus superauerat iras
Velificante fide, subitas uomuere procellas
Iudæa de nube doli. non primitus ulli
Posse lauacra dari, quam circuncisio carnis
Accedat de lege Dei. gens dura quid ultra,
Ad lapides, ferrumq. uocas? hæc umbra figuræ
Non species mansura fuit, simulata relinque,
Quæ iam certa uides, Christi processit ab ore
Vita manens, omnesq. iubet de fonte renasci
Qui ueniūt: cur mēbra secent? partemq. resoluāt?
Cum totum saluare queant? ne quære uetusto
More premi nouitatis opem, deflexaq. retro
Lumina constitui, postquam uia rectior omnes
Dirigit, & casis illustrat sentibus orbem.
Lite sub ambigua Paulus loca tendit ad urbis,
Cui radiant monimenta Crucis, sanctosq. reuifit
Iuris Apostolici proceres, quibus omnia presens,
Quæ sint gesta refert. Perus cui maxima cura est
Commissos augere greges, ad pascua cunctos
Se duce lata uocans, has explicat ore loquelas.
Cernitis æternum seclis memorata uetustis,
Quæ populo docili cecinerunt ore Prophetæ
In nobis complectere Deum? qui maluit emptor
Omnibus esse salus, nullum discernere passus*

In

*In pretio, quo uita redit, mihi iussit apertam
Gentibus hanc monstrare uiam: quid uota morari
Tardariq. iuuat? quid hæc ænigmata cana
Misceri cum luce noua? quos gratia purgat,
Vt ueniant, lex nulla uetat: celestis amoris
Materia est festina fides, hanc Christus adoptat,
Hanc facit esse suam, qua quisque merebitur uitæ,
Circuncisus adest, & iure renascitur undis.
Pastorem statuere sequi: placet ergo ministros
Ire simul, scriptisq. pijs absolvere gentes.
Hoc illis non stare iugum: tamen esse cauendum,
Ne simulacra colant: quorum libamina semper
Execranda forent: ne suffocata cruore
Quæ maculantur, edant: ne senior hoste libido
Hos impura premat, quos lux baptismo mundat.
Clarius ut liqueant huius documenta figuræ
Et progressa prius cur iam discedat imago,
Principiū meminisse iuuat: Deus inquit Abraham
Vt testamentum tibi nunc, sobolique perenne
Constituas, in carne meum, præputia ferro
Circuncide libens, & fœdera nocte superna.
Secretam scrutemur opem, uideamus in isto
Vulnere pacta Dei, quæ testamenta recondit
Præsciis, ut terris consortia iungat olympi,
Quæ didicit iurare puer, qui primus ad undam
Repperit Ecclesiæ currentem fonte Rebeccam.
Corporis ille locus, quo circunciditur Abram
Luxuriam lasciuus habet, utiq. minister
Naturæ sub lege iacet, pater ipse futurus*

Semi-

Seminis unde salus ad uitam pullulat orbis,
Euacuat, quod culpa grauat, truncata libido
Virgineum promittit opus, hec nanque propago
Diuinum concepit iter, hinc sacra Maria est
Ad partum generata nouum, quæ coniugis expers
Mater inest, natusq. Dei de Virginis aluo
Emicat, atque hominem mediator in omnia complet,
Hinc terrena leuans, illinc cælestia præstans.
Præterit ergo uetus Christo nascente figura.
Hæc facies ius omne nouat, cultroq. fugato
Spiritus ardescens cor circumcidit in mdis,
Qui sanantur aquis, ne figant uulnera membris.

Paulus a Spiritu sancto prohibitus in Asia & Mæsia
prædicare, in Macedoniam se contulit.

Nescius interea curis laxare quietem,
Paulus in orbe docet, uerbiq. ligonibus omnes
Excolit, & fidei cogit flauescere messes,
Errorum fugiente gelu, quem spiritus almus
Hæc Asia proferre uetat: nec Mæsia quiuuit
Dives agris huius tunc semina ferre salutis
Fæcundo ieiuna solo: uir quippe Macedo
In somnis hæc uisus ait: miserere precamur
Illyricos dignare sinus: o gratia quantum
Improuisa parat: subito flamantur amore,
Qui positum iam tempus habent, sic nocte fugata
Doctiloquus conuertit iter, fructuq. loquelæ
Vescitur esuriens Macedonia, perq. soporis
Dona salutiferam meruit comprehendere linguam.
Questio crebra sonat, si plenus munere largo

Prædi-

Prædicat omnipotens, non ueni perdere mundum,
Sed saluare magis: faciat quæ caussa negari,
Hæc alijs, alijsque dari, cum prodiga Iesu
In commune uelit pietas succurrere cunctis.
Suppetit affatim exemplorum copia, nosque
Lectio multiplicem docet hac in parte figuram,
De qua pauca canam, Luca narrante relatus
E populo quidam Christo comes ire rogabat,
Quem secum prodire uetat, qui deinde tacentem
Sponte uocat: nouit mundans interna magister,
Quæ uerbum iam corda ferant, quos obstruat intus
Error iniquus adhuc, ut tunc doctrina ministraret
Officium, cum tuta uenit, en sancta, quod inquit,
Incipiant uiolare canes, cænoque grauari
In margaritas uertant contagia porci.

Altera res etiam superest in carmine dura,
Sed quibus ex ueteri patuerunt omnia fonte,
Ore datas tenui facile est aduerrere guttas.
Exhodus ille liber memorat uelamina sacri
Pontificis, qua nempe queat splendescere ueste,
Officijque habitum nitido componere cultu.
Quis segmentatus medijs altaribus adstat,
Quas inter species parili numerantur amictu
In femore exuniæ, quibus indumenta pudoris
Progrediens ad templa locet, studeatque sacerdos
Obstrictis renibus mysteria castus adire,
Quod statuit lex prisca magis diuinctaque iussit
Tunc hæc membra tegi, quæ possidet atra libido,
Cum properat libare Deo: laxata relinquens

31 Con-

Coniugio post sacra tamen ne parior usus
Ad sobolis non staret opus, steriliq. marito
Connubij frigeret amor, cum certa propago
Hoc solenne gerens nullos admitteret umquam
Externa de stirpe uiros, ubi nomine prisco
Ex adytis perdurat honor, prolesq. per eum
Sanctificanda redit. uicibus supplenda creandi
Ecclesię nunc alma fides sine fine pudicos
Pontifices iubet esse suos, & quærit in omni
Cauta tribu, quos rite probet nec sanguinis iste,
Sed meriti successus erit: tamen illa figura
Qua sine nulla uetus subsistit littera, demum
Hac melius nouitate manet, uariatq. recurrens
Alterna ratione vices, ne forte sacerdos
Tunc generare uelit, cum nedum mente capaces
Cernit adesse greges, cumq. instat nobilis ardor,
Disendiq. fames, ut apertius ora resoluat,
Ne quisquam ieiunus eat: nam semine uerbi
Prolem posse dari, Paulus quoque sepius inquit,
Filioli dicendo mei iuuat ergo parumper
Eloquium genitale premi, studiumq. docentem
Dispensare suum, laxans pro tempore vires
Ingenij strictasq. ferens, ne fusa profani
Conculcata terant, mundatis sancta reseruans
Fas uetat inde quæri, culpis hoc imputet Adæ
Venæ pœna sua, quid enim rea fauce parentum
Progenies sibi iure petat? sator ille benignus
Ni donare uelit, quidquid temerarius error
Corrupto natale tulit: via sola salutis

Affe-

Affectus parcentis erit, miseratio semper
Condicionem caret, præstans indebita Christus
His pius accelerat, iustusq. his munera tardat.

Paulus Phythonissam a Dæmone liberat, irascuntur
quæstum inde consequentes, qui casum Paulum
in carcerem concitata plebe detrudunt:
sed solutis vinculis liberatur.

In Macedum terris cum mania nota Philippi
Doctores celebraret iter, bacchata puella
Sub stimulo Phythonis ait: Paulum esse ministrum
Aeterni scitote Dei: professio uera
Mendaci de teste sonat, uocemq. fidelem
Perfidus auctor habet, sed non desertur honori
Quod cogit formido loqui, nec mente cohaeret
Nudus amore timor. Paulus miseratus ab atro
Dæmone corda premi, nolensq. licere profano
Diuias aperire vias, fuge dixit, & istam
Vltius tentare caue: nil iussa moratus
Hostis abest. vacuamq. domum professor iniquus
Deserit, ac profugo mulier sanata periculo
Contingit de laude viri, quæ cæpta peregit,
Plusq. tacens hoc esse docet, de munere uulgi,
Hæc quæstum faciebat heris, quos turbidus implet,
Quo caret illa furor, populiq. procacis in aure
Seditione fremunt, Romanis obuia sacris
Sakra dari, ritusq. nouos exire per orbem,
Et veteres cecidisse Deos: tunc agmina raptim
Fustibus innumeris, eliso corpore Pauli,
Conueniunt, ubi carcer erat, quem sedibus immis

M 2 In-

Includunt comitante Syla, uestigia quorum
Ligno mersa cauo vinculis tenere beatis.
O felix de clade locus, cui clara resurgunt
Lumina pro tenebris. in quo dedit esse perennem
Nox antiqua dicam, niueam translatus in aulam
Ecclesiae. cunctisque ferens modo dona salutis,
Quam bene carcer erat, tota concutitur urbe,
Qui primus noua testa petat, qui ne oscula figat
Postibus, et tacta sacretur parte chylindri.
Iam nocturna quies, per corpora serpere fessa
Caeperat: exsilijs tellus imitata ruinam
Visceribus concussa suis, et claustra relaxans
Mota uagatur humus, seruitq. canentibus hymnum
Tempestas famulata soli: prob quanta patescit
A nullo superanda fides, ueniente periculo
Pœna fugit, geminoque metu discrimina crescunt,
Vt perdant tormenta locum: tremefactus ab alto
Excutiens sua membra toro, cum libera custos
Cerneret antra necis, gladij mucrone relecto
In iugulum uult ferre manum, sed non licet illi
Paulo teste mori, cuius solamine vitam
Repperit, atque suo meruit de carcere solui,
Descendensq. domum sacris fomenta ministrat
Vulneribus, liquidamque parat sibi reditus undam,
Celestem tacturus aquam: nam corde saluti
Figere Paulus amans, cunctos simul amne fluenti
Diluit atherci, patuit cui luminis ante
Gratia non perimi, creuit post uita renasci
Blandiloquis olim cepta est sermonibus Eua

Dece-

Deceptura uirum, nunc improbus ora puella,
Qui tunc demon agit, repetens ad crimina sexum.
De quo præda fuit, multis uentura canendo,
Peccati conceptor erat: sed apostolus Adam
Iam melior caeleste leuans in imagine signum,
Qui fuerat terrenus homo, nec certa recepit.
Nam fallit quod ab hoste uenit: metuamus ut omnes
Hoc audere nefas, nec corrumpamur amari
Melle doli, si uera canat, qui falsa ministrat.

Athenis disputat Paulus cum Philosophis, et eis
Christum prædicat Dei esse filium.

Ingenijs claras et linguis Paulus Athenas
Ingreditur, tumidamq. feris conflictibus urbem
Eloquio torrente premit, quem turba profari
Doctifonis mirata modis: quibus inquit ab oris
Verborum fluit iste sator? plebs nescia Paulum
Semina ferre uocat, fruiturque errore magistro
Vera loquens: namque hic facundus in orbe uiator
Ambulat, atque colit, cuius labor omnibus instat,
Vt crescat diuinus ager, purgataque fructum
Mens humana ferat, lolij ne sordeat herbis,
Quam segetes portare decet manus æmula cogit,
Ad procercs hunc ire simul, quibus edidit astans.
Cecropiæ, quos fama canit sermone disertio
Gymnasijs uernare suis, ubi præsidet altus
Sacrilega nouitatis amor, nos cernimus aram
Ignoto posuisse Deo, qui condidit astra,
Qui pelagus, terrasq. dedit, quem uita parentem
Vt moueamur, habet, cuius spiramus ab igne,

M 3 CH-

Cuius imago sumus, de quo cecinere poete,
Hinc hominū constare genus, quem predicatio cuncta
Sanxit ab ore suo: cur hæc diuina vocatis,
Quæ facitis, vacuoq. metu caeleste putatis
Auxilium? quod gignit humus, natura metalli
Visceribus iacet inima soli, quibus eruta sumet
Ingenij fabricantis opem, seu numina templis
Hinc ueniant, seu vasa focis sibi caussa timoris
Ars operata deos: Dominum super omnia fusum
Claudere nemo potest, paruisq. arcere figuris.
Quod capitur minus est spatium capientis, in auro
Materia est: opifex rerum non sustinet usum,
Quem simulant, quos ipse creat: quam dura luetis
Crimina, quam stultam sese sapientia uestra
Iudicij est sensura die, cum corpora Christus
Surgere cuncta iubet, tormenta. sine carebunt,
Vtq. reos cruciet, seruet quos deuoret ignis.
Sic caro iuncta Deo carnales expiat actus,
Et commissæ sibi coram: hæc examinat ultor,
Qua voluit moriente pati, quam funeris expers
Viuificare uolens, post tartara reddidit astris,
Hæc multos ad dona uocant. Dionysius ipse
Primus in arce soli noua præmia iungit honori,
Complexusq. fidem sic incipit esse sophista,
O lupe Paule rapax, dedit hoc benedictio Iacob
Nomen habere tibi: quid iam remanebit in orbe,
Quod non ore trahas? postquam solertia Graia
Cessit, & inuictis in dogmate vincis Athenas.
Cur Epicureus, vel Stoicus impia soli

Bella

Bella cient? reserare opus est: quo nomine multi
Sectarum coiere greges, vitam ambo beatam
Elegere sequi, quam corpore diligit alter,
Hic animi virtute colit: dat & actio Pauli
Ad vitam præcepta piam: sic themate iuncto
Hi magis alternis soluerunt vocibus ora.
Corporis, atque animæ commissus partibus exstat
Plenus homo, sed nunc studijs diuersa sequentes
Ambo volunt, quod neuter habet: vas lumine pleni
Subdit vtrunque Deo: video clamans, caro menti
Quam sit iniqua, meæ, rursusq. salubriter inquit,
Non propria de parte geri, quod gratia donat.
Hoc celebremus iter, vita quia Christus, & ipse
Se vocat esse viam, per se gradiamur vt ad se,
Sancta. ne pedibus possit cessare lucerna,
Præco datus fidei vestigia suggerit orbi.

Paulus Corinthum petit, ab Aquila hospitio
susceptus, Christus illic prædicat.

Attica discedens iam liquerat agmina Paulus
Eloquijs superata pijs, bimarissq. Corinthi.
Mœnia iuncta petens populosam reperit urbem,
Quæ licet alterni contingeret æquoris undas,
Perpetuas sitiebat aquas, ibi Ponticus ille
Aquila tunc præceptor erat, vir plurima laudis
Instrumenta gerens, cuius se Paulus amico
Contulit hospitio, sociam dignatus adire
Artis amore domum: nam scenifactor vterque
Pollebant operis studijs, & dogmate legis.
Christus ait: nunc Paule doce, non obuiat vllus

M 4 Me

Me comitante tibi, quæ sit mihi mœnibus istis
Turba vi les, insiste loquens, ego pectora firmo,
Ista monent nullos vñquam de munere tardo
Posse queri gratis quod dat clementia Christi.
Tecta sub ambiguo lateat ne forte figura,
Quæ dabitur ratione canam, de nomine sepe
Argumenta trahi, documentaq. maxima gigni
Scripturæ cecinere piæ: iuuat altius ergo
Querere, qui Paulo charus coniungitur hospes
Factus in arte comes sub cuius imagine caussæ
Sic uocitatus erat, quali re decorus honore est,
Hac quoque parte placens: aquilæ natura fidelis
Sponte gerit, quod forma tenet: nam debilis æuo
Et declinatis senio iam visibus ales
Flammiuommo sub sole iacet, pennasq. grauatas
Eius in igne fouet, nocturnaq. lumina pandit,
Atque oculos radijs ardentibus ingerit ægros
Ad veterem reditura diem, sic dona caloris
Languida sumit auis, cuius de fomite uires
Accipit, & prisci reparat dispendia secli.
Cui ne sola forent, quæ feruidus incutit æstus
Per laticum purganda vadum, ter mergitur vndis,
Et senium deponit aquis, iuuenemq. decoris
Effigiem de fonte leuat: quis apertior actus
Religionis erit, cum veri lumine Solis
Tangimur, antiqui contagia soluimus æui
Accedente fide: Lympha mox matre renati
Conspicimur nouitate rudes: infantia rursus
Fit recidina senî, gemino manantibus ortu

Hic

Hic melior natalis adest, bene conscius huius
Alitis exempli, quem spiritus egit opimam
In cithara versare manum: renouaberis inquit
More aquilæ, quæ lege datur sentire, probatis
Laude placere typi, quod firmant cantica iustî.
Nec vacat ars Pauli socio celebrata sub ipso
Secretis virtute boni: tentoria quippe
Fortia mobilibus fabricabat in aggere tectis,
Longius hæc abiens peregrinus vbique viator
Erigit, atque hyemes, solesq. his pellibus arceat.
Nos quoque per culpam prima de sede repulsi
Exsilio mundi iacimur, uia reddita tandem est,
Quæ patriæ repetamus iter: munimina nobis
In castris sunt Paule tuis, ne criminis imbres
Tempestas mundana ferat, scelerumq. vapores
Ignitus tentator agat, sub tegmine tali
Tuta salus nullum discriminis excipit ictum,
Nec prostrata fori succumbit viribus hostis.
Mystica signa duces præmittunt laudibus arteis.
Pisces Petrus agens, homines capit æquoris hospes
In sacris persistit aquis: habitacula Paulus
Dum terrena leuat, docet, vt celestia condant.
Factaq. sæpe manu, nunc construit atria verbo.
Paulus iuit Ephesum quosdamque baptismo Ioannis
baptizatos iterum sacris abluit aquis, quod ex-
pertes forent nominis Spiritus sancti:
ac statim eo repleti sunt.

Vtteriora sequens lustratis finibus arua
Conueniens Ephesum Paulus docet, atque ibi quosdā

Pro-

Prospiciens ad stare viros, an spiritus almus
Venerit his quæstor ait, qui fonte Ioannis
Se dudum maduisse ferunt: nam nominis huius
Expertes hucusque trahi, quos flumine sacro
Abluit, & sanctus mox spiritus ora repleuit,
Verborumq. dedit solitis virtutibus imbr em.
Sapius arina mouent ista de parte profani.
Et bellare parant, quibus ut contraria possim
Fundere tela loquens: tu nunc mihi largius ora
Spiritus, alme riga, sint ut ibi dogmata digna
Quæ dederis, tu vocis iter, tu semita linguae,
Tu dicture veni, qui per tua munera semper
Quod reddamus agis, doni quoque suscipis usum.
Nomine venturi præcursor in orbe Ioannes
Exhibuit baptisma suum, Dominoq. parauit
Ipse viam, memorans cunctis baptisma futurum,
Post aliud quod iure datur, quod trina potestas
Illustrare solet: sed quod magis eligit huius
Tangere Christus aquas formâ facit omnibus ad se
Currere fonte pio: sacram ne deferat undam
Vlterius mortale genus, quam corpore mundo
Et Dominus dignatus erat, cum diluit annem
Per Famulum mergente Deo, iam flumine tacto
Discipulis hoc cessit opus, quos dogmate plures
Baptizasse canunt: serui cessare lauacrum
Fas fuerat ueniente Dei prænunciis, ex quo
Dixerat ista prius quo tempore fecit Iesus
Iam plenum baptisma geri: velut ante Ioannes
Cur solitum propriumq. daret? quæ regula Paulum

Com-

Compulit ut Christi deberent fonte renasci,
Quem non venturum, sed iam uenisse Ioannes
Insinuans, digito caelestem prodidit agnum
Hunc peccata canens a cuncto tollere mundo.
Quid geminum baptisma cupis simulare profane?
Diffona non iterant, repetitio rem tenet ipsam
Non aliam, bisq. illa foret quæ primitus esse
Cæpit, & ipsa redit: nam cum discordet origo
Principij, finisq. sequens, & singula dici
Et patet esse semel, nulloq. errore grauantur,
Quæ collata simul possunt diuisa probari.
Cum tamen hæretica nigredine plenus auerni
Polluitur quicumque lacu, si lumen habere
Ecclesiæ vult forte pia, non cogit ad undam
Nostra fides hunc ire iterum: quia nomine trino
Dogmata praua trahunt, nec qui, sed quid dare possint
Explorare solet, posita quem uera fateri
Instituere manus, solusq. repellitur error
In diuersa trahens, quod spiritus efficit unum,
Hos etiam bis sex memorat scriptura fuisse.
O sacer & felix numeri modus, agmine fuso
Cum meruere tibi damnorum semine nasci
Iuris Apostolici, lata est tot gloria uasis.

Paulus Ephesum ad Christum conuertit, atque eius
veste ægroti curantur, & dæmones fugantur.

Septem Iudæi tentant curare dæmonia-
cum in nomine Iesu, sed lacerati,
nudi, & victi fugerunt,

Iam sermone potens, Ephesi conuerterat urbem
Paulus & athereis fulgebat gloria signis.

Cumq.

Cumq. per innumeros mutarent saucia morbos
Corpora, nec miseros operata reficeret egros
Artificum medicina manu, velamina sacra
Absentes petiere sibi, quibus adsuit ardens,
Vt caderet vapor ille, fides, finemq. calori
Altera flamma daret, semicinctia denique Pauli,
Atque oblata palam sudaria fusa per artus
Languorum pressere focos, membrisq. repostæ
Ad nihilum fluxere lues: vigor omnia curans
Tactus erat, nullæq. domus a munere cessant,
Quod medica de veste ferunt: virtute sub ipsa
Spirituum quoque turba minax, velut irrita fumî
Pars per inane fugit, ne fabrica pulchra creantis,
(Quæ plasmata solo celestis imaginis instar
Traxit, & auctoris speciem pro pignore gestat)
Hospite sit polluta suo, templumq. decoris
Inficiat prædonis odor. quo tempore septem
Iudæa de stirpe viri noua prælia tentant,
Sic prius affati, quem Paulus nomine Iesum
Prædicat, hunc tibimet pariter præponimus et nos,
Peruasum dimitte locum: vox reddita contra,
Qui sit Christus ait, qui Paulus, sentio, nam vos
Ignotos vitare licet: cognosce furorem
Gens inimica tuum, demon regnare fatetur,
Quem uenisse negas, atque hoc conuinceris ipso,
Quo stimulante ruis, cui non datur ore placere,
Quod terrore mouet, contraria dicere voto
Causa Dei prohibet, quam lex comitatur amoris.
Hæc est vera fides, quæ tunc spectacula plebi,

Quam-

Quamue triumphalem Domino vincente coronam
Contigit inde geri? rabido cum murmure frendens
Dæmonis ira suis bene noxia rumpit amictus.
Dissecat & facies, fugiuntq. pericula victi,
Nudaq. præcipiti conuertunt terga pauore.
Quid Iudæa ferox iam non de clade timebis?
Quæ socio sic hoste peris, cui criminis auctor
Punitorq. idem est? ne sit te iudice pulsus,
Qua simul est peccante reus: mox fama per urbem
Sparsit ubique volans, et dæmonis edere uocem,
Quod virtus est summa Dei: concurrere gaudent,
In latices intrare pios, maculasq. uetustas
Fonte lauare nouo, sanctisq. nitescere lymphis
E quibus una datur, simul insons omnibus etas.
At alij magicis ponunt incendia libris,
Vt mereantur aquas, & uitant ignibus ignes.
Ardua flamma nimis, cuius super æthera fulgor
Euolat, & calum tales petiere fauilla,
Quinquaginta etiam pretium posuere libellis
Milia numorum, quoniam meruere nocentes
Sic abolere nefas: huius hæc causa figura est.
Lege sacer numerus delicta resoluit, ut olim
Diluit in toto David sua crimina Psalmo,
Contractusq. fugat: nam quinquagesimus annus,
Cum iubileus adest, proprij distractionis ruris
Antiquo donatur hero, seruire coactus
Libertas amissa redit, mala debita laxat
Creditor, & limen patriæ uetus adspicit exsul.
Quinquaginta etiam cubitis distenditur arca,

Quæ

Quæ depressa vadis, atque æquore tuta salutem
Sub numero pietatis agit, seruataq. crescit
Per spatij parcentis opem: quia Christus ubique
Condidit Ecclesiam uenia fabricante capacem,
Quæ sic cœpta fretis latissima funditur aruis.

Demetrius Statuarius seditionem concitat
aduersus Paulum.

Infelix Ephesi Demetrius arte locabat
Sacrilegis delubra locis, argentea suetus
Soluere vota suæ pretio maiore Dianæ,
Cedere cuncta videns prisca monumenta furoris
Ingemit, & uanas his vocibus excitat iras.
Non pudet o socij nostram cecidisse Dianam,
Quàm mundi suspexit honor? mortalibus ultra
Quæ speranda salus, si non per secula possunt
Fine carere diu? quæ nunc simulacra sacellis?
Quæ poterūt dare thura focis? quos aduenā Paulus
Territat, & quidquid gerimus pro nomine diuum,
Muta metalla uocat, quorum discedit ab orbe
Religio, pulsiq. fugam petiere penates.
Hei mihi iam video subitis lapsura ruinis
Condita sana diu, templi quoque nobilis adem
In cineres, stragemq. dari, quam prendimus arcem.
Quàm ue tenemus opem: quibus interclusa facultas
Est operum, crimenq. foret fecisse Dianam.
Pergite, tempus adest, labor ultimus omnia secum
Si desperet habet, sola est uia uincere victis.
Formidare nihil, restat sors certa triumphii
Pro superis mouisse manus, insurgite telis,

Et

Et quàm vota deam celebrēt, hanc arma reposcant.
His dictis plebs mota fremit, magnamq. Dianam
Communi clamore uocat, ac prapete cursu
Itur in obscœnum cum seditione theatrum.
Non alio decuit caussas, meritumq. Dianæ
Lasciuo tractare foro: capit area turpis
Concilij deformis opus: tamen impetus amens
Fluxit, ut in uacuas oculis qui labitur auras
Nullaque dispersus retinet uestigia fumus.
O miseranda manus, cui tu præstare laboras,
Perpetuam cur esse putas? te teste sacellis
Fruitur fugitiua suis, quo iure panescis,
Qua pereunte doles, cæloq. adiungere tentas
Quam terris remanere negas. Nunc ordo figuræ
Explorandus erit, latebrisq. uidendus apertis.
Dicitur e solo Demetrius atria demens
Argento posuisse deæ cum plura capaci
Protulerit natura sinu, quibus ista metallis
Fingeret, ut fufis animentur vultibus æra,
Ingenijq. manus promittunt munere cautes.
Quod si sanctiloquos voluamus ab ordine libros,
Inueniemus iter, puris quia sensibus aurum
Comparat, argentuin nitidis scriptura loquelis.
Nam Psalmus licet ista canat, tamen inclyte Moses
Altius hæc memoras populo cum talia dicas.
Aurum, atque argentum templorum ferte decori,
Quod iacet interius menti, non dura metalli
Materies sub corde latet, sed apertius illud
Exagitat, quod Christus amat, mens obtulit aurum,

Cui

Cui fuerit pretiosa fides, pariterque ministrat
Argentum, cui uoce sonant bona tympana cordis,
Vt Dominum duo iuncta colant, de pectore sensus,
De sermone sonus, sic aurum dogmata legis,
Argentumque petunt hoc ad pia templa parari.
Nos quia templa sumus, si crimina cuncta recedant
Præcia uerba monent, quod Apostolus ipse reuelat,
Corde salus credentis erit, confessio uoce.
Sacrilego res una fuit. Demetrius cedes
Condidit argento, cuius facundia monit
Hos animos, ut norma probet sine iudice sensu
Numina uana coli, nec de uirtute uenire
Pectoris istud opus, cui pars hæc sola dicatur,
Quæ rationis inops nudam ferit ore loquelam.
Paulus in Troiam urbem prædicaturus venit, cumque
in cenaculo produxisset sermonem usque ad no-
ctem, Euthycus somno correptus, e
fenestra decidit, ac moritur,
quem suscitatur Paulus.

Tu quoque signa ferens titulos in carmine nostro
Troia repone tuos, et laudibus adde triumphos
Qui magis ex nero fulgent tibi clarius actus,
Quam quos pomposo reboant tua bella cothurno.
Lingua colona Dei cum semina fæta saluti
Spargerent, in seram produxit tempora noctem
Plus animis factura diem: micuere coruseq;
Lampades, ut uerbi lucerent igne fideles.
Solutus ab excubijs niuacibus Euthycus exsul
Mersa sopore graui commisit membra fenestra.
O male parta quies, o semper dedita somno

Pectora

Pectora nuda bono? quantis patet ille ruinis,
Quem nox sola tenet? numquamq. resuscitat ægrum
Ad meliora caput, nescit vigilare periculo,
Qui patitur dormire Deo, quid inane fenestra
Quæris adulte chaos, quidue hac in parte quiescis?
Qua ruiturus eris? res est inimica saluti
Pendula celsa sequi, futuraq. somnia prono
Carpere uelle toro: poteras meliore cubili
In verbo recubare Dei, Pauloq. monente
Eius uelle aditum, cui limine peruia recto
Ianua nomen inest, per quam de fonte leuata
Ad vitam gradiuntur oues, hanc quærite cuncti,
Si rabidas fauces cura est, morsusq. cruentos
Euitare lupi, cuius lacerabitur ore
A pastore fugax, qui sparsos uocibus agnos
Euocat, atque gregem propria de morte redemptum
Non sinit insidijs, & amari uulnere dentis
Rursus ab hoste capi: mæsto sonuere tumultu
Atria: concurrunt gemitu miserata frequenti
Turba uidere locum: qui funere tristis acerbo
Latitiam factururus erit, cui Paulus adharens
Pectore uiuit ait, quam uocem uita secuta est,
Morsq. repulsa fugit: quantum tua Christe potestas
In famulos operata facit, tu redditus astris
Aequalisq. patri de maiestate perenni
Iura superna regis, sed quod caro corpore matris
Virginis orta tibi regnum spoliauit auerni,
Vinaq. de proprio reuocasti membra sepulcro,
Teq. probans uoluisse mori, qua parte resurgis,

N

Et

Et qua natus eras, cum ferrea uincula soluis.
Lux alijs alterna regit te auctore, simulq.
Exemplo donata tuo, qui subdita dudum
Cogis, & electis succumbere tartara seruis.
Interea felix surgit de morte cadauer
Et meliore uia tria per cænacula sospes
Ducitur ad Paulum, cuius conspectibus insons
Cæpit adesse puer, vitæ iam dignus honore,
Cum leti conuertit iter, quæ gloria facti
Instruit ad ueterem caussas aperire figuram.
Fulta tribus cameris Noe describitur arca
Ecclesiæ documenta gerens: Stetit ordine primo
Pars hominum, pecudesq. gradum tenuere secundū.
Tertia sors addita seris, quæ cuncta per undas
Arca quadrata tulit, uelut in baptismo fontis
Omnibus est nunc una salus, sed moribus unus
Non ualet esse locus: nam nidos fertur in illa
Ædificasse Noe, quem iustum dicit Hebræus
Et requiem, quod Christus inest, qui diuidit æquos
Præmia certa suis: quisquis uirtutis amator
Iungitur alta petens. Noe stat proximus: infra
Ingenio breuiore minor sors dedita sauis
Tartareum tenet imma sinum: sic Eutychus ergo
Prima parte cadens inferni perditus oris
Hæsit & humana vacuus ratione ferarum
Cæpit habere locum, cui postquam pectore Paulus
Incubuit, verbumq. suum sapientia fudit,
Ore leuans animam carnali lege peremptam
Ad Dominum de morte redit, quod epistola clamat

Qui

Qui dormis iam surge citus, rursusq. perurget,
Teq. vigil de morte leua: super ardua trina
Promeruit iam stare puer, quia dogmate trino
Comperit æternæ, quæ sit substantia vitæ,
Paulus Spiritus sancti iussu Hic osolymam petiturus
conuocans Christianos, in littore monet ut
ecclesiam Christi vigilanter custodiant,
atque eo magis, quod se amplius
uisuri non essent.

Iamq. peragratis Paulus stationibus orbis
Ad Solymam venturus erat, quo spiritus illum
Pergere sæpe monet, cupiens in littore noto
Perpetuum memorare vale, simul undiq. sacros
Euocat, has reddens charo de pectore uoces.
O dilecta manus, quæ Christi militat armis,
O summo plebs nata Deo, meministi amoris
Et studij documenta mei, gentilia promptus
Agmina, Iudaicosq. tuli sine fine furores,
Ut vitæ præcepta darem, nullumq. lateret
In populo narrata fides, a sanguine uestro
Mundus semper ero, nec debitor oris auari
Clausa talenta luam, sterilemq. in semine verbi
Ieiunus culpabit ager: vos conuenit inde
Usuram præstare piam, cum uenerit auctor
Qui meriti discussor erit, seruosq. reposeat
Mensuræ crementa suæ: mihi germina ferre
Sensibus ardor erat, quæ passim credita sulcis
Sparsimus, at fructus tenues mala terra dolebit.
Vado videre Crucis uenerandam Gentibus urbem,
Quo me iussa uocant, uarij luctamen agonis

N 2 Hic

Hic dabitur certare mihi : nam cuncta subibit,
Qui cursum complere uolet , mitissima fors est
Panarum, quas uota gerunt, regni que facultas
Perpetuo pro rege pati seruate ministri
Ecclesiam Christi, pretium quam sanguine nobis
Fecit in orbe suo : famuli retinere laborent,
Quod Dominus de morte dedit : non cernitis ultra
Iam faciem, vultusque meos : uigilantius oro
Commissos lustrate greges, quia dente rapaci
Conuenient ad ouile lupi : custodia peccat,
Cum spolijs si raptor eat : pastoris inertis
Fraude perit, quod prædo capit, sed et acrior hostis
Intus erit, grauiusque malum discordia portat,
Quæ vulnus sub pace creat, nec cedite duris
Virtuti damnosa quies, nullumque coronat
In stadio securus honor : sua gloria forti
Causa laboris erit, rarusque ad præmia miles,
Cui pax sola fuit, uictoria semen ab hoste
Accipit hunc oritur, Dominus plantaria vestra
Fecundare ualet, qui per sua dona uenire
Ad sua dona facit, quodque adiuuat ipse ministrat.
Non ego diuitias luxu fallente superbas
Alternata mercede tuli, nec munera sumpsi,
Vos potius quam uestra petens : me scitis, ut ista
Cum socijs pauere manus, assuescite, gazas
In lucis proferre uias, operumque locare
Thesaurus in sede poli : nil proderit aurum
Defossis quæsisse locis, sic laudat auarus
Quod celabat humus, quod non in paupere surgit,

In

In tellure iacet, cæcoque reuoluitur antro
Obscura peccante manu : laxate supernis
Corda precor monitis, neque respuat ullus egeno
Testa parare gregi, quo suscipit hospite Christum.
Sic postquam factus dedit oscula, tum simul orans
Flexit in arua genu, strictique doloribus omnes
Ad lachrymas fluxere pias, longeque per undas
Obtutu comitante sequi meruere carinam.
Dumq. per oppositas extendunt lumina nubes,
Additur in pelagus oculis via raptaq. flabris
Puppis adhuc nota est, et mulcet imagine mentes,
Affectumq. animi crescit mensura uidendi.
Sed quod ait tribus hæc annis præcepta salutis
Nocte, dieq. dedit, patet hac ratione figura,
Qui canit ecclesiæ tria dogmata, sæpius edit
Historicum morale sonans typicumque volumen,
Sic etenim ternas capiunt sex uasa metretas,
Quæ veteri de lege nouo rubuere liquore.
Forma sacrificij perfecti prisca canistro
Tres panes offerre iubet, quibus additur illud,
Discipulis quod Christus ait, iam nocte roganti
Tres panes debere dari, nox ista profecto est
Mundus, ut hic si quis uerbi desideret escas,
Exhibeas quæsite dapes doceasq. uolentem,
Quod pater et natus, quod sanctus spiritus vnus
Sint Deus, et numerum triplicet substantia simplex.
Nec semel hæc pia iussa canunt : angariat inquit
Te quicumque petens : ut pergas præuius vnum,
Cætera vade simul duo milia, non ne uidentur

N 3 Hoc

Hoc mandata loqui (si quis te consulit errans
Ignarusq. vie, quid sit Deus edere manis,
Prode patrem, subiunge libens quod filius, et quod
Spiritus est almus, numero tres, & tamen unus.
Hinc Iudæa vacans, sterilis quæ dicitur arbor,
Expectata tribus fructum non attulit annis,
Quod triplici spernens tractare volumina sensit,
In fidei numeris nescit dare munera Christo.

Paulus in templo Salomonis cum predicaret Hieroso-
lymis est captus & duabus catenis ligatus,
qui Hebraice narrauit populo quis ac
qualis fuerit, antequam
Christianus esset.

Nobile iam templum Salomonis Paulus adire
Cøperat, & veteris solennia reddere legis.
Corripit hunc Iudæa manus, rabidoq. tumultu
Conclamant nescis esse reum, sed in arma tribunus
Euolat, & vinctum geminis iubet ire catenis,
Quæ tamen adstrictis incumbunt dura lacertis
Non animum tormenta ligant, quod epistola Pauli
Lumine plena canit, uinciri posse ministros,
Vinciri non posse fidem, verbumq. teneri
Supplicij non esse datum, gradibusq. sub ipsis
Constitit, hebræo plebi sermone locutus.
O fratres patresq. viri me nostis in oris
His uenisse rudem: doctrinæ deditus omni
Legis amore sui: vobis modo testibus utor:
Quorum scripta ferens ardebam cede Damasci
Christicolæ punire greges, & sinibus orbis
Hanc prohibere fidem: sed non mortalia possunt

Aucta dies latuit, caligantesq. tenebræ
Auctori certare suo: descendit ab astris
Lux oculos clausura meos, & ab igne corusco
Orbibus incumbunt, quarum mihi tempore creuit
Adueniens cum nocte iubar: discernere causas
Euentus post facta solet: bene uidimus umbras
Usuri iam sole nouo: sed & auribus hæsit
Clamor ab ore Dei, repetito nomine Saule,
Me Christus terrore quatit, ne signifer ultra
Auderem bellare sibi: quo iure negabo,
Quo feriente cado? cuius de munere pronus
Attollor meliore uia, per quæ ardua surgo,
Sublimisq. sequor fœlicia dona ruinæ.
Iam satis o ciues crudelia nouimus arma,
Nil dubium pars illa docet, quæ teste beata
Fungitur hoste suo: quid adhuc libet esse nocentes?
De tenebris lucere meis, cui fontis ab undis
Est uisum largita fides, & mortis imago
Viueri capit aquis: heu numquam saxeæ tellus
Seminibus fœcunda suis, uacuiq. labores
Qui sterilem patiuntur humum: post denique Iesus
Hæc mihi uisus ait: procul, hæc procul urbe relicta
Pergere Paule para, non est tibi credula nostri
Nominis, ad gentes potius cane uerba salutis.
Protinus hanc uocem querulæ rapere Phalanges
Proijciunt uestes, ac puluere longius acto
Ventosa leuitate fremunt, uarioq. furore
Personat in Pauli rapidum discrimina uulgus.
O Iudæa nocens auctorem perdere uitæ

Cum cuperes sic dicta dabas : fuit optio linqui
 Quem velles clamosa tibi : sed ab ore cruento
 Triste petis male suada nefas, & gaudia paschæ
 Electo latrone colis, geminasq. furorem
 Sæua pio placata reo, certamine cuncto
 Te spoliis, vacuamq. locas, cum durior ipsis
 In Stephanum tormenta iacis, deponis amictum,
 Et nunc veste cares, primi quia pœna parentis
 Est cognata tibi, veterisq. in corpore portæ
 Transgressoris onus, contraria fontis honori
 Ne renoueris aquis. Adam sub criminis ortu
 Cognouit quod nudus erat, documentaq. noxæ
 Hinc misero patuere suæ : te mortis origo
 Crebra subit, cui plena malis interferit ira
 Bis habitum quem culpa creat : iam bella tribunus
 Vocibus his ardere videns, fera uincula Paulo
 Addidit, & castris torquendum misit iniquis.
 Nota quærella locis ut sit superanda canemus.
 Paulus gesta loquens socios ibi lumina dudum
 Conspexisse suos, vocem tamen auribus illam
 Non hausisse refert : at tunc quo tempore cæcus
 Decidit & vocem comites audisse leguntur.
 Sic variat narrantis opus, sed utrunq. necesse est
 Concinat haud dubium : nam tunc audisse feruntur
 Accepisse sonum, nunc non audisse profecto.
 Hæc rationis erit simplex via iure negatur
 Vox, quoniam confusa loqui, neque creditur illud
 A sermone dari, quod non in pectore condit
 Accipiens, dubia tantum stimulat ab aure,
 Ambi-

*Ambiguusq. fragor solas deuerberat auras
 Sic audisse simul, sic non auduisse leguntur,
 Altera pars sonitus, certa est pars altera vocis,
 Et fert atque refert geminam res vna figuram.*

Paulus a Iudæis cæditur, qui a conflata conspiratione
 Iudæorum per Claudium Lyfian Tribunal
 liberatus, in Cæsariam ad Felicem
 præsidem mittitur caterua mi
 litum stipatus, vbi
 ad Cæsarem
 appellat.

*Agmina supplicij feruentia corpore Pauli
 Pœnarumq. graues euoluere versibus iras
 Causa monet, sed lingua pauet : fugiamus ab ista
 Parte dolor, ueritiqu. nefas tam triste premamus,
 Eloquentium ne forte legens sua fletibus ora
 Compleat, & largis humescat pagina guttis.
 Nec tamen hæc poterant animos satiare cruentos,
 Ardet amor scelerum, cupiuntq. in sanguine Pauli
 Sacrilegas versare manus, quæ dura malorum
 Vota quaterdeni vesane stirpis alumni
 Imposuere sibi, non vllum sumere potum
 Primitus atque cibum, quam parta cede daretur
 Hinc magis esse dapes : o pallida mortis imago.
 Pocula sunt Iudæa tibi meliora cruoris
 Quàm laticis, nullasq. uolens contingere mensas
 Esuris ad facinus, saturamq. cadauere iussit
 Quaris habere famem : non hæc ieiunia Moses
 Condidit exemplo, tot consumata diebus.*

Vt memoras, quot tela moues, totq. inspicis annis
Secretas patuisse vias, ubi diuite nimbo
Fluxerunt de rore cibi, rupesq. viciisim
Arida fudit aquas, in quo meruere parentes
Diuina bonitate frui, donisq. supernis
Enutrire animas: numero crudelis ab ipso
Tu senire venis, pollutaq. fœdera iungis
Agminis, vt plures faciat mors una nocentes.
Comperit hæc Lysias Pauli vulgante propinquo,
Quoue parent aduersa loco: monet ocyus ergo
Clam sua iussa tegi, noctisq. in tempore cautus
Obscurum præuenit opus, lectisq. maniplis
Imperat, vt tuto Paulum comitentur honore.
Gloria de meritis a te delator honeste
Non aliena foret, quodq. est ad præmia rarum
Proditione places, nec te constantia lædit,
Quam sceleri seruare times, in crimine virtus
Crimen erit, cumq. ad facinus sociantur iniqui
Est tibi culpa fides, quam tunc in laudibus ornat
Verus honor, cum caussa pia est: stipantibus armis
Cæsaream mox Paulus adit, quo turba cucurrit
Rhetore fulta suo, qui præsidis aure potitus
Irrita verba dedit: contra sic denique Paulus
Optime præses ait, dudum te nouimus omnes
Iustitia documenta sequi, comitemq. modestam
Concilijs hanc esse tuis: quæ gratia suadet
Fidere, nec dubium tali sub iudice fari.
Non legis, templiq. pium violauimus usum,
Nec sermone vago populares mouimus aures

Vrbis-

Vrbibus ex Asia venientes soluere dona
Cœpimus ad purum semper spectantia votum.
Quis rogo liber erit, si res facit ista nocentem?
Eloquar haud metuens (neque enim discrimina nouit
Formidare fides,) audent quam dicere sectam
Luminis esse uiam, nec discordare nouellis
Iura vetusta patrum: fas est modo credere cunctos
Corpora de tumulis iam posse resurgere postquam
Detulit inde suum, qui condidit omnia Christus.
Obstupuit Felix amisso nomine, vincla
Quem faciunt aliena reum, quorum obice Paulus
Stringitur, & Festi seruatur præsidis anno.
Linquimus hic nimium, ne gaudia nostra morentur,
Ad Latium iam Paule ueni, certamina crebro
Quæ fuerint agitata foro, quantiq. legantur
Iudæi fluxisse doli: nam talia Paulus
Cæsaris ad solium vos pronoco, Cæsaris inquit
Appello Romanus opem. cui Festus abibis,
Vt cupis, Augusti citius visure tribunal.
Non stimulante metu, fugiens discrimina Paulus
Iudicijs uitauit onus, mens anxia semper
Pro vita meliore mori, sed muneris auctor
Præconi, testiq. suo iam dixerat olim,
Quod Romam uenturus erat: clementia Iesu
Omnibus in terris fidei sitientibus haustum
Pocula dat de vase suo, cunctosq. rigari
Multifluo sermone iubet, meruitq. uenustas
Nominis occidui de lumine crescere verbi.

Pau-

Paulus nauigans in Italiam ingenti orta tempestate,
quattuordecim dies iactatur in mari cum ducen-
tis septuaginta sex socijs, tandem nuncan-
te Angelo, prædicit omnes euafuros :
qui statim pacato mari, deue-
niunt in Melitem infulam
vicinam Siciliæ in-
columes .

Soluerat Eoo classem de littore vector
Austri naactus opem, cuius spiramine lata
Crebrescente via, uelq. patentibus alis
Aequora findebat puppis : sed mite quid vmquam
Ventorum tenuere doli ? mox flatibus Euri
Rupta quies pelagi, tumidisq. incanduit vndis.
Cerulei pax ficta maris : furit vndiq. pontus,
Attollensq. suas irato gurgite moles
Denegat arreptæ vestigia certa carinæ,
Quæ suspensa polis, deiectaq. iungitur aruis
Terrarum cæliq. sequax : caret artis amicæ
Præsidij manus apta rati, gelidoq. pauore
Deponunt animos, nigroq. sub aere cæci
Naufragium iamiamq. vident, clausoq. profundo
Mortis imago patet : vastas percurrere syrtes
Historica ratione vocor, lacerosq. rudentes
Et clauî fragmenta sequi : sed non ego linguam
Tam fragilem committo vadis, rabidasq. procellas
Ausugiam tentare diu, ne forte canenti
Obruat exiguam violentior unda loquelam,
Tangere pauca libet : tutas conabor arenas .
Præuia fluctus age latuerunt sydera puppi,

Nec

Nec solis radijs sub nubibus emicat axis .
Cumq. dies multos iam rite peregerit orbis
In pelago nox vna fuit . quo tempore nullis
Indulsero cibis : quanta est heu pœna tiuoris ,
Supplicium nescire famis ? dat semina caussis
Res mala sæpe bonis : tam clari nautica pubes
Militiæq. cohors hominis tempssisset honorem
Prosperiore freto, cuius custodia tandem
Soluatur, & sæuo venerantur ab æquore vecti,
Quem portum sensere suum : gerit illa ruina,
Ne lateat, quod Paulus erat, sanctusq. patefcat
Assertore mari : raptisq. elementa laborant
Luminibus monstrare virum, medijsq. tenebris
Apparet radiata fides : fit laurea iustis
Ex pretio, quod terror agit, mansuraq. virtus
Crescit in aduersis, quæ testibus vsa periclis
Ad meritum discrimen habet : stans deniq. Paulus
Conclamata pijs animat sic pectora verbis :
O vtinam nostris voluisses fida iuuentus
Concilijs parere prius, ne littora Cretæ
Linqueres, insani rabiem passura profundi .
Non pelagi cæliq. minas non triste tulisses
Iacturæ populantis onus, nec turbine tanto
Desperata salus gerneret confinia mortis.
Quæ tamen humanum transcendunt gaudia votum,
Hæc facile est præstare Deo, cui muneris vsus
Hic potior, quam nemo putat : nam missus ab astris
Angelus hæc placido veniens denunciat ore.
Quam turbam vehit ista ratis, tibi rector olympi

Con-

Contulit, ut nullis figatur naufraga saxis,
Credite uera forent, nec spe frustrabor inani,
Qui meruit promissa Dei, concessaq. nobis
Insula portus erit, cuius statione licebit,
Arrepta tellure frui, nauisq. solutæ
Prospectare grauem nullo discrimine casum.
His dictis ruit ira maris, sublataq. dudum
Lux reuocata micat, uelamine noctis aperto
Pandere uisa solum, quod præbuit hospita nautis
Sicario lateri remis uicina Melite.
Ante tamen rabidos quam vincant æquoris æstus,
Soluite, proclamat Paulus, ieiunia fessi,
Et quartodecimo, sicut nos uescimur, inquit,
Iam panem gustate die. Memoranda figuræ
Sacramenta piæ ualeant, qua lege probemus,
Tempore quo primi fulserunt lumina mensis,
Hoc numero corrente die, de carnibus agni
Turba iubetur ali, quarum munimine tacto,
Liberæ Niliacas meruit vitare tenebras.
Hinc spatio simili Paulus de gurgite mundi,
Quos auferre cupit, secum conuiuere suadet,
Et sacrum libare cibum, vestigia Mosis
Obseruata legens, quorum speculantibus actum
Hæc duo sunt diuersa locis: sed proxima causis,
Et repetita salus imo de fonte lenatur.
Agnus Christus inest, panis quoque Christus habetur
De cælo, quod & ipse docet, qui corpore Iesum
Sumpserit hoste caret, nec iam sua iura Pharaos,
Ægyptusq. tenet: mox omnia demonis arma

His

His merguntur aquis, quibus ille renascitur infans,
Qui captiuus erat, falsæ quoque fluctus abyssi,
Linquntur, & tetri superantur stagna draconis
Ereptoq. gregi largitur pascua Christus
Nominibus proprijs, pasto iam uernus edenti.
Hinc etiam ecclesiæ geris aurea luna figuram
Quæ quartodecimo de primæ lampadis ortu
Conspicitur iam plena die, quia corpore Iesu
Creuit in orbe suo, lucem factura perennem.

Paulus cum in Melite insula in ignem sarmenta
confert, a serpente mordetur. at ille illæ-
sus perlitens, a populo Deus
quispiam creditur.

Telleret ut Paulus crescentia frigora nimbis
Contulerat sarmenta focus, cui uipera fixit
Dæmonis arma ferens surgentibus obuia flammis
Antiqua feritate manum, gelidique ueneni
Vulnus in igne dedit: quid adhuc male noxia serpens
A Domino reuocare cupis, ueteresque rapinas
In legis nouitate paras? quid mortis amatrix
Cuius es ipsa parens, instauras bella redemptis?
Prædo uenis, sed præda iaces, letumq. ministrans
Arboris alterni consumeris improba ramis,
Postque crucem Christi mors est tibi portio ligni.
Haud procul hinc aberant agrestia corda gerentes
Barbarica de gente sati, qui murmure diro
Insonuere simul satis est ex crimine fusi
Sanguinis iste reus, nullis iam tutus in oris
Cui pelagus tellusque surunt, mortalia tractant,

Et

Et diuina probant : digito nam bestia pendens
Excuitur proiecta rogis, bene reddita flamma,
Quam dedit ipsa prius, quæ culpa protulit ignem
Vnde gehenna calet, glacies tepefacta veneni
Soluuntur in cineres, gelidæq. superbia pestis
Ex ardore perit: focus hinc rapidique vapores
Non solidas vires capiunt, atque arida secum
Nutrimenta ferunt, sed tu modo decoquis anguem
Vsa tuo feruore fides: tibi subditur hostis
Frigidus, inque uicem faciens incendia flagrat,
Vipereo fumante gelu: ueniente tumore
Labi posse ferunt: quantum per inania currit
Mens ignara boni: iam tunc de corpore Pauli
Virus abest, oculis cum squameus exijt horror,
Quem serpens antiqua dabat: purgatus in amne
Aethereo, Christi. cruci sua membra religans,
Nescit ab angue mori, uorat hæc, quæ flamma ueneni
A sacris nimis sumpsit aquis, quibus vltus anhelat
Qui dolet ad patriam ueteres remeare colonos.
Incolumen sic stare diu mirata iuuentus
Hunc ait esse Deum: tandem rudis incola disce,
Qua regnet virtute polis, qui talia confert
Vt famulos hoc posse putes. Nunc caussa figuræ
Plenius in clari cernenda est innere facti.
Anguis origo necis (nam mors hinc edita nomen
De morsu peccantis habet) contraria iustis
Vult retinere manu, quoniam manus apta ministrans
Iure uocatur opus: talem qui senserit hostem
Impiger excutiat dominique vaporibus urat.

Paulus

Paulus ut admoti cognouit furta periculi
Serpere velle sibi caelestia tela capefcens
Pressit in igne dolos, cuius desomite crescens
Est accensa fides, est sensibus additur ardor,
Hincq. calor populi processit ab vberibus fontis.

Paulus tribus mensibus commoratur in Melite insula
cum socijs suis, atque ibi Publij parente graui
morbo curato, vndique ad Paulum con-
curritur: tandem primo vere se-
cundis ventis appellit
ad urbem.

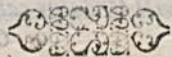
Mensibus hybernis tribus in regione Melite
Multiplicem dat Paulus opem: Publij. parentem
Finitima de clade leuat: quo munere viso
Vndique præcipientes subitam rapuere salutem.
Pullulat interea nitidi coma frondea veris,
Quo inuenescit humus, senio fugiente pruina,
Suscipiensq. ratem uelis credentibus auster
Træbuit aligeras placidas in fluctibus undas,
Hunc spirare decet, quem personat ore Propheta,
Qui speciem fidei torrentem cantat in austro.
Sic quoque prostratis ad gaudia nostra procellis
Plurima quæque legens distinctis oppida uicijs
Venit ad excelsa sublimia culmina Romæ.
Alius ordo petit duo lumina dicere mundi
Conuenisse simul tantisq. e partibus unum
Delegisse locum, per quem sua sidera iungant
Omnia, qui fidei virtutibus arua serenant.
Quæ licet innumeris tendatur caussa figuris

O

Paulus

Pauca referre volens, iisdem præstantibus edam.
Petrus in ecclesiæ surrexit corpore princeps,
Hæc turrata caput mundi circumtulit oris
Conueniunt maiora sibi, speculentur ut omnes
Terrarum Domino fundata cacumina sedes.
Gentibus electus Paulus sine fine magister
Aequius huic, præsens oris diffundit habenas,
Quæ gentes prælata monet: quodque intonat illic
Vrbis cogit honor subiectus ut audiat orbis,
Digna. materies Petri Pauliq. coronæ
Cæsareas superare minas, & in arce tyranni
Pandere iura poli. summumq. in agone tribunal
Vincere, ne titulos paruus contingeret hostis.
Aegyptus mundi formam gerit, inde vocari
Quæ meruit ducibus plebs est commissa duobus,
In quibus officium fraternus nexuit ortus.
Idola tot Romæ mundo collecta subacta
Quæ fuerant tenebris obnoxia corda premebant.
Liber & hic populus quem vixerat ante Pharao,
Exiit Aegypti totidem ductoribus umbras,
Perq. lauacra Dei, quæ tunc maris egit imago,
Vitæ nactus iter, celestem repperit escam.
His etiam germanus amor, quibus amplius actus,
Quam natura dedit, geminos quos edidit astris,
Non eadem, tamen vna dies, anniq. voluto
Tempore sacrauit repetitam passio lucem,
Et tenet aternam socialis gloria palmam.

FINIS.

IACOBI SANAZARII
DE MORTE CHRISTI
DOMINI AD MORTALES
LAMENTATIO.

SI QUANDO magnum mirati surgero
Solem
Oceano, & toto flammæ diffundere calo:
Certatimq. suo terras ambire meatu
Noctiuagæ Phæben præcincta cornibus aureis:
Aeternosq. astrorum igneis, caliq. micanteis
Scintillare oculos: aliquem dare iura putastis,
Atque polo regnare hominum, rerumq. parentem,
Cui mare, cui tellus, cui parcat arduus æther,
Cuncta supercilio qui temperet: hunc simul ægræ
Mortales (si vestra dolor præcordia tangit)
Adspicite immitti traiectum pectora ferro,
Pectora, sædataasq. manus, perfusaq. tabo
Ora, cruentatumq. caput, crineisq. reuulsos,
Adspicite, & plenos lacrymarum fundite riuos.
Heu scelus, heu crudele nefas: iacet altus olympi
Rector: & amisso torpent elementa magistro.

O 2 Quin

Nec miser ille sua diuulsus ab ubere matris
 Ignotos agnus balet super hostia cultros.
 Vniat ouis, uiuat quidquid sub sole creatum est.
 Mentem, animūq. deo, non thura, aut exta parate.
 Has illi pecudum fibras, hæc readite dona.
 Cernitis, ut prouum flectat caput? ut pia pandat
 Brachia? et ingratas uocet ad sua uulnera genteis?
 Oblitasque uix moneat meminisse relictæ,
 Scilicet amplexus non reiecturus amicos?
 At nos obtusas ignari auertitis aureis,
 Infelix genus, & seu ludibria mortis:
 Nec, quanta a tergo iam insistent tormenta, uidetis.
 Tempus erit, cum uestra illum commissa notantem,
 Multantemque reos, altaque in nube sedentem
 Adspicietis: et horrentis tremor opprimet artus.
 Nec iam ferre oculos flammarum ardore coruscus,
 Aut timidos acie uultus contendere contra
 Audebit quisquam sibi conscius. Ibit in igneis
 Turba nocens: fonteisq. exoluet corpore pœnas:
 Pallenteisq. æternum amicus, uastitasque lacunas
 Cocytii colet: et furitis horrescet biantis:
 Atque animum monitis non intendisse pigebit.
 Tunc uos exactæ capient mala tædia uix
 Experteis celi, atque aura sub nocte profunda:
 Inque caput trifidos nequicquam optabitis igneis:
 Et frustra erectas tolletis ad æthera palmas.
 Quos superum cætus, et fortunata piorum
 Agmina uix lacrymis poterunt spectare retentis,
 Inuidiæ stimulis, dirisque ultricibus actos.

Etgo

Ergo uitaleis miseri dum carpitis auras,
 Dum compos mens ipsa sui est, dum certa facultas,
 Dum ratio, tempusque sinunt: simul ue frequentes,
 Ite pij, ueniam factis exposcite uestris:
 Ite, animos purgate Orcique inhibere rapinas:
 Et tandem patrio mentem conuertite celo.
 Sic rex ille hominum uacui spoliator Auerni,
 Oblitus scelerum, cognata stirpis amore,
 Promissique memor, menteis intrabit amicas,
 Vestraque posthabitis recolet præcordia templis.
 Postque tot exhaustos uitæque obitusq. labores,
 Illo quo pluias, quo pellit nubila uultu,
 Ablutos labe excipiet, lætusque reponet
 Sidereos inter procures, sanctumque senatum,
 Sub pedibusque dabit stellantia cernere claustra.

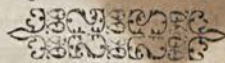
FINIS.

Petrus Galefinius pro Illustrissimo D. Archiepiscopo,
 et pro Reuerendo P. Inquisitore.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O.

Omnes sunt Quaterni, præter O
 qui est Duernus.

MEDIOLANI.

Imprimebat Pacificus Pontius.

CIO. IO. LXIX.

Quin etiam vacuum adueto sine pondere cælum
Nutat, & ipsa suum quæriunt solia aurea regem.
Quem diuersa procul sæuo cum crimine tellus
Ignotum populis caput, & miserabile corpus
Sustinet, exangueisq. sinu completitur artus;
Et tremefacta, grauis testatur murmure quæstus,
Testatur Sol ipse suum sub nube dolorem
Iam latitans, atraq. notans ferrugine frontem.
Tu quoque deformisq. genas, pallentiaq. ora
Contegis, inferiasq. tuo das Luna Tonanti,
Auratum flauo tondens de vertice crinem,
Et lachrymas uida fundens in nocte tepentis.
Nec minus abruptis fama est exisse sepulchris,
Perq. vias errasse nouis simulacra figuris:
Excitasq. umbras, medias ululasse per vrbeis
Sub noctem, & notos quæstu impleuisse penateis.
Quid? non & pelagi rabies adrollere fluctus
Immaneis uisa est? monteisque euoluere aquarum,
Deiectura vrbeis, terrasq. haustura profundo?
Cum simul & caput undisonis emersus ab antris
Ceruleus Triton rauco super æquora cornu
Constreperet, nautasq. horrenda uoce moneret
Naturæ cecidisse patrem, regemq., deumq..
Hæ ne manus uastæ iunxerunt fœdera mundi?
Harū opus est, quodcūque iacet, quodcūque monetur?
Quidquid ubique parens rerum Natura gubernat,
Frugiferens tellus, fœtumq. animantibus æquor,
Vitalisq. aer, atque ignibus æthra coruscis?
Et nunc (proh facinus, quantum potuere nocentum

Fla-

Flagitia?) immensis dant peruia uulnera claus,
Luenteisq. atro fœdant squallore lacertos.
Heu caput indignum spinis, uenerandaq. calo,
Et toties clara stellarum impexa corona
Cæsaries: heu pectus hians: conuulsaq. dira
Barba manu: tunsique artus: et frigida membra.
Vosne pedes cælum premere, et uaga sidera sueti,
Fulgenteisq. domos superum, sublimia tecta,
Tam sæuæ immaneis perpesti cuspidis ictus,
Et terram, et duras sparsistis sanguine cauteis?
Nec trepidat mens cæca hominū? Quæ tanta tenaci
Durities in corde riget? num nigra uidetis
Tartara, tot claris hominum uiduata trophæis,
Desertasque in nocte domos, & tristia regna?
Feliceisque animas letum Pæana canentis
Pone sequi regem, et cælo insedisse sereno?
Quid si non tantos subiisset sponte labores,
Humanamq. sua pensasset morte salutem
Ille sator rerum, et summi mens certa parentis,
Quinutu ingenteis mundi moderatur habenas?
Vt tandem intactos picea Phlegethontis ab unda
Post obitum æternæ donaret munere lucis,
In partemque suorum operum, regnique uocaret:
Tantus amor generis seruandi, et gloria nostri.
Quare agite, ex animis mortales pellite uestris,
Siquid adhuc manet antiqua de sorde relictum:
Mendaceisq. deos, & detestanda priorum
Sacra profanatis tandem detrudite ab aris.
Imbuat effuso terram nec sanguine taurus:

Nec

9

